

**T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
MUHASEBE VE DENETİM BİLİM DALI**

**TÜRKİYE'DE VERGİ DENETİMİ VE VERGİ KAYIP-
KAÇAKLARININ ÖNLENMESİ YÖNÜNDEN VERGİ
DENETİMİNİN ROLÜ
PENDİK UYGULAMA DENETİM MÜDÜRLÜĞÜ ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Emrah Berk ŞAMCI**

**Danışmanı
Prof. Dr. Arman Teksin TEVFİK**

İstanbul – 2016

T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İşletme Anabilim/Ana Sanat Dalı Muhasebe ve Denetim Programı Tezli Yüksek Lisans
öğrencisi EMRAH BERK SAMCI tarafından hazırlanan
“Türkiye’de Vergi Denetimi ve Vergi Kayıt ve Kayıtlarına İlişkin Yürürlükte
Vergi Denetiminin Rolü: Pasifik Uygulama Denetim Müdürlüğü Örneği”
adlı bu çalışma jürimizce Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Sınav Tarihi : 6.1.6.2016

(Jüri Üyesinin Ünvanı, Adı, Soyadı ve Kurumu) :

İmzası :

Jüri Üyesi: Prof. Dr. Arnan T. Tepe
Danışman: Üniv. Halıç ASD/ ABD Öğr. Üyesi

Arnan T. Tepe

Jüri Üyesi: Prof. Dr. Alın Morsse
..... Üniv. Halıç ASD/ ABD Öğr. Üyesi

Alın Morsse

Jüri Üyesi: Y. Doç. Dr. Mehmet F. Hacı
..... Üniv. Halıç ASD/ ABD Öğr. Üyesi

Mehmet F. Hacı

Jüri Üyesi:
..... Üniv. ASD/ ABD Öğr. Üyesi (Yedek)

.....

Jüri Üyesi:
..... Üniv. ASD/ ABD Öğr. Üyesi (Yedek)

.....

ÖNSÖZ

“Türkiye’de Vergi Denetimi ve Vergi Kayıp-Kaçaklarının Önlenmesi Yönünden Vergi Denetiminin Rolü, Pendik Uygulama Denetim Müdürlüğü Örneği” isimli araştırma Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Muhasebe ve Denetim Yüksek Lisans Programı’nda tez olarak hazırlanmıştır.

İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı bünyesinde Yeterliliğe Tabi Gelir Uzmanı olarak vazifeme başladığım 2011 yılından itibaren mükelleflere kaliteli hizmet sunmak ve kamu alacağımı korumak için kararlı, özverili ve ahlaki değerlere sınımsız bağlı bir şekilde görevimi sürdürmekteyim.

Dünyadaki gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerinde olduğu gibi Türkiye’de de vergi kayıp ve kaçağı olgusu, ülke ekonomisindeki en büyük sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Tüm dünya ekonomileri için olumsuzluk teşkil eden bu durum karşısında ülkeler, vergi kayıp ve kaçakları olgusu ile mücadele etmek ve tedbirler almak zorunda kalmışlardır. Bu tedbirlerin başında vergi denetimleri gelmektedir. Vergi kayıp ve kaçağının (kayıt dışı ekonominin) tamamen önüne geçmek ya da bu olguyu dengede tutmak için temel araç vergi denetimleridir. Çalışmamızda vergi kayıp ve kaçaklarının nasıl oluştuğunun tam olarak anlaşılması amacıyla vergi, vergi kayıp ve kaçağına ait kavramlara değinilmiş ve vergi kayıp ve kaçağını oluşturan tüm sebepler ile vergi denetiminin vergi kayıp ve kaçakları üzerinde nasıl bir etkisinin olduğundan bahsedilmiştir. Ayrıca ülke ekonomisindeki vergi gelirlerinin yaklaşık % 45’inin toplandığı İstanbul’da daha etkili ve verimli vergi denetiminin yapılması amacıyla kurulan Uygulama Denetim Müdürlükleri’nin (Pendik Uygulama Denetim Müdürlüğü) vergi kayıp ve kaçakları üzerinde nasıl bir etki oluşturduğu istatistikî veriler ışığında açıklanmıştır.

Çalışmamı başladığım günden bu yana bana yardımcı olan kıymetli anneme, sevgili eşime, özellikle çalışmamda fikirleri ile bana yön veren ağabeyime en kalbi duygularla teşekkür ediyorum. Bu ve hayatımdaki tüm çalışmalarımı Yüce Türk Milletine ve rahmetli babam Güven ŞAMCI ’ya ithaf ediyorum.

İstanbul, 2016

Emrah Berk ŞAMCI

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	VIII
TABLOLAR LİSTESİ	IX
GRAFİKLER LİSTESİ	XI
ŞEKİLLER LİSTESİ	XII
ÖZET	XIII
ABSTRACT	XIV
1.GİRİŞ	1
2.VERGİNİN VE VERGİ DENETİMİNİN TANIMI, AMAÇLARI, ÖZELLİKLERİ VE FONKSİYONLARI	4
2.1 Verginin Tanımı	4
2.2 Verginin Konusu	4
2.3 Verginin Amaçları	4
2.4 Vergilerin Sınıflandırılması	5
2.5 Denetim Kavramı	5
2.5.1 Mali Denetim Kavramı	6
2.5.2 Vergi Denetimi Kavramı	6
2.6 Vergi Denetiminin Özellikleri	7
2.7 Vergi Denetiminin Amaçları	8
2.7.1 Mali Amaç	8
2.7.2 Ekonomik Amaç	9
2.7.3 Sosyal Amaç	9
2.7.4 Hukuki Amaç	10
2.8 Vergi Denetiminin Özellikleri	10
2.8.1 Hukuki Bir Denetim Olması	10
2.8.2 Yaptırımcı Bir Denetim (Yaptırım Gücünün) Olması	10
2.8.3 Tarafsız Bir Denetim Olması	11
2.8.4 Dış Denetim Özelliğinin Bulunması	11
2.8.5 Hesap Denetimine Benzemesi	12
2.9 Vergi Kayıp ve Kaçaklarını Önleme Açısından Vergi Denetiminin Fonksiyonları	12
2.9.1 Eğitim Fonksiyonu	13
2.9.2 Araştırma ve Bulma Fonksiyonu	13

2.9.3 Düzeltme Fonksiyonu	14
2.9.4 Önleme Fonksiyonu	14
2.10 Vergi Denetiminin Türleri.....	14
2.10.1 İçerik ve Nedenlerine Göre Denetim Türleri	14
2.10.2 Yükümlülerin Sınıflandırılması Açısından Vergi Denetim Türleri	15
2.10.3 Denetlenen ve Denetleyen Arasındaki İlişki Açısından Vergi Denetim Türleri... 15	
2.11 Hukuki Açıdan Vergi Denetimi	15
2.11.1 Yoklama	15
2.11.2 Vergi İncelemesi	17
2.11.3 Arama.....	17
2.11.4 Bilgi Toplama.....	17
2.11.5 Yaygın ve Yoğun Vergi Denetimi	18
2.12 Vergi İncelemesi	19
3. TÜRKİYE’DE VERGİ KAYIP VE KAÇAĞINI OLUŞTURAN YÖNTEMLER	36
4. TÜRKİYE’DE VERGİ DENETİMİNİN YAPISI VE VERGİ DENETİMİ YAPMAYA YETKİLİ KİŞİ VE KURULUŞLAR	43
4.1 Maliye Bakanlığı	43
4.1.1 Maliye Bakanlığı’nın Misyonu	43
4.1.2 Maliye Bakanlığı’nın Vizyonu.....	44
4.1.3 Maliye Bakanlığı’nın Görevleri ve Teşkilat Yapısı	44
4.2 Gelir İdaresi Başkanlığı.....	46
4.2.1 Gelir İdaresi Başkanlığı’nın Misyonu	46
4.2.2 Gelir İdaresi Başkanlığı’nın Vizyonu	46
4.2.3 Gelir İdaresi Başkanlığı’nın Yetki ve Sorumlulukları	46
4.2.4 Gelir İdaresi Başkanlığı’nın Örgüt Yapısı	47
4.2.4.1 Merkez Teşkilatı.....	48
4.2.4.2 Taşra Teşkilatı.....	48
4.2.5 Kadro Durumu.....	50
4.2.6 Gelir İdaresi Başkanlığı’nın Amaç ve Hedefleri.....	50
4.3 Vergi Denetim Kurulu (VDK)	51
4.3.1 646 Sayılı KHK ile Yapılandırılan Vergi Denetim Kurulu’nun Yapısı.....	51
4.3.2 Vergi Denetim Kurulu’nun Amacı.....	52
4.3.3 Vergi Denetim Kurulu’nun Misyonu	52
4.3.4 Vergi Denetim Kurulu’nun Görevleri	52
4.3.5 Vergi Denetim Kurulu’nun İdari Yapısı	53

4.3.6 Vergi Denetim Kurulu'nun Örgütsel Yapısı	54
4.3.7 Vergi Denetim Kurulu'nun Amaç ve Hedefleri	55
4.3.8 Vergi Denetim Kurulu'nun Kadro Dağılım Şeması.....	55
4.3.9 Vergi Denetim Kurulu Tarafından Sunulan Hizmetler	56
4.4 İlin En Büyük Mal Memuru (Defterdar)	58
4.5 Müdür ve Vergi Dairesi Müdürleri	59
4.6 Gelir Uzmanları.....	60
4.7 Yeminli Mali Müşavirler.....	60
4.8 Denetim Birimlerinin Vergi İnceleme Sonuçları	60
4.8.1 Vergi Dairesi Müdürleri Tarafından Yapılan İnceleme Faaliyetleri.....	61
4.8.2 Vergi Denetim Kurulu Tarafından Yapılan İnceleme Faaliyetleri.....	65
4.8.3 Gelir İdaresi Başkanlığı ile Vergi Denetim Kurulu Başkanlığı'nın Yapmış Olduğu Vergi İncelemelerinin Karşılaştırılması	67
5. UYGULAMA DENETİM MÜDÜRLÜKLERİNİN KURULUŞ AMACI VE İSTATİSTİKİ VERİLER İŞİĞİNDA PENDİK UYGULAMA DENETİM MÜDÜRLÜĞÜ'NÜN VERGİ DENETİMİ ÜZERİNE ETKİLERİ	69
5.1 Uygulama Grup Müdürlüklerinin Görevleri (Vergilendirme Grup Müdürlükleri).....	69
5.2 Pendik Uygulama Grup Müdürlüğü.....	70
5.3 Vergi Denetimi ile Uygulama Grup Müdürlükleri Arasındaki İlişki.....	70
5.4 Vergi Dairesi Müdürlüklerinde Yapılan Vergi İncelemesi	71
5.4.1 Tarama ve Kontrol Bölümü.....	72
5.5 Uygulama Denetim Müdürlüklerinin Kurulması	73
5.5.1 Uygulama Denetim Müdürlüklerinin Kuruluş, Görev ve Çalışma Usullerine İlişkin Esaslar	73
5.5.2 Uygulama Denetim Müdürlüklerinin Kurulma Amacı	83
5.5.3 Uygulama Denetim Müdürlüklerinin Görevleri.....	84
5.5.4 Uygulama Denetim Müdürlüklerinde Vergi İncelemesi Aşamaları	85
5.6 Pendik Uygulama Denetim Müdürlüğü'nün Organizasyon Şeması	87
5.7 Pendik Uygulama Denetim Müdürlüğü'ne Ait İstatistikî Veriler	88
5.7.1 2013 Yılına Ait İstatistikler.....	88
5.7.2 2014 Yılına Ait İstatistikler.....	90
5.7.3 2015 Yılına Ait İstatistikler.....	96
5.8 İstatistikî Verilerin Yorumlanması.....	101
5.8.1 İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı'na Ait Genel İstatistikî Veriler	101
5.8.2 Uygulama Grup Müdürlüklerine Ait Genel İstatistikî Veriler	104

6. PENDİK UYGULAMA DENETİM MÜDÜRLÜĞÜ MÜKELLEFLERİNE YÖNELİK YAPILAN ARAŞTIRMA.....	108
6.1 Araştırmanın Yöntemi.....	108
6.2 Araştırmanın Bulguları ve Bulguların Analizi.....	109
6.3 Katılımcılar Hakkında Genel Bilgiler	109
6.4 Mükelleflerin Vergiyi Tanımlama Algılama Biçimleri	111
6.5 Mükelleflerin Vergi Kayıp ve Kaçağını Algılama Biçimleri.....	113
6.6 Mükelleflerin Vergi Denetimine Bakış Açılıarı.....	118
6.7 Mükelleflerin Pendik Uygulama Denetim Müdürlüğü ve Çalışanları Hakkındaki Görüşleri.....	121
7. SONUÇ	127
KAYNAKLAR.....	132
ÖZGEÇMİŞ	136

KISALTMALAR

GİB	: Gelir İdaresi Başkanlığı
GSMH	: Gayri Safi Milli Hâsıla
GSYİH	: Gayri Safi Yurtiçi Hâsıla
GV	: Gelir Vergisi
İVDB	: İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı
KE	: Kayıt Dışı Ekonomi
KEYS	: Kurumsal Elektronik Belge Yönetim Sistemi
KDV	: Katma Değer Vergisi
KHK	: Kanun Hükmünde Kararname
KV	: Kurumlar Vergisi
KHK	: Kanun Hükmünde Kararname
ÖTV	: Özel Tüketim Vergisi
RAMER	: Risk Analiz Merkezi
SGK	: Sosyal Güvenlik Kurumu
SMMM	: Serbest Muhasebeciler Mali Müşavirler
UDM	: Uygulama Denetim Müdürlüğü
VDK	: Vergi Denetim Kurulu
VİR	: Vergi İnceleme Raporu
VSR	: Vergi Suçu Raporu
VTR	: Vergi Tekniği Raporu
VUK	: Vergi Usul Kanunu
YMM	: Yeminli Mali Müşavir

TABLolar LİSTESİ

Tablo 2. 1 Vergi Denetimi Tanımlarının Ortak Özellikleri	7
Tablo 2. 2 Vergi Denetiminin Amaçları.....	8
Tablo 2. 3 Yoklamaya Yetkili Olan Memurların Yetkileri.....	16
Tablo 3. 1 Güncel Yöntemler	36
Tablo 3. 2 Modern (Mali Enstrümanlar Kullanılarak) Yöntemler	37
Tablo 3. 3 Klasik Yöntemler	38
Tablo 4. 1 Maliye Bakanlığı'nın Görevleri	44
Tablo 4. 2 Gelir İdaresi Başkanlığı'nın Yetki ve Sorumlulukları	46
Tablo 4. 3 Gelir İdaresi Başkanlığı Merkez Teşkilatı Örgüt Yapısı	48
Tablo 4. 4 Vergi Dairesi Başkanlıkları Örgüt Yapısı.....	49
Tablo 4. 5 Merkez ve Taşra Teşkilatı Çalışan Sayıları	50
Tablo 4. 6 Merkez ve Taşra Teşkilatı Kadrolarında Görev Yapan Personelin Unvanları İtibariyle Dağılımı	50
Tablo 4. 7 Gelir İdaresi Başkanlığı'nın Amaç ve Hedefleri	51
Tablo 4. 8 Vergi Denetim Kurulu'nun Görev ve Yetkileri	53
Tablo 4. 9 Vergi Denetim Kurulu Örgüt Tablosu	54
Tablo 4. 10 Vergi Türleri İtibariyle İade İnceleme Sonuçları.....	62
Tablo 4. 11 Vergi Türleri İtibariyle İnceleme Sonuçları.....	62
Tablo 4. 12 Yaygın ve Yoğun Denetim Sonuçları	63
Tablo 4. 13 Türkiye Genelinde Yapılan Yaygın ve Yoğun Denetim Çalışmaları Esnasında Tespit Edilen Kayıt Dışı İşçi Sayıları.....	63
Tablo 4. 14 Vergi Daireleri Koordinasyon Uzlaşma Komisyonu Uzlaşma Sonuçları.....	64
Tablo 4. 15 Yaygın ve Yoğun Bandrol Denetimleri	65
Tablo 4. 16 İnceleme Türüne Göre Dağılım	66
Tablo 4. 17 Vergi İnceleme Sonuçları	66
Tablo 4. 18 Mükellef Başına İnceleme Sonuçları	66
Tablo 4. 19 Türkiye Genelindeki Mükelleflerin İnceleme Sayıları ve Oranları	66
Tablo 4. 20 Vergi Türleri İtibariyle İnceleme Sonuçları.....	67
Tablo 4. 21 2015 Yılında Yayımlanan Faaliyet Raporlarındaki İnceleme Verileri	68
Tablo 5. 1 Vergi Dairesi Müdürlükleri Örgüt Şeması.....	72
Tablo 5. 2 Vergi Dairelerince düzenlenecek vergi incelemelerine ilişkin talep formu.....	86
Tablo 5. 3 Pendik Uygulama Grup Müdürlüğü Organizasyon Şeması.....	87
Tablo 5. 4 2013 yılı Pendik Uygulama Grup Müdürlüğü İnceleme Sonuçları	88
Tablo 5. 5 2013 Yılına Ait Yoklama Faaliyetleri.....	89
Tablo 5. 6 2013 Yılı Denetim Faaliyetleri Yaygın ve Yoğun Vergi Denetimi Sonuçları.....	90
Tablo 5. 7 2013 yılı Pendik Uygulama Grup Müdürlüğü İnceleme Sonuçları	91
Tablo 5. 8 2014 yılı Pendik Uygulama Denetim Müdürlüğü Mükellef Başına İnceleme Sonuçları.....	92
Tablo 5. 9 2014 yılı Pendik Uygulama Denetim Müdürlüğü Vergi Türleri İtibariyle İnceleme Sonuçları.....	93

Tablo 5. 10 2014 yılı Pendik Uygulama Denetim Müdürlüğü Yoklama Faaliyetleri.....	94
Tablo 5. 11 2014 yılı Pendik Uygulama Denetim Müdürlüğü Yaygın ve Yoğun Vergi Denetimi Faaliyetleri.....	95
Tablo 5. 12 2015 yılı Pendik Uygulama Denetim Müdürlüğü Tüm İnceleme Sonuçları	96
Tablo 5. 13 2015 yılı Pendik Uygulama Denetim Müdürlüğü Uzlaşma Sonuçları	97
Tablo 5. 14 2015 yılı Pendik Uygulama Denetim Müdürlüğü Mükellef Başına İnceleme Sonuçları.....	97
Tablo 5. 15 2015 yılı Pendik Uygulama Denetim Müdürlüğü Yoklama Sonuçları.....	98
Tablo 5. 16 2015 yılı Pendik Uygulama Denetim Müdürlüğü Tebliğat Sonuçları	99
Tablo 5. 17 2015 yılı Pendik Uygulama Denetim Müdürlüğü Yaygın ve Yoğun Vergi Denetimi Sonuçları.....	100
Tablo 5. 18 2015 yılı Pendik Uygulama Denetim Müdürlüğü Vergi İncelemeleri Genel Sonuçlar.....	100
Tablo 5. 19 İVDB Genel Bütçe Tahakkuk Tahsilat Tutar ve Oranları (Kümülatif)	101
Tablo 5. 20 İVDB 2015 Yılı Vergi Gelirleri.....	102
Tablo 5. 21 İVDB 2014 ve 2015 Yılı Genel Bütçe Gelirleri ve Vergi Gelirleri Brüt Tahakkuk Ve Tahsilat Tutarlarının Karşılaştırmalı Grafiği.....	102
Tablo 5. 22 İVDB Yıllar İtibariyle Vergi Gelirleri ve Genel Bütçe Gelirleri ve Brüt Tahakkuk, Tahsilat, Bakaya Tutarlarının Karşılaştırmalı Grafiği.....	102
Tablo 5. 23 İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığının Ana Vergi Türleri İtibariyle Brüt Tahakkuk Tahsilat Tutar ve Oranları	103
Tablo 5. 24 İVDB Uygulama Grup Müdürlükleri Bazında Genel Bütçe Gelirleri, Tahsilat Ve Bakaya Miktarları İle Tahsilat Tahakkuk Oranları Tahakkuk/Tahsilat Oranları Tablosu	105
Tablo 5. 25 İVDB Vergi Gelirleri Brüt Tahsilat Hedef Gerçekleşme Tutar ve Oranları (Kümülatif).....	106

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 6. 1 Ankete Katılan Gerçek Kişilerin Cinsiyetleri.....	109
Grafik 6. 2 Ankete Katılan Kişilerin Mükellefiyet Türleri	110
Grafik 6. 3 Ankete Katılan Kişilerin Eğitim Durumu.....	110
Grafik 6. 4 Verginin Tam Olarak Ödenip Ödenmediği Algısı.....	111
Grafik 6. 5 Verginin Anlamı	112
Grafik 6. 6 Vergi Kanunlarındaki Değişikliklerin Takip Edilip Edilmediği.....	113
Grafik 6. 7 Vergi Kaçakçılığının Nedenleri	114
Grafik 6. 8 Vergi Kaçırma Yöntemleri	114
Grafik 6. 9 Vergi Kayıp ve Kaçağına Sebep Olan Mükelleflere Verilecek Ceza	116
Grafik 6. 10 Ankete Katılan Kişilerin Vergi Suçu İşleyen Mükellefleri Tanımlaması.....	117
Grafik 6. 11 Vergi Denetiminin Amacı.....	118
Grafik 6. 12 Vergi Oranlarındaki Artışlara Mükelleflerin Tepkisi	119
Grafik 6. 13 Ankete Katılan Kişilerin Vergi Aflarına Bakış Açısı	120
Grafik 6. 14 Ankete Katılan Kişilerin Yaygın ve Yoğun Vergi Denetimi İle İlgili Olumsuz Düşünceleri.....	121
Grafik 6. 15 Ankete Katılan Kişilerin Yaygın ve Yoğun Vergi Denetimi İle İlgili Olumlu Düşünceleri.....	122
Grafik 6. 16 Ankete Katılan Kişilerin Yoklama ve Tebligat İşlemleri İle İlgili Olumsuz Düşünceleri.....	123
Grafik 6. 17 Ankete Katılan Kişilerin Yoklama ve Tebligat İşlemleri İle İlgili Olumlu Düşünceleri.....	124
Grafik 6. 18 Ankete Katılan Kişilerin Vergi İncelemesi İle İlgili Olumsuz Düşünceleri	125
Grafik 6. 19 Ankete Katılan Kişilerin Vergi İncelemesi İle İlgili Olumlu Düşünceleri	126

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 4. 1 Maliye Bakanlığı'nın Yapısı.....	45
Şekil 4. 2 Vergi Denetim Kurulu'nun Amaç ve Hedefleri.....	55
Şekil 4. 3 Vergi Denetim Kurulu'nun Kadro Dağılım Şeması	55

GENEL BİLGİLER

Adı ve Soyadı: Emrah Berk ŞAMCI

Anabilim Dalı: İşletme

Programı: Muhasebe ve Denetim

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Arman Teksin TEVFİK

Tez Türü ve Tarihi: Yüksek Lisans – Haziran 2016

TÜRKİYE'DE VERGİ DENETİMİ VE VERGİ KAYIP-KAÇAKLARININ ÖNLENMESİ YÖNÜNDEN VERGİ DENETİMİNİN ROLÜ: PENDİK UYGULAMA DENETİM MÜDÜRLÜĞÜ ÖRNEĞİ.

ÖZET

Vergi, devletin kamu harcamalarını finanse edebilmek amacıyla toplumu meydana getiren kişi ve kurumlardan kazançlarına göre, karşılıksız ve zorunlu olarak aldığı ekonomik değerlerdir. Devletin en önemli gelir kaynağı olan vergiler, modern devletlerde olduğu gibi ülkemizde de beyan esasına dayalı olarak tespit edilmektedir. Bu nedenle mükellefler tarafından beyan edilen vergi matrahının mükelleflerin gerçek mali durumunu yansıtıp yansıtmadığı büyük önem taşımaktadır. Beyan edilen kazançların gerçeğe uygun olup olmadığı da ancak vergi denetimleri ile ortaya çıkmaktadır. Vergi denetimleri özellikle mükellefler üzerinde önleyici, düzeltici ve eğitici etkisiyle vergi kayıp ve kaçaklarını azaltan en önemli faktördür. Ayrıca vergi denetimi, mükelleflerin yasalara uygun şekilde davranmasını sağlayarak vergiye uyumun artırılmasını da sağlamaktadır. Türkiye’de Vergi Denetimi ve Vergi Kayıp-Kaçaklarının Önlenmesi Yönünden Vergi Denetiminin Rolü: Pendik Uygulama Denetim Müdürlüğü Örneği isimli çalışma yedi bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde vergi ve vergilendirme kavramlarına kısaca değinilmiştir. İkinci bölümde vergi denetimi kavramından, amaçlarından, sınıflandırılmasından ve vergi denetim yöntemlerinden bahsedilmiştir. Üçüncü bölümde Türkiye’de vergi kayıp ve kaçağı oluşmasına neden olan fiiller (yöntemler) sıralanmıştır. Dördüncü bölümde Türkiye’de vergi denetiminin yapısına ve vergi denetimi yapmaya yetkili kişi ve kuruluşlara değinilmiştir. Beşinci bölümde Uygulama Denetim Müdürlüklerinin kuruluş amacı ve vergi denetimi üzerine etkilerine değinilmiş aynı zamanda İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı ile Pendik Uygulama Denetim Müdürlüğü bünyesinde yapılan vergi denetimi faaliyetlerine ait istatistikî verilere yer verilmiştir. Altıncı bölümde Pendik Uygulama Denetim Müdürlüğü’nün bünyesinde (mükellefler ile) yapılan anket çalışmasına ait verilere yer verilmiştir. Yedinci yani sonuç bölümünde tüm anket ve istatistikler değerlendirilmiş ve vergi kayıp ve kaçağı oluşumunda Uygulama Denetim Müdürlüklerinin etkinliği yorumlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Vergi, Vergi Denetimi, Kayıt Dışı, Vergi Kayıp ve Kaçakları, Uygulama Denetim Müdürlüğü

GENERAL KNOWLEDGE

Name and Surname: Emrah Berk ŞAMCI

Field: The Department Of Business

Program: Accounting And Auditing

Supervisor: Prof. Dr. Arman Teksin TEVFİK

Degree Awarded and Date: Master – June 2016

TAX AUDITS IN TURKEY AND THE ROLE OF TAX AUDITS IN THE PREVENTION OF TAX LOSSES AND TAX EVASIONS: CASE OF PENDİK TAX AUDIT DIRECTORATE

ABSTRACT

Tax is the compulsory monetary contribution to the State's revenue, assessed and imposed by the government on the expenditure, income, property, etc. of taxpayers. Tax collection is based on the declaration of individuals and organisations in a modern State. Typically, the audit systems used by tax departments to check the accuracy of these declarations are very important. Modern tax audit systems, as used in Pendik Tax Audit Directorate, not only investigate but also educate the taxpayer to prevent and reduce tax evasion. This thesis consists of seven chapters: The first chapter explains the fundamental terms of the tax and taxation. The second chapter clarifies the concept of a tax audit and tax audit methods. The third chapter acts causing tax losses and leakage to occur in Turkey. The fourth chapter explains the duties of the institutions and the civil servants of the tax audit system of Turkey. The fifth chapter analyses Pendik Tax Audit Directorate and Tax Department of Istanbul (which is the governing body of all Tax Audit Directorates in Istanbul, including Pendik Tax Audit Directorate) on the reduction of tax evasion as a case study. The sixth chapter consists of a survey which has been conducted in Pendik Tax Audit Directorate on the outcomes and effectiveness of the work in that department. The last chapter utilises extensive statistical data to show the level of effectiveness of the Pendik Tax Audit Directorate.

Keywords : Tax, Taxation, Tax Audit, Shadow Economy, Turkey, Tax Losses, Tax Evasions, Tax Audit Directorate

1.GİRİŞ

Vergi, devletin üstlendiği kamu hizmetlerini yerine getirmek amacıyla bu hizmetleri finanse etmek amacıyla toplumu oluşturan kişiler veya kurumlardan elde ettikleri kazançlarına göre, karşılıksız ve zorunlu olarak aldığı ekonomik değerlerdir. Vergilemenin temel amacı yukarıda bahsedildiği gibi kamu hizmetlerine kaynak sağlamaktır. Devlet bu kamu hizmetlerine kaynak sağlamak amacıyla vergi gelirlerini toplarken ülkedeki mükellefleri mali güçlerine göre vergilemeye tabi tutmaktadır.

Kamu hizmetlerinin üretiminde kullanılan kaynakların satın alınması için devletlerin çeşitli yollardan gelir sağlaması gerekmektedir. Devletin en önemli gelir kaynağının başında vergiler gelmektedir. Devlet bir takım politikalar doğrultusunda vergileme (vergi toplama) yapmaktadır. Rasyonel (gerçekçi) bir vergi politikasının esaslarını belirleyebilmek için özellikle mevcut vergi düzenini doğru olarak değerlendirmek gerekmektedir. Belirli amaçlara yönelen bir vergi sistemini kurabilmek için, kişilere karşılıksız zorunlu ödemeler olarak yüklenen ve her ülkede sayısı bir hayli fazla olan bu mali yükümlülükleri, belirli kriterlere göre gruplayıp sınıflandırmak vergi sisteminin başarılı olabilmesi için zorunlu gözükmektedir. Vergilerin tasnif edilmesi işleminin, eskiden beri maliye teorisinin üzerinde önemle durduğu en tartışmalı konulardan biri olmasının nedeni de burada yatmaktadır.

Devletin en önemli finansman kaynağı olarak kullandığı bu vergi gelirlerinin doğru vergi politikaları ile tabana yayılması, zamanında ve kanuni ölçütlere uygun olarak toplanabilmesi çok önemlidir. Aynı zamanda yürürlüğe konulan vergiler hangi amaçla, hangi ilkelere uyularak konulursa konulsun, bireyler de kendi gelirlerinde ve refahlarında azalma olmasını istemedikleri için devlete vergi vermek istemezler. Dolayısıyla vergi ödemek zorunda bulunan kişiler verginin oluşturacağı bu yükten kurtulmak isterler.

Bilindiği üzere; Türk vergi sisteminin temelini beyan esaslı oluşturmaktadır. Beyan esasının temelini, mükelleflerin kanunların çizdiği sınırlar içerisinde kazançlarını kendilerinin vergi idaresine bildirmesi oluşturur. Ancak insan fitratının bir sonucu olarak hiçbir mükellef ticari hayatına, devlete vergi vermek amacı ile başlamaz. Her insanın “Homo Economicus” olduğu mantığı ile mükellefler her zaman maksimum kazancı amaçlayan, karını devamlı maksimum düzeyde tutmak istemektedir. Devlet ise amiyane tabirle mükelleflerin karlarına ortak olduğundan

vergi yasaları ve egemenlik gücü ile mükelleflerin elde ettiği karlardan pay istemekte, aynı zamanda beyan esasının gereği olarak mükelleflerin kazançlarını kendilerinin doğru bir biçimde beyan etmesini beklemektedir.

Vergilerin herkesin mali gücüne göre alınması arzu edilen bir durumdur. Beyan esasına dayalı olan vergi sistemimizde, mükellefler ile gelir idaresi (devlet) arasında yazılı olmayan bir mutabakat bulunmaktadır. Aslında bu mutabakat ile devlet, mükelleflere olan güvenini açıkça ifade edilmiştir. Ancak bazı durumlarda, yürürlükteki vergi mevzuatı dâhilinde, herkesin mali gücü nispetinde kamu harcamalarının finansmanını yüklenmek istemeyebilir, mükellefler vergisel ödevlerini yerine getirirken zaman zaman isteksiz davranmaya yönelebilir. Çünkü insanlarda vergi vermeye karşı doğal bir direnç bulunmaktadır. Yukarıda bahsedildiği üzere faaliyetleri sonucu gelir elde edenler (mükellefler) elde ettikleri bu gelirlerinin bir kısmını devlet ile paylaşmak (vergi olarak ödemek) istemezler. Dolayısıyla verginin tanımı yapılırken, verginin tek taraflı cebri iradeyle alınabileceği noktasına odaklanılması gerekmektedir.

Vergi mükelleflerinde veya kayıtlı-kayıtsız gelir elde eden bireylerin büyük çoğunluğunda elde edilen gelir veya kazanç unsurlarının vergilendirilmesi safhasında tahakkuk etmesi gereken vergilerin belirli oranlarda kayba uğratılması son derece sıkça görülen bir durumdur. Mükellefler gelirlerinde vergileme sonucunda azalmayı önlemek için çeşitli şekillerde davranarak oluşan vergi yükünden kısmen veya tamamen kurtulmaya çalışırlar. Sonuç olarak, üzerlerindeki vergi yükünden kurtulma çabalarının bütünü vergiye karşı gerçekleştirilen tepkileri oluşturur. Oluşan tepkilere karşı vergi mükelleflerinin vergilerini tam ve zamanında ödememeleri veya eksik beyan etmeleri tahakkuk etmesi gereken vergilerin kısmi olarak beyan edilmesinde veya hiç beyan edilmemesi hususlarını oluşturmaktadır.

Yukarıda bahsedildiği üzere mükelleflerin vergi kanunlarına uyma konusunda isteksizlik göstermeleri halinde, onları vergi kanunlarına uymaya motive edecek uymayanlara da gerekli yaptırımları uygulayacak bir yaptırımlar düzenine ihtiyaç duyulmaktadır. İşte burası vergi denetimine ihtiyaç duyulan noktanın tespitinde önem arz etmektedir. Vergi denetiminin temel amacı üzerine vergi borcu terettüp eden kişilerin kazançlarının vergilendirilmesi ile ilgili işlemleri tam olarak anlamasını sağlayıp bu kişileri gönüllü bir şekilde vergiye uyumunu sağlamak böylece vergi kayıp ve kaçağı ile mücadele ederek bunu en aza indirebilmektir.

Türkiye’de Vergi Denetimi ve Vergi Kayıp-Kaçaklarının Önlenmesi Yönünden Vergi Denetiminin Rolü: Pendik Uygulama Denetim Müdürlüğü Örneği isimli çalışma yedi bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde vergi ve vergilendirme kavramlarına kısaca değinilmiştir. İkinci bölümde vergi denetimi kavramından, amaçlarından, sınıflandırılmasından ve vergi denetim yöntemlerinden bahsedilmiştir. Üçüncü bölümde Türkiye’de vergi kayıp ve kaçağı oluşmasına neden olan fiiller (yöntemler) sıralanmıştır. Dördüncü bölümde Türkiye’de vergi denetiminin yapısına ve vergi denetimi yapmaya yetkili kişi ve kuruluşlara değinilmiştir. Beşinci bölümde Uygulama Denetim Müdürlüklerinin kuruluş amacı ve vergi denetimi üzerine etkilerine değinilmiş aynı zamanda İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı ile Pendik Uygulama Denetim Müdürlüğü bünyesinde yapılan vergi denetimi faaliyetlerine ait istatistiki verilere yer verilmiştir. Altıncı bölümde Pendik Uygulama Denetim Müdürlüğü’nün bünyesinde (mükellefler ile) yapılan anket çalışmasına ait verilere yer verilmiştir. Yedinci yani sonuç bölümünde tüm anket ve istatistikler değerlendirilmiş ve vergi kayıp ve kaçağı oluşumunda Uygulama Denetim Müdürlüklerinin etkinliği yorumlanmıştır.

2.VERGİNİN VE VERGİ DENETİMİNİN TANIMI, AMAÇLARI, ÖZELLİKLERİ VE FONKSİYONLARI

Vergi denetimi kavramını, vergi denetiminin amaçlarını ve özelliklerini açıklamadan önce konunun daha iyi anlaşılması açısından kısaca verginin tanımını yapıp vergilendirmenin amaçlarından bahsetmek gerekmektedir.

2.1 Verginin Tanımı

Anayasamızda doğrudan verginin tanımı yapılmamıştır ancak Anayasamızın 73. Maddesinde “ *Herkes, kamu giderlerini karşılamak üzere mali gücüne göre vergi ödemekle yükümlüdür. Vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülükler ancak kanun ile konulur, değiştirilir veya kaldırılır.* ” hükmü yer almaktadır. (T.C Anayasası, 1982) Dolayısıyla vergi, kamu hizmetlerine harcanmak üzere hükümetin veya yerel yönetimlerin yasalara dayanarak doğrudan doğruya ya da kimi hizmetlerden yararlanma bedeli üzerine dolaylı olarak herkesin mali gücüne göre toplanan kamu gelirleridir. (Güçlü 2001:1)

2.2 Verginin Konusu

Üzerine vergi konulmak suretiyle doğrudan ya da dolaylı bir şekilde verginin kaynağını oluşturan ekonomik faaliyetlerin tamamı verginin konusunu oluşturmaktadır.

Verginin konusu hukuksal olay, eylem ve işlem olabileceği gibi, maddi bir olay ya da bazı hak ve menfaatlerde olabilir. Her bir vergi türü itibarıyla verginin konusu, vergi kanunlarında ayrıntılı olarak belirtilmiştir. Örneğin, Türk vergi sisteminde gelir vergisinin konusunu gerçek kişilerin bir yıl boyunca elde ettikleri gelir ve kazançları üzerinden alınan vergiler oluşturmakta iken kurumlar vergisinin konusunu ise kurumlar vergisi kanununun 1.maddesinde sayılan kurumlarca elde edilen kurum kazançları oluşturur.

2.3 Verginin Amaçları

Makro ve mikro hedefler ve politikadaki değişim ve gelişmeler, yeni yaklaşım ve tanımlamalar göz önünde bulundurulmak suretiyle vergilerin konulma (salınma) amaçlarının güncel ve çağdaş bir yaklaşım içerisinde değerlendirilmesi gerekmektedir. İdarenin yürürlüğe koyacağı bir verginin amaçlarının ne ya da neler olduğunun etkin

ve verimli bir şekilde belirlenmesi, oluşturulmak istenilen faydalar ile bu faydaların oluşması için gereken düzenlemelerin neler olduğunun ve verginin uygulaması halinde hangi mali ve mali olmayan yükümlülüklerle katlanılacağına tespit edilmesi verginin amaçlarının konusunu oluşturur. (Akdoğan, 1999:97)

Vergilerin tanım ve özelliklerine bağlı olarak bir verginin konulma amacı mali olabileceği gibi sosyal, ekonomik, ahlaki ve siyasal amaçları da olabilmektedir.

2.4 Vergilerin Sınıflandırılması

Kamu hizmetlerinin üretiminde kullanılan kaynakların satın alınması için, devletler, çeşitli yollardan gelir sağlamaktadırlar ve bunların başında vergiler gelmektedir. Rasyonel bir vergi politikasının esaslarını belirleyebilmek, özellikle mevcut bir vergi düzenini değerlendirebilmek veya belirli amaçlara yönelik bir vergi sistemini kurabilmek için, kişilere karşılıksız zorunlu ödemeler olarak yüklenen ve her ülkede sayısı bir hayli fazla olan bu mali yükümlülükleri, belirli kriterlere göre gruplandırarak sınıflandırmak zorunlu görülmektedir. Vergilerin tasnif edilmesi işleminin, eskiden beri maliye teorisinin üzerinde önemle durduğu en tartışmalı konulardan biri olmasının nedeni de burada yatmaktadır. (Kızılot ve diğ. 2008: 73.)

Ülkemizde vergi gelirleri vergi kanunları açısından gelir üzerinden vergiler, servet üzerinden alınan vergiler ve harcamalar üzerinden alınan vergiler şeklinde bir sınıflandırmaya tabi tutulmuştur. Bununla birlikte, birçok değişik sınıflandırmalar da yapılmıştır. Ayrıca vergiler, değer (Nispi) ve miktar (Maktu) esasına göre alınan olarak da adlandırılmaktadır.

Vergiler, seçilen vergi konusunun niteliğine göre gelir, gider ve servet vergileri şeklinde üç gruba ayrılırken, diğer vergi sınıflandırmalarına göre daha gerçekçi ve rasyonel oluşu nedeniyle yeni mali literatürde giderek benimsenmeye başlanan bu sınıflandırma içerisinde yer alan gider vergileri dolaylı, gelir ve servet vergileri ise dolaysız vergilerdir. (Turhan, 1998:107)

2.5 Denetim Kavramı

Denetim kavramı kelime anlamı olarak, “ teftiş etmek, kontrol etmek, incelemek ” anlamlarına karşılık gelmektedir. Ayrıca hukuki anlamda, kamu ve özel hukuk müesseselerinin kamu menfaati noktasından, kanun ve nizamnamelere uygun

olarak çalışıp çalışmadıklarının araştırılması şeklinde tanımlanmıştır. (Tekin ve Çelikkaya, 2007: 22).

Denetimin geniş bir tanımını yapacak olursak; denetim elemanları tarafından kişi veya kuruluşların iktisadi veya iktisadi olmayan faaliyetlerinin;

- Önceden tanımlanmış faaliyet ölçütlerine uygunluk derecesinin belirlenmesi,
- Faaliyetlerin görünümünü değişik yönlerden araştırıp, faaliyetlerin yapısının ve işlerliğinin yanlışlık, çelişki tutarsızlık veya eksiklik içerip içermediğinin tespit edilmesi,
- Denetim sonucunda tespit edilen her hususun yasalara, tüzüklere, yönetmelikler çerçevesinde ölçülmesi, gözlemlenmesi, izlenmesi ve akılcı yaklaşımlar çerçevesinde değerlendirilmesi,
- Yukarıda sayılan tüm hususların değerlendirilmesi sonucu bu iktisadi veya iktisadi olmaya faaliyetlere ve olaylara ilişkin bilgilerin yetkili denetim elemanları tarafından tarafsızca toplanması, değerlendirilmesi ve sonucunun ilgili denetim elemanları tarafından raporlanmasıdır.

Ekonomik anlamda denetim mali ve vergi denetimi olarak ikiye ayrılmaktadır.

2.5.1 Mali Denetim Kavramı

Mali denetim; devletin gelirlerinin toplanıp harcamalarının yapılmasında ve devlet mallarının kullanımında daha önceden belirlenmiş amaç ve kurallara uyulup uyulmadığının denetimidir. Vergi denetimi ise, mali denetim içerisinde yer alan bir dış denetim türüdür. Mali denetim vergi denetimine göre daha kapsamlı ve geniştir. (Tekin ve Çelikkaya, 2005:58-69) Mali denetimin en önemli amacı, devletin yaptığı denetim faaliyetlerinin sonucunu şeffaf olarak kamuoyu ile paylaşmaktır. Böylelikle devlet, kanunlara uygunluğu sağlayıp verimliliği arttıracak ve ekonomik, sosyal ve hukuki hedeflerine ulaşmış olacaktır.

2.5.2 Vergi Denetimi Kavramı

Vergi Denetimi, vergi kanunlarında yer alan, hükümlere uyulup uyulmadığı, mali bilanço ve gelir tablosundaki kârın ve buna bağlı olarak hesaplanan verginin doğru hesaplanıp hesaplanmadığı, işlemlerin gerçeği yansıtıp yansıtmadığı amacına yönelik olarak kanun tarafından yetkili kılınmış kişiler tarafından yapılan kamusal nitelikli bir işlemdir.

Vergi denetimi çok çeşitli şekillerde tanımlanmakla beraber, esas olarak, vergi idaresinin vergi mükelleflerinin vergi mevzuatına uyup uymadığının belirlenmesi faaliyetleri olarak tanımlanabilir. (Abdioğlu, 2007) Vergi denetimi, yönetimin ve yükümlülerin yasalarla saptanmış ilkeler çerçevesinde hareket edip etmediklerinin belirlenmesi şeklinde de tanımlanmıştır (Arıca ve İyibil, 1985: 1)

Vergi Denetimi, beyan sisteminin uygulandığı ülkelerde, bu sistemini tamamlayan bir unsurdur. Her mükellefin ayrıntılı olarak denetlenmesi, beyan sisteminin gerekliliği ile bağdaşmadığı gibi, vergi denetiminin sadece mükellef üzerinde olmaması, vergi idaresi üzerinde de yapılması gerekmektedir. (Batirel, 1985: 31-32) Ayrıca vergi denetimi vergi yönetiminin merkez ve taşra örgütünün iç denetime tabi tutulması ile vergi yönetimi personelinin gerektiğinde soruşturmalarının yapılmasını da kapsamaktadır. (Şeker,1994: 7)

2.6 Vergi Denetiminin Özellikleri

Vergi denetimine ait tanımların ortak özelliklerini kısaca şu şekilde sıralayabiliriz;

Tablo 2. 1 Vergi Denetimi Tanımlarının Ortak Özellikleri

- *Vergi denetimi hukuki bir denetimdir,*
- *Vergi denetimi tarafsızdır,*
- *Vergi denetimi yaptırımçı bir niteliğe sahiptir,*
- *Vergi denetimi bir hesap denetimidir,*
- *Vergi denetimi kamusal nitelikli bir denetimdir,*
- *Vergi denetimi arayıcı ve bulucudur.*
- *Vergi denetiminin sahip olduğu fonksiyon ağırlıklı olarak, ödenmesi gereken vergilerin doğruluğunun araştırılması, durumların tespit edilmesi ve varsa yanlışlıkların ve eksikliklerin giderilmesidir.*

Bu süreçte, vergi denetimiyle vergi tutarları araştırılacak, olumsuzluklar önlenecek ve düzeltilecektir. Böyle bir işleve sahip olan vergi denetiminde genel olarak aşağıdaki işlemler yapılmaktadır.

- *Muhasebe işlemlerinin mevzuata uygunluğu,*
- *Muhasebe defterleri ve kayıtlarının mevzuata uygunluğu,*
- *Muhasebe kayıtlarına geçmeyen işlemlerin ve belgelerin saptanması,*
- *Yeniden değerlemenin mevzuata uygunluğu,*
- *Aktif ve pasif hesapların değerlendirilmelerinin mevzuata uygunluğu,*
- *Ticari kardan vergi matrahına geçiş işlemlerinin kontrolü ve vergi matrahının doğruluğunun saptanması,*
- *Vergi beyannamelerinin (yıllık, münferit, özel, muhtasar, K.D.V.) mevzuata uygunluğunun test edilerek belirlenmesi. (Baytar, 2006: 72-73-74.)*

2.7 Vergi Denetiminin Amaçları

Tablo 2. 2 Vergi Denetiminin Amaçları

Vergi denetiminin en önemli amacı,

- Vergi kayıp ve kaçığının önlenmesini sağlayarak vergi gelirlerinin artırmak,
- Verginin yeniden dağılımı ile yüksek gelir elde edenden yüksek düşük gelir elde edenden ise düşük vergi alarak (her kesimden kazançları doğrultusunda vergi toplayarak) sosyal adaleti sağlamak,
- Vergi yüküne tüm toplum bireylerini katarak mükelleflerin vergiye gönüllü bir şekilde uyumunu sağlamak,
- Mükellefleri yapılan vergi denetimleri ile eğitilip vergi bilincinin artırmak,
- Bu şekilde hedeflenen mali ve ekonomik politikalara daha çabuk ve daha rahat ulaşılmasını sağlamaktadır.

(Organ,2008:39)

Tanımdan da anlaşılacağı üzere vergi denetiminin; mali, ekonomik, sosyal ve hukuki amaçları vardır.

2.7.1 Mali Amaç

Vergi denetiminin yapılmasını gerektiren en önemli husus denilince akıllara hemen mali unsurlar gelmektedir. Çünkü vergi denetimi mali nedenlerle yapılan bir uygulamadır. Vergi denetimleri ile ülke ekonomisinde var olan vergi potansiyelinin tam olarak değerlendirilmesi, özellikle kanunsuz şekilde vergi dışı tutulmuş ve önemli potansiyele sahip kaynakların ortaya çıkartılması amaçlanmıştır. (Akdoğan, 1979:5-6) Çünkü gelişmiş veya gelişmekte olan devletlerin klasik görevlerinin dışında (toplumsal güvenliğin sağlanması, adaletin dağıtılması, vergilerin toplanması, eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik vb. alanlarda) çağın getirdiği yeni ekonomik ve sosyal görevlerde üstlenmiştir. Her geçen gün giderek genişleyen ve çeşitlenen bu görevler devletleri, sürekli artan giderlerini finanse etmek ihtiyacı duymaktadır.

Devlet sürekli artış gösteren bu giderlerini; yürürlüğe yeni vergiler koyarak, yürürlükteki mevcut vergilerin oranlarını artırarak, vergilendirme tabanını genişleterek veya vergi kayıp ve kaçığının azaltarak finanse edebilmektedir.(Akbay,1990)

Vergi denetimlerinin yapılmasıyla kayıt dışı ekonomik faaliyetlerin kayıt altına alınması sağlanacak, vergi cezalarının ağırlaştırılması, ekonomik faaliyetleri izlemeyi sağlayacak yasal düzenlemelerin ve sistemlerin benimsenmesi suretiyle vergi tabanı genişletilecek dolayısıyla vergi oranlarında artışa gidilmeksizin toplam vergi

gelirlerinde artış sağlanabilecektir. Vergi tabanının genişletilmesi toplam vergi gelirlerini arttırıcı rol oynar ve bu sayede kamu açıklarının ekonomide oluşturduğu olumsuzluklar ve kayıtlı ekonomik faaliyetler üzerindeki mali yükler azaltılabilecektir. (Atılğan, 2004:238)

2.7.2 Ekonomik Amaç

Devlet vergilerden ekonomik büyümeyi sağlamak, gelir dağılımını düzenlemek gibi amaçlara ulaşmak için yararlanmaktadır. Bu amaçlara ulaşmak için vergilerin etkin bir şekilde uygulanması gerekmektedir. Ekonomide yüksek oranda vergi kayıp ve kaçağı oluşması sonucu Devletin kamu giderleri karşılayamama durumu ortaya çıkabilmektedir. Kamu giderlerinin finanse edilememesi sonucu idare; iç veya dış piyasalara borçlanması, emisyonla gidilmesi, vergi oranlarının artırılması ya da yeni vergiler konulması şeklinde olumsuz ekonomik enstrümanları kullanmak zorunda kalacaktır. (Uyanık, 2005: 69) Buradan vergi kaçakçılığının meydana getirdiği ekonomik etkilerin ekonominin genel dengelerini de bozmakta olduğu anlaşılmaktadır. Bu bakımdan ekonomik dengelerin sağlanması, istenilen mali hedeflerin tutturulması, vergilerin amacına uygun olarak toplanılması ve vergi kayıp ve kaçaklarının ekonomideki olumsuz etkilerinin ortadan kaldırılması için vergi denetiminin etkin ve verimli bir şekilde yapılması gerekmektedir. (Aydın ve Lodos, 2007: 166)

2.7.3 Sosyal Amaç

Devlet; sosyal devlet anlayışını pekiştirmek için sosyal refahı, sosyal adaleti ve gelir dağılımında etkinliği sağlamalıdır. Devletin sayılan sosyal görevlerini yerine getirmek için en etkili yardımcısı, vatandaşlarından topladığı vergilerdir. Devlet verginin yeniden dağıtılması ile yüksek gelir elde edenlerden daha fazla vergi alıp elde edilen vergi gelirlerini düşük gelir dilimindekilere kaydırarak (vergilendirilmede adalet ilkesiyle) sosyal faydanın artmasını sağlayacaktır. Ancak vergi kaçırma olasılığı düşük olan sabit veya düşük gelirli gruplardan ağır şekilde vergi alınırsa bu durum gelir dağılımı olumsuz etkilenecektir. Bunu engelleyebilmek için, idare etkin bir vergi denetimi uygulamalı ve bu şekilde sosyal adaleti sağlanmalıdır. (Saraçoğlu, 2004: 173-179)

2.7.4 Hukuki Amaç

Vergi denetiminin hukuki amacı;

- Vergi, resim, harç gibi mali yükümlülüklerin kanunla konulmasını, değiştirilmesini veya kaldırılmasını ve bu yükümlülüklerin kanunlarda belirtilen usul ve esaslara göre tahsil edilmesini,
- Vergi denetimlerinin nasıl ve kimler tarafından yapılacağı, hangi usul ve esaslara uyulacağı ve vergi denetiminin sonuçlarının nasıl hukuki işlemlere tabi olacağı (doğrulama) önceden belirlenmesi,
- Mükelleflerin vergi kanunlarına aykırı davranışlarını önlemek suretiyle, kanunlara daha saygılı olmalarına olanak vermek ve kanunları hafife almalarını önlemeyi sağlamaktır. (Akdoğan, 1979:8-9)

2.8 Vergi Denetiminin Özellikleri

Vergi denetiminin özelliklerini genel olarak; hukukilik, yaptırım gücünün olması, tarafsız olması, hesap denetimini içermesi ve dış denetime tabi tutulması olmak şeklinde sayılabilmektedir.

2.8.1 Hukuki Bir Denetim Olması

Vergilerin salınması ve toplanılması vb. bütün vergisel argümanların temeli, Anayasa hükümlerine ve ilgili kanunlara dayanmaktadır. Vergilerin mevzuat ve kanunlarda belirtilen esas ve usuller çerçevesinde uygulamaya konulması, kaldırılması, mali ve cezai sonuçlar içermesi vergi denetiminin hukuki bir denetim özelliğine sahip olduğunun göstergesidir. Ayrıca yürürlüğe giren bir vergi kanununu mükellefler tarafından vergi kayıp ve kaçığına neden olmadan uygulanması devletin gücünü ve saygınlığını temsil etmektedir. Dolayısıyla vergi kanunun hiçbir şekilde kayıp ve kaçığına maruz kalmadan ve kuşkuya yer bırakmayacak şekilde uygulanması vergi denetimi ile mümkündür.

2.8.2 Yaptırmacı Bir Denetim (Yaptırım Gücünün) Olması

Vergi idaresinin vergi kayıp ve kaçığına oluşmaması açısından izleyeceği stratejilerden en önemlisi, mükelleflere denetim faaliyetlerini ile uyguladıkları cezai yaptırımları caydırıcı olacak şekilde etkin kılmasıdır. Cezai yaptırımlar hukuki düzenlemeler ile yürürlüğe konulduğundan bu aynı zamanda vergi denetiminin hukuki yönünü de ortaya koymaktadır. Şöyle ki; yapılan vergi denetimi esnasında, mükelleflerin mevzuat kapsamına alınmış vergilendirme ile ilgili usul ve esaslara

uymadığı tespit edilirse, bu usul ve esaslara uymadığı tespit edilen mükellefler, kanunda öngörülen olduğu cezai işlemlere tabii tutulacaklardır.

2.8.3 Tarafsız Bir Denetim Olması

Vergi denetim elemanları, görevlerini yaparken sadece cezai yaptırım uygulamak suretiyle hazineye gelir sağlamak için değil, vatandaşların kanuni haklarının neler olduğunu belirtmek için de çaba göstermelidir.

Vergi denetimi esnasında denetim elemanları görevlerini yerine getirirken; objektif olması, güvence ve danışmanlık hizmeti vermesi, sistematik ve disiplinli çalışması beklenmektedir. Denetimin özünde; objektif olma anlayışı bulunmaktadır. Sübjektif değerlendirmelerin denetim faaliyetlerine etki etmemesi temel ilke olarak görülmektedir. Gerek denetim sürecinde gerekse sonuçların analizinde var olanın esas alınması, denetim faaliyetini yürüten denetçinin değerlendirmelerinde tarafsız, yansız ve dürüst olması gerekmektedir. (Korkmaz, 2007)

Vergi denetimi yapmaya yetkili olanlar görevlerini yerine getirirken; objektif ve tarafsız olması, mükelleflere inceleme yapılırken güvence ve danışmanlık hizmeti vermesi, sistematik ve disiplinli çalışması, yapılan denetim sonucu tarafsız davranarak sadece vergiyi doğuran olayın gerçek nedenini araştırmaları gerekmektedir.

Yapılan denetim sonucunda verilecek karar devlet lehine olabileceği gibi mükellef lehine de olabilmektedir. (Mükellef lehine olabilecek hususlar vergi kanunlarında açıklanmış olup denetim sonucunda fazladan tarh ve tahsil edildiği anlaşılan verginin mükelleflere iadesi ve terkinin söz konusu olabilmektedir.)

2.8.4 Dış Denetim Özelliğinin Bulunması

Dış denetim, bir işletmenin hesap ve faaliyetlerinin doğruluğunun, (faaliyetlerin defter ve belgelerde bulunan kayıtlar ile uygunluğunun) belirli denetim standartlarını çerçevesinde tüm bağımsız denetim tekniklerinin uygulanarak, defter, kayıt ve belgeler üzerinden değerlendirilip bir sonuca bağlanmasıdır. Burada en önemli unsurlar;

- Denetimin bağımsız olması, (işletme dışından kişi veya kuruluşlar tarafından yapılması)
- Önceden belirlenen ölçütlere dayanması,
- ve denetim standartlarına uygun olmasıdır.

Dış denetim; serbest muhasebeci, serbest muhasebeci mali müşavir ve yeminli mali müşavirler tarafından yapılmaktadır. Ayrıca vergi denetimi tanımı itibariyle vergi denetimi yapmaya yetkili denetim elemanlarının mükellef veya mükellef kurumların hesap ve faaliyetlerinin incelenmesi olduğundan, yapılan bu inceleme dış denetim özelliği taşır. Ancak vergi denetim elemanları devlet tarafından görevlendirildiği için yapılan denetim bağımsız dış denetim değil de sadece dış denetim olarak sayılmaktadır.

2.8.5 Hesap Denetimine Benzemesi

Hesap denetimi; bir ülkenin hukuki, mali mevzuatıyla ilgili muhasebe ilkeleri göz önünde bulundurularak, işletmelerin yasal defter ve belgeleri ile mali tablolarının bu ilkelere uygun olup olmadığının ölçülüp raporlanmasına denilmektedir.

Daha kapsamlı bir denetleme türü olan vergi denetimi, teknik ve uygulanış olarak hesap denetimini kapsar. Ancak her hesap denetimi vergi denetimi sayılmamaktadır. Çünkü hesap denetimleri anlık olarak yapılan bir denetim biçimi değil, geçmişe dönük bir denetim biçimidir. Bu yönden vergi denetimi ile ayrılmaktadır.

2.9 Vergi Kayıp ve Kaçaklarını Önleme Açısından Vergi Denetiminin Fonksiyonları

Bilindiği vergi denetiminin amacı, mükelleflerin vergi yasalarının çizdiği sınırlar içerisinde davranmasını sağlamak, potansiyel vergi kaynaklarını araştırarak vergilendirmek, mükelleflerin vermiş oldukları beyanlarının doğruluğunu tetkik etmek, mükelleflerin tuttukları defter ve belgelerde yapılan hata ve hileleri tespit etmek ve vergi ile ilgili uygulamalarda karşılaşılan sorunlara çözüm önerileri getirerek vergi sistemine katkıda bulunmaktır.

Vergi denetiminin, vergi ödemekle yükümlü olanları mevzuat yönünden bilgilendirmek suretiyle eğitici, vergiyi doğuran olayların ortaya çıkarma suretiyle araştırıcı, mükellefiyetle bağlantılı olan işlemlere ait defter, kayıt ve belgeler üzerinde yapılan inceleme ve araştırmalarla hile ve noksanlıkların ortaya çıkarılması sağlamakla düzeltici, vergi ödememeye veya eksik ödemeye neden olan unsurların oluşmasını tespit ederek önleyici işlevleri de yer almaktadır.

Yukarıdaki açıklamalardan da anlaşılacağı üzere vergi denetiminin araştırma, önleme, düzeltme gibi işlevleri olmakla birlikte günümüzde vergi denetiminin eğitim işlevinin ayrı bir önemi bulunmaktadır.

2.9.1 Eğitim Fonksiyonu

Vergi denetiminin, vergi kayıp ve kaçacağını bulucu ve önleyici işlevlerinin dışında, mükellefler yönünden eğitici işlevi de bulunmaktadır. Mükellefler hakkında yaygın ve yoğun vergi denetimlerinin (vergi incelemesinin) yapılırken inceleme süresince gerek görülen hususlarda mükelleflerin uyarılması, mevzuat ile ilgili konularda yardımcı olunması ve aydınlatılması; vergilendirmede hata ve eksiklikleri konusunda uyarıcı mahiyette bilgi verilmesi ve eleştirilmesi gibi hususlar mükellefler üzerinde eğitici rol oynamaktadır. Dolayısıyla vergi denetimleri mükelleflerinin mevzuat yönünden bilgili olmasını, vergiye daha çabuk uyumunun sağlanmasını, vergi bilincinin oluşmasını sağlamaktadır. (Hesap Uzmanları Kurulu, 1995: 96).

Vergi denetimlerinin mükellefler üzerindeki eğitici fonksiyonunun en basit örneği mükellefler mevzuata aykırı hareket etmesi sonucu vergi kaybına neden olacağını ve adına (Vergi Usul Kanunu'nun 30.maddesi gereği) re'sen vergi tarhi yapılacağını bilir. Dolayısıyla vergi denetimleri mükelleflerin yükümlülüklerini gerçeğe uygun ve zamanında yerine getirmesini sağlayacaktır. Bu bakımdan vergi incelemelerinin eğitici ve yapıcı etkisi vergi kayıplarının azaltılması önemli bir rol oynamaktadır.

2.9.2 Araştırma ve Bulma Fonksiyonu

Ülkemizde mükelleflerin elde ettikleri kazançların vergilendirilmesi beyan esasına dayanmaktadır. Beyana dayalı olarak tahakkuk ettirilen vergilerin doğruluğunun tespiti, mükelleflerin defter-belge ve hesaplarının incelemeye ve araştırmaya tabi tutulması ile mümkün olmaktadır. Bu araştırmada amaç; mükelleflerin vergi ziyana (kaybı) sebep olan davranışlarını (yanılma, hile yapma hata vb.) ortaya çıkarılarak bunların re'sen veya gönüllü uyum çerçevesinde düzeltilmesi sonucu vergi kayıp ve kaçığının önlemektir.

2.9.3 Düzeltme Fonksiyonu

Düzeltme fonksiyonunun amacı; vergi denetimleri sırasında denetim elemanı ile mükellefin karşılıklı iletişiminin sonucu, denetim elemanının mükellefi uyarmak, ona bilgi vermek ve yardımcı olmak suretiyle eğitici bir misyon üstlenmesi, bu şekilde onların hata yapmalarını engellemesi ve yapılmış hatalar varsa, bu hataların düzeltilmesini sağlamaktır.

2.9.4 Önleme Fonksiyonu

Vergi denetiminde öncelikle araştırma fonksiyonuyla var olan hata ve hileler ortaya çıkarılmakta, daha sonra düzeltme fonksiyonuyla bu hata ve hileler ortadan kaldırmaktadır. Vergi denetiminin önleme fonksiyonuyla ise, bu oluşan hata ve hilelerin yinelenmesini ortadan kaldırmak için bazı önlemler alınmaktadır. Vergi denetimlerinin sıklaşmasıyla mükellef devamlı denetlenebileceği korkusu yaşamakta ve vergisini düzenli ve zamanında ödemeye yönelecektir. Mükelleflerin vergisini ödevini yerine getirmemesinin birçok nedeni bulunmaktadır. Yükümlülerin vergi karşısında farklı davranış şekilleri göstermesinin nedenlerini bilmek devlet açısından çok büyük önem taşımaktadır. Genel olarak mükelleflerin vergi karşısındaki davranışlarını kişisel ve çevresel faktörler etkilemektedir. Mükellefin; vergi bilinci ve ahlaki seviyesi, ödeme gücü, eğitim ve öğretim düzeyi, devlete duyduğu güven, iktidara duyduğu sempati düzeyi, mükelleflerin yaşı vb. gibi birçok neden bulunmaktadır. Devlet bu nedenleri tespit edebildiği ve bunları önleyebildiği oranda vergi denetiminden olumlu sonuçlar alabilecektir. (Cansız, 2006: 117)

2.10 Vergi Denetiminin Türleri

2.10.1 İçerik ve Nedenlerine Göre Denetim Türleri

- Olağan ve Olağanüstü Denetim

Olağan denetim Belli plan ve programlar dâhilinde yapılan denetimlerdir. Bu tür denetimlere denetim gruplarının yıllık plan ve programlarında yapılması öngörülen denetimler de denilebilir. Olağanüstü Denetim ise belli bir nedene dayalı olarak yapılan denetimlerdir. Bu tür denetimler, genellikle vergi denetimi yapılmasının zorunlu olduğu bir durumda ortaya çıkması sonucu yapılmaktadır. Örneğin, A

mükellefi hakkında vergi kaçırdığına dair hakkında ihbar, bilgi ve bulgular olması halinde bu özel nedenlerle başlatılan incelemeler olağandışı incelemelerdir.

2.10.2 Yükümlülerin Sınıflandırılması Açısından Vergi Denetim Türleri

Belli ölçülere ve belli sayıdaki büyüklük sıralarına göre dikkate alınıp gruplandırılarak yapılan denetimlerdir. Belli bazı ölçüler genellikle beyan olunan matrah, çalışan işçi sayıları ve aktif toplamı gibi ölçülerdir. Denetlenecek mükelleflerin seçilirken beyan edilen vergi matrahı, aktif toplam, çalıştırılan işçi sayısı vb. ölçülerin göz önünde bulundurularak yapıldığı denetimlerdir.

2.10.3 Denetlenen ve Denetleyen Arasındaki İlişki Açısından Vergi Denetim Türleri

- İç ve Dış Denetim

İç denetim; bir kurumun her türlü etkinliğini denetlemek, geliştirmek, iyileştirmek ve kuruma katma değer katmak amacıyla, bağımsız ve tarafsız bir şekilde kuruluşun kendi bünyesindeki elemanlar tarafından denetlenmesidir. İç denetim sisteminin temel amacı, faaliyetlerin verimliliğinin ve etkinliğinin sağlanmasını, mali ve idari konulara ait bilginin güvenilirliğinin, bütünlüğünün ve zamanında elde edilebilirliğinin, kuruluşun faaliyetlerinin yürürlükteki yasalara ve düzenlemelere tam anlamıyla uygunluğunu sağlamaktır.

Dış denetimde ise denetlenecek kurum, kuruluş veya işletmenin kurum dışından kuruluşla doğrudan ilgili, bağlı vb. şekilde organik bağı olmayan bağımsız kişi, bağımsız denetim kuruluşu veya devlete bağlı denetim elemanlarınca yapılan denetime dış denetim denir.

2.11 Hukuki Açıda Vergi Denetimi

2.11.1 Yoklama

Vergi Usul Kanunu' un 127. maddesinde “Yoklamada maksat, mükellefleri ve mükellefiyetle ilgili maddi olayları, kayıtları ve mevzuları araştırmak ve tespit etmektir.” hükmü bulunmakta olup yine aynı kanunun 128. maddesinde ise yoklamanın; Vergi dairesi müdürleri, Yoklama memurları Yetkili makamlarca yoklama işi ile görevlendirilenler, Vergi incelemesine yetkili olanlar ve Gelir

uzmanları tarafından yapılacağı açıklanmıştır. Yoklamaya yetkili olan memurların, ayrıca vergi kanunlarının uygulanması ile ilgili yetkileri aşağıdaki tabloda sayılmıştır.

Tablo 2. 3 Yoklamaya Yetkili Olan Memurların Yetkileri

- Maliye Bakanlığınca belirlenmiş usuller dâhilinde özel yetki verilmiş olmak kaydıyla günlük hasılatı tespit etmek,
- Ödeme kaydedici cihaz kullanmak mecburiyetinde olanların bu mecburiyete uyup uymadıklarını, bu cihazları belli edilmiş esaslara göre kullanıp kullanmadıklarını ve günlük hasılatı tespit etmek,
- Günü gününe kayıt yapılması zorunlu defterlerin iş yerlerinde bulundurulup bulundurulmadığını, tasdikli olup olmadığını usulüne göre kayıt yapılıp yapılmadığını, vergi kanunları uyarınca düzenlenmesi icap eden belgelerin usulüne göre düzenlenip düzenlenmediği ile kullanılıp kullanılmadığını, faturasız mal bulunup bulunmadığını, levha asma veya kullanma mecburiyetine uyulup uyulmadığını tespit etmek, kanuni defter ve belgeler dışında kalan ve vergi kaybının bulunduğu emare teşkil eden defter, belge ve delillerin tespit edilmesi halinde bunları almak,
- Nakil vasıtalarını, Maliye Bakanlığının belirleyeceği özel işaretle durdurmak ve taşıtta bulundurulması icap eden taşıt pulu, yolcu listesi, fatura veya sevk irsaliyesi, yolcu bileti ile taşıma irsaliyelerinin muhtevası ile taşınan yolcu ve malların miktar ve mahiyetlerini ölçmek, tartmak, saymak suretiyle tespit etmek,
- Taşıma irsaliyesi, sevk irsaliyesi ve faturanın taşıtta bulunmaması halinde bu belgelerin ibrazına kadar nakil vasıtalarını trafikten alıkoymak, taşınan malın sahibi belli değilse tespitine kadar malı bekletmek ve muhafaza altına almak,

(Furtun, 2010: 318-319)

Yoklamanın amacı, vergilendirmeyi etkileyen ve vergi dairesinin dışında gerçekleşen olayları ortaya çıkararak vergi adaleti ve sosyal adaleti gerçekleştirip hazineye ek gelir sağlamaktır.

Şöyle ki; yoklama; henüz yükümlülüğünü tesis ettirmemiş kişilerin ve vergilendirilmeyen kaynakların ortaya çıkarılması yönleri ile vergi gelirlerini arttırırken; vergi kaçırانları saptayıp vergilendirilmelerine aracılık etmesi yönü ile vergi ödeyenler nezdinde ticari rekabeti daha adil hale getirmekte ayrıca yükümlülerin vergi dışı kalmasını önlemesi dolayısıyla sosyal adalete hizmet etmektedir.

2.11.2 Vergi İncelemesi

Vergi incelemesine ait açıklamalara çalışmamızın ilerleyen bölümlerinde ayrıntılı olarak yer verilecektir.

2.11.3 Arama

Vergi Usul Kanunu'nun 142. maddesine göre arama yapılabilecek haller şu şekilde tanımlanmıştır. İhbar veya yapılan incelemeler dolayısıyla, bir mükellefin vergi kaçırdığına delalet eden emareler bulunursa, bu mükellef veya kaçakçılıkla ilgisi görülen diğer şahıslar nezdinde ve bunların üzerinde arama yapılabilir. Fakat aramanın yapılabilmesi için ise şu iki hal gereklidir;

1. Vergi incelemesi yapmaya yetkili olanların buna lüzum göstermesi ve gerekçeli bir yazı ile arama kararı vermeye yetkili sulh yargıcından bunu istemesi,
2. Sulh yargıcının istenilen yerlerde arama yapılmasına karar vermesi şarttır.

Arama en geç 3 ay içerisinde bitirilerek defter ve belgeler mükellefe geri verilir. Kanuna aykırı görülen hususlar tutanakla tespit olunur. (Vergi Usul Kanunu, 1961 Md.142)

2.11.4 Bilgi Toplama

Vergi denetimi yapılırken vergi idaresinin sıklıkla kullandığı yöntemlerden biri de bilgi toplamadır. Vergi idaresi ile vergi incelemesi yapmaya yetkili olanlar, gerek duydukları herhangi bir konuda kamu idare ve kurumlarından, mükelleflerden ya da mükellefler ile ilişkide bulunan gerçek veya tüzel kişilerden, vergi kayıp ve kaçagını önlemek amacıyla gereken bilgilere ihtiyaç duymaktadır.

Ülkemizde vergilendirme beyan esasına dayanmaktadır. Dolayısıyla beyanların doğruluğunun kontrol edilmesi ancak ilgili mükelleflerden veya konu ile ilişkili kurum-kuruluşlardan gereken bilgilerin sürekli bir biçimde sağlanması ile mümkündür. Bu nedenle, yapılacak vergi denetimi sonucunda, vergi kayıp ve kaçagının oluşmasını önlemek, ödenmesi gereken verginin doğruluğunu sağlamak amacıyla gerekli olan bilgilerin toplanabilmesi çok önemlidir. Toplanan bu bilgiler vergi idaresi tarafından değerlendirilecek ve vergi denetimi sisteminin çok daha sağlıklı şekilde devam etmesini sağlayacaktır.

Vergi idaresinin görevlendirdiği vergi denetim elemanlarının, vergi incelemesi yaparken ilgili tüm kişi ve kuruluşlardan bilgi edineceğini bilen mükellefler faaliyetleri ile ilgili hususlarda daha titiz ve duyarlı olma zorunluluğunu hissedeceklerdir.

Bilgi toplama 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun "Bilgi Verme" başlıklı 148. ve müteakip maddelerinde düzenlenmiştir. İlgili maddede "Kamu idare ve müesseseleri, mükellefler veya mükelleflerle muamelede bulunan diğer gerçek ve tüzelkişiler, Maliye Bakanlığının veya vergi incelemesi yapmaya yetkili olanların isteyecekleri bilgileri vermeye mecburdurlar" hükmü bulunmakta olup izleyen maddeler de (Vergi Usul Kanunu,1961: Md. 148-153) yine bilgi verme ile ilgilidir. Kanunda yer alan bu düzenlemeler, verginin doğruluğunu araştırıp tespit etmek açısından büyük öneme sahiptir.

2.11.5 Yaygın ve Yoğun Vergi Denetimi

Yaygın ve yoğun vergi denetimi, vergi kayıp ve kaçacağını oluşturacak fiillerin anında tespit edilip cezanın kesilmesi esasına dayanan maddi bir denetim şeklidir. Yaygın ve yoğun vergi denetimi, VUK'un 127 ve 128. maddeleri gereği yoklamanın bünyesi içerisinde düzenlemeye tabi tutulmuştur.

Yaygın ve Yoğun Vergi Denetimlerinin bir kısmı, sokakta, caddede şehir giriş ve çıkışlarında, otobüs terminallerinde, nakliye ambarı veya kargo şirketlerinin bürolarında sürücüler, yolcular, çalışanlarla muhatap olunan; ağırlıklı olarak belge düzenine ilişkin denetimler şeklinde yapılmaktadır. (Seviğ, 2007:4)

Bunların yanında yaygın ve yoğun vergi denetimi ile işyerlerinin günlük hasılatlarının tespiti, işyeri sahibinin ilgili vergi dairesine mükellefiyet kaydı açtırıp açtırmadığı, söz konusu mükellefin satışlarını belgelendirip belgelendirmediği ve vergi levhası bulundurup bulundurulmadığı, faturasız veya bandrolsüz mal bulunup bulunmadığı denetlenmektedir.

Yaygın ve Yoğun Vergi Denetimi ile ilgili olarak yoklamaya yetkili olanların yetkileri dâhilinde yapabilecekleri işlemlerden bazıları aşağıda sıralanmıştır. Günlük Hâsılatı Tespit Etmek, Yol Denetimleri, Kanuni Defter ve Belgeler Dışında Vergi Kaçırıldığına Emare Teşkil Eden Defter ve Belgeleri Almak, Belge ve Kayıt Düzeni İle Levha Kullanma Ödevine İlişkin Denetimler, Ödeme Kaydedici Cihazların (Yazar Kasa) Kullanılmasına Yönelik Denetimler. (Yurteri, 2012)

2.12 Vergi İncelemesi

Mükelleflerin beyanlarının doğruluğunun denetlenmesinde Devletin sahip olduğu en önemli aracı Vergi İncelemesi kurumudur. Vergi incelemesi, ödenmesi gereken verginin doğruluğunu saptamak, yapılan bildirimlerinin gerçekliğini tespit etmek için çok önemli bir yere sahiptir. Vergi incelemesiyle hem vergi kaybının olup olmadığı araştırılır hem de mükellef vergi ödevleri hakkında bilgilendirilir. Vergi incelemesi ile vergi kanunlarının tam ve doğru olarak uygulanması sağlanır. Bu da, devletin saygınlığını ve gücünü gösterir. Vergi incelemesinin aynı zamanda vergi bilincini artırma, vergi ve muhasebe konusunda eğitim sağlama, haksız rekabeti önleme, caydırıcı olma, kayıt dışılığı önleme ve ekonomik istikrara katkıda bulunma fonksiyonları vardır.

a) Vergi İncelemesine Giriş

Vergilendirme yetkisi, devletin ülkesi üzerindeki egemenliğine dayanan vergi alma konusunda sahip olduğu hukuki ve fiili güç olarak tanımlanmaktadır. Devlet, kamu giderlerini karşılamak amacıyla, mali yükümlülükleri, vergi yükümlüsü olabilecek gerçek ve tüzel kişilere bu yetkisini kullanarak yüklemektedir. Anayasamızın 73. maddesinde vergi ödevi aşağıda gösterildiği şekilde belirtilmiştir.

MADDE 73.— “Herkes, kamu giderlerini karşılamak üzere, mali gücüne göre, vergi ödemekle yükümlüdür. Vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımı, maliye politikasının sosyal amacıdır. Vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülükler kanunla konular, değiştirilir veya kaldırılır. Vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülüklerin muaflik, istisnalar ve indirimleriyle oranlarına ilişkin hükümlerinde kanunun belirttiği yukarı ve aşağı sınırlar içinde değişiklik yapmak yetkisi Bakanlar Kuruluna verilebilir.”

Devletin vatandaşlarından tahsil ettiği vergiler, kamusal harcamaların finanse edilmesinde kullanılmaktadır. Vatandaşın kamusal harcamalara katılım payı olan vergilerin toplanmasında kullanılan sistemlerden en yaygın olanı beyan sistemidir.

Beyan sisteminin temel mantığı, mükellefin ödeyeceği vergiyi kendi beyanlarıyla oluşturmasıdır. Çünkü herkes ancak kendi faaliyetleriyle ilgili olarak tüm gerçekleri bilmektedir. Beyan sistemi mükellefin bildirimini doğruluğuna kabul eder, bunun için de mükellefin bildirimine tabi olay ve bilgilerini eksiksiz, tam ve doğruluk içinde bildirmesini esas alır. İşte bu noktada mükelleflerin vergiye esas olan beyan işlemlerinin gerçeğe uygunluğunun denetlenmesi ihtiyacı ortaya çıkmaktadır.

Mükelleflerin beyanlarının doğruluğunun denetlenmesinde Devletin sahip olduğu en önemli araç da "Vergi İncelemesi" kurumudur.

Ödenmesi gereken verginin doğruluğunu saptamak, yapılan bildirimlerinin gerçekliğini tespit etmek için vergi incelemesi çok önemli bir yere sahiptir. Vergi incelemesiyle hem vergi kaybının olup olmadığı araştırılır hem de mükellef vergi ödevleri hakkında bilgilendirilir. Böylece herhangi bir eksiklik durumunda vergi kaybı önlenerek gelir kazanılır hem de mükelleflerin vergisel ödevlerini yerine getirmesi sağlanır.

b) Vergi İncelemesi İle İlgili Olarak Vergi Usul Kanununda Yer Alan Hükümler

Vergi Usul Kanunu'nun (VUK) 134.maddesi ile 147' inci maddeleri arasında vergi incelemesi ile ilgili hükümler yer almaktadır. Bu hükümler aşağıda gösterilmiştir.

- ✓ Madde 134: Amaç
- ✓ Madde 135: Yetkililer
- ✓ Madde 136: Kimlik ibrazı
- ✓ Madde 137: İncelemeye Tabi Olanlar
- ✓ Madde 138: İnceleme Zamanı
- ✓ Madde 139: İnceleme Yeri
- ✓ Madde 140: İnceleme Esasları
- ✓ Madde 141: İnceleme Tutanakları
- ✓ Madde 142: Arama Yapılabilecek Haller
- ✓ Madde 143: Aramada Bulunan Defter ve Belgeler
- ✓ Madde 144: İnceleme Usulü
- ✓ Madde 145: İncelemenin Sona Ermesi
- ✓ Madde 146: Kayıtların Yeniden işlenmesi
- ✓ Madde 147: Genel Hükümlerin Uygulanması

c) Vergi İncelemesinin Amacı

Vergi Usul Kanunu'nun 134. maddesinde vergi incelemesinden maksadın; ödenmesi gereken vergilerin doğruluğuna araştırmak, tespit etmek ve sağlamak olduğu hüküm altına alınmıştır. Vergi incelemesi, beyan esasının geçerli olduğu ülkemizde mükelleflerin beyanları gerçeği yansıtıp yansıtmadığını tespit etmek, ödenmeyen vergiyi tahsil etmek, eksik beyanda bulunanları tespit etmek, kayıt dışı faaliyet göster gelirin hiç beyan etmeyenler ya da eksik beyan edenler üzerine etkin şekilde gidilerek vergide adalet sağlamak, vergi tahsilatını artırmak, verginin tahsilatının yayılmasını sağlamak, kayıt dışı ekonomi ile mücadele etmek, mükellefleri eğitmek ve caydırıcı olmak ele gibi ilave fonksiyonlara da sahiptir.

Vergi incelemesi, defter ve belgeler ile araştırma sonucu elde edilecek tüm bilgi ve bulgular da dâhil olmak üzere, mükellefin defter, belge, hesap ve kayıtları, incelenmesi suretiyle, mükellef tarafından ödenmesi gereken vergilerin doğruluğunun saptanmasıdır.

d) Vergi İncelemesine Yetkili Olanlar

Vergi incelemesi VUK'da belirtilen yetkili elemanlarca yapılmaktadır. Vergi incelemesine yetkili olanlar, VUK'nun 135 nci maddesinde iki fıkra olarak belirtilmiştir. Vergi incelemesi, Vergi Müfettişleri, Vergi Müfettiş Yardımcıları, ilin en büyük mal memuru veya vergi dairesi müdürleri tarafından yapılır. Gelir idaresi Başkanlığı'nın merkez ve taşra teşkilatında müdür kadrolarında görev yapanlar her hal ve takdirde vergi inceleme yetkisini haizdir. Vergi incelemesi, incelemeye yetkili olanların takdiri ile şekil bulacak ve bu doğrultuda incelenen mükellefe gerekirse ilave tarhiyat yoluna gidilecektir. Dolayısıyla buradaki incelemenin sonucunu belirleyecek olan en önemli noktalardan biri de inceleme elemanlarına vergi kanunları çerçevesinde tanınan takdir yetkisidir.

Vergi Usul Kanunu'nun 136. maddesine göre, vergi incelemesi yapanlar, yanlarında memuriyet sıfatlarını ve inceleme yetkisini gösteren fotoğrafı, resmi bir vesika bulundururlar ve gittikleri yerde işe başlamadan evvel bu vesikayı ilgililere gösterirler.

e) Vergi İncelemesine Tabi Olanlar

Vergi incelemesinde incelemeye yetkili kişileri belirttikten sonra inceleme elemanlarının kimlerin nezdinde vergi incelemesi yapacağı sorusu ortaya çıkmaktadır. Biraz önce de ifade edildiği üzere VUK'nun 134.maddesinde vergi incelemesinin ödenmesi gereken vergilerin doğruluğunu araştırmak tespit etmek ve sağlamak için yapıldığı belirtilmiştir. Anılan maddede yer alan ödenmesi gereken vergiler ifadesine göre, genel bütçeye (merkez yönetim bütçesine) giren bütün vergiler vergi incelemesinin kapsamına dâhil olmakta ve bu vergilerle ilgili gerçek ve tüzel kişiler vergi incelemesine tabi olabilmektedir. Örneğin: gayrimenkul sermaye geliri, menkul sermaye geliri ya da değer artış ve arızı gelir elde eden gerçek kişiler bu gelirlerinden dolayı vergi incelemesine tabi olabilmektedirler.

VUK'nun 137. maddesi, VUK ya da diğer kanunlara göre defter ve hesap tutan, evrak ve belgeleri saklama ve ibraz etme mecburiyetinde olan gerçek ve tüzel kişileri vergi incelemesine tabi kılmıştır. Bu noktada vergi incelemesine tabi mükelleflerin de açık bir biçimde belirlenmesi gerekmektedir. Bunun için ilk olarak defter tutmak zorunda olanları tespit etmek gerekir. VUK'nun 172.maddesinde, defter ve hesap tutmak zorunda olanlar belirtilmiştir. Bu hükme göre; ticaret ve sanat erbabı, ticaret şirketleri, iktisadi kamu müesseseleri, dernek ve vakıflara ait iktisadi işletmeler, serbest meslek erbabı, çiftçiler defter ve hesap tutmak zorundadırlar. İktisadi kamu müesseseleriyle dernek ve vakıflara ait iktisadi işletmeler defter tutma bakımından tüccarların tabi oldukları hükümlere tabidirler.

İncelemeye tabi olmanın diğer bir kıstası ise evrak ve belgeleri saklama ve ibraz etme zorunluluğu ile karşımıza çıkmaktadır. VUK'nun 25. maddesinde yer alan hükme göre, VUK'na göre defter tutma mecburiyetinde olan gerçek ve tüzel kişiler tuttukları defterleri ve belgeleri ilgili buldukları yılı takip eden takvim yılından başlayarak 5 yıl süre ile saklamak zorundadır. Yine VUK'nun 256.maddesi uyarınca da VUK 'da belirtilen gerçek ve tüzel kişiler sakladıkları bu defter ve belgeleri saklama süresi içinde incelemeye yetkili kişilere ibraz etmek zorundadırlar. Ancak bu düzenleme ile bu yükümlülüğün sadece defter tutma mecburiyetinde olanlar için getirildiği yanlışına düşmemek gerekmektedir. Çünkü VUK'nun 254. maddesi; defter tutma zorunluluğu bulunmayanların da VUK'nun 232,234 ve 235'inci maddeleri gereğince almak zorunda oldukları fatura, gider pusulası ve müstahsil makbuzunu 5 yıl boyunca saklamak zorunda olduklarını belirtmiştir.

Bu noktada kimlerin defter tutma zorunluluğu bulunmadığını belirtmemiz gerekmektedir. VUK'nun 173.maddesinde defter tutma zorunluluğu bulunmayanlar belirtilmiştir. Buna göre; Gelir vergisinden muaf esnaf, gerçek usule tabi olmayan çiftçi, kazançları basit usulde tespit edilenler, kurumlar vergisinden muaf olan dernek ve vakıflara ait iktisadi işletmeler ile iktisadi kamu müesseselerinin defter tutma zorunluluğu bulunmamaktadır.

VUK'nun 227.maddesinin ikinci fıkrasına göre, defter tutmak zorunda olmayan mükelleflerin de vergi matrahlarının tespiti ile ilgili giderlerini belge ile kanıtlamak zorunda oldukları belirtilmiştir. Bu durum, bu mükelleflere de saklama ve ibraz ödevi yüklemektedir.

VUK'nun 173. maddesi, defter tutuma zorunluluğu bulunmayan ve adı geçen gerçek ve tüzel kişiler için yapılabilecek vergi incelemelerinde muafiyet

sağlamamaktadır. Maddede yer alan gerçek ve tüzel kişiler Vergi Usul Kanunu'na göre defter tutmak zorunda değildir. Dolayısıyla bu mükelleflerin kayıt tutma ve bu kayıtları belgeye dayandırma yükümlülükleri yoktur. Ancak, VUK'nun 227.maddesinin ikinci fıkrasına göre, bu mükellefler vergi matrahlarının tespitinde dikkate alınan giderlerini belgelemek zorundadırlar. Bu durumda bu kişilerin de bu yükümlülüklerinden dolayı vergi incelemesine tabi tutulmaları her zaman mümkün bulunmaktadır.

f) Vergi İncelemesinin Zamanı

Vergi incelemesi, inceleme elemanlarının görev yaptığı birimdeki yetkililer tarafından hazırlanan görevlendirme yazısı ile başlar. VUK'nun 138. maddesinde, vergi incelemelerinin ne zaman yapılacağı açıklanmıştır. İlgili maddede, VUK'nun 114. maddesine atıf yapılarak vergi incelemesinin tarh zamanaşımı süresi (beş yıllık süre) içinde önceden bildirilmeksizin her zaman yapılabileceği açıklanmıştır. Buna göre, vergi incelemesi neticesi alınmamış hesap dönemi dâhil olmak üzere tarh zamanaşımı süresi sonuna kadar her zaman yapılabilecektir. VUK'nun 138. maddesine göre, zamanaşımı süresi içinde yeni bir takım bilgi ve belgelere ulaşılması durumunda, aynı dönem için aynı mükellef nezdinde yeniden vergi incelemesinin yapılması mümkündür.

g) Vergi İncelemesinin Yeri

VUK'nun 139. maddesine göre, vergi incelemesinin, incelemeye tabi olan mükellef veya vergi sorumlusunun "işyerinde yapılması" genel kuraldır. Bundan amaç ise inceleme elemanının işletmeyi gezip görmesi, işin türü, niteliği ve genişliği hakkında bilgi sahibi olmasını sağlamaktır. İncelemenin iş yerinde yapılmasının pratik yararları yanında, işletmenin işleriyle yakından ilgili olmak ve mükellefle idare arasındaki ilişkilerin karşılıklı işbirliği ve anlayış içerisinde geçmesini sağlamak da beklenen yararlardandır.

Diğer taraftan, vergi inceleme elemanlarının, Yasa'nın emredici hükmüne uymadan, defter ve belgelerin daireye getirilmesini istemeleri mümkün değildir. Ancak bu durumun iki istisnası söz konusudur.

Birincisi, işyerinin müsait olmaması, ölüm ve işin terk edilmesi gibi zorunlu durumlardır. Diğeri ise, mükellef ya da sorumluların, incelemenin dairede yapılmasını

istemeleridir. Bu durumun tespiti, mükellef ya da sorumlunun inceleme elemanına yazacağı yazı ile veya inceleme elemanının düzenleyeceği bir tutanakla ile mümkündür.

Vergi inceleme elemanlarının Vergi Usul Kanununda sayılan yetkileri ile ilgili taleplerini haklı bir mazereti olmaksızın yerine getirmeyen mükellef hakkında özel usulsüzlük cezası tatbik olunur. Danıştay bir kararında inceleme elemanlarının yazılı bilgi isteğine zamanında cevap vermeyen mükellefe özel usulsüzlük cezası tatbik edilmesini hukuka uygun bulmuştur. Bu sebeple mükellefler inceleme elemanlarının yetkilerine riayet etmeli ve elinden geldiğince yardımcı olmalıdırlar.

h) Vergi İncelemesi Yapanların Uymak Zorunda Oldukları Esaslar

Vergi Usul Kanununun 140. maddesinde, vergi inceleme yapanların, yaptıkları inceleme sırasında maddede belirtilen esaslara uymaya mecbur oldukları hüküm altına alınmıştır. Vergi inceleme yapanlar, yaptıkları inceleme sırasında;

- İncelemeye tabi olana, bunun mevzuunu işe başlamadan evvel açık olarak izah ederler,
- Vergi incelemesine başlanıldığı hususunu bir tutanağa bağlayarak bir örneğini nezdinde vergi inceleme yapılanına verirler. Ayrıca, tutanağın bir örneğini bağlı olduğu birime, diğer örneğini de ilgili vergi dairesine gönderirler,
- Nezdinde inceleme yapılanın muvafakati olmadıkça resmi çalışma saatleri dışında inceleme yapamazlar veya buna devam edemezler, (Tutanak düzenlenmesi ve inceleme ile ilgili emniyet tedbirlerinin alınması bu hükmün dışındadır. Ancak bu gibi tedbirler, incelemelerin, yapıldığı yerdeki faaliyeti sekteye uğratmayacak şekilde yapılır)
- İnceleme bitince, bunun yapıldığını gösteren bir vesikayı nezdinde inceleme yapılanına verirler,
- Vergi kanunlarıyla ilgili kararname, tüzük, yönetmelik, genel tebliğ ve sirkülere aykırı vergi inceleme raporu düzenleyemezler. Ancak, bu düzenlemelerin vergi kanunlarına aykırı olduğu kanaatine varılırsa bu hususu bağlı oldukları birimler aracılığıyla Gelir idaresi Başkanlığı'na düzenleyecekleri bir rapor ile bildirirler,
- İncelemeye başlanıldığı tarihten itibaren, tam inceleme yapılması halinde en fazla bir yıl, sınırlı inceleme yapılması halinde ise en fazla altı ay içinde

incelemeleri bitirmeleri esastır. Bu süreler içinde incelemenin bitirilememesi halinde ek süre talep edilebilir. Bu talep vergi incelemesine yetkili olanların bağlı olduğu birim tarafından değerlendirilir ve altı ayı geçmemek üzere ek süre verilebilir. Bu durumda, vergi incelemesi yapmaya yetkili olanların bağlı olduğu, birim tarafından incelemenin bitirilememe nedenleri yazılı olarak nezdinde inceleme yapılanı bildirilir. Vergi incelemesi yapmaya yetkili olanların bağlı olduğu birimler Vergi İncelemesinin öngörülen süreler içinde bitirilmesi için gerekli tedbirleri alırlar. VUK'nun 140. maddesine eklenen son fıkra ile düzenlenen vergi inceleme raporlara, işleme konulmadan önce rapor değerlendirme komisyonları tarafından vergi mevzuatına uygunluğu yönünden değerlendirilecektir.

i) Vergi İncelemesi Sırasında Tutulan Tutanaklar

VUK'nun 141. maddesine göre, inceleme esnasında lüzum görülen hallerde, vergilendirme ile ilgili olaylar ve hesap durumlara ayrıca tutanaklar ile tespit ve tevsik olunabilir. İlgililerin itirazları varsa bunlar da tutanaklara geçirilir. Bu suretle düzenlenen tutanakların bir nüshasının mükellefe veya nezdinde inceleme yapılan kimseye bırakılması mecburidir. VUK 141. maddesi inceleme esnasında inceleme tutanaklarının gerekli görülen hallerde alınacağını hükme bağlamış, bu alanda bir zorunluluk getirmemiştir. Tutarak almak tamamen vergi denetim elemanının takdirindedir. İlgililer tutanakları imzalamaktan çekindikleri takdirde tutanakta bahis konusu edilen olaylar ve hesap durumlarını ihtiva eden defter veya vesikalar, nezdinde inceleme yapılandıktan rızasına bakılmaksızın alınır ve inceleme neticesinde tarh edilen vergiler ve kesilen cezalar kesinleşinceye kadar geri verilmez. İlgililer her zaman bu tutanakları imzalayarak defter ve vesikaları geri alabilirler. Ancak bu defterlerin suç delik olmaması şarttır.

İnceleme ile ilgili tutanaklarda;

- Tutanağın düzenleme yeri ve tarihi,
- İlgililerin adı- soyadı, unvanları,
- Vergi kimlik numaraları ve imzaları,
- Vergilendirme ile ilgili olaylar/ veya hesap durumları,
- Varsa, ilgililerin itiraz ve mülahazaları ile ibraz ettikleri özelgeleri,
- Tutanakta belirtilen hususların ilgililer tarafından okunduğunu ve doğruluğunun anlaşıldığını belirten ifadelere ilişkin hususlar yer almalıdır.

j) Aramalı Vergi incelemesi

Vergi Usul Kanunu'nun 142-147. maddelerinde aramalı vergi incelemesi, aramanın; mükellef veya diğer ilgili kişiler üzerinde yaratacağı etkiler ve aramayı yapacak kişiler ve uyacakları usul şartları açısından özel önemi bulunan bir beyan kontrol aracı olduğundan, ayrıntılı olarak düzenlenmiş bulunmaktadır. VUK'nun 142. maddesine göre, alınan bir ihbar veya yapılmakta olan bir inceleme dolayısıyla, bir mükellefin vergi kaçırdığına delalet eden emareler bulunursa, bu mükellef veya kaçakçılıkla ilgisi görülen diğer şahıslar nezdinde ve bunların üzerinde arama yapılabilir. İnceleme elemanlarınca arama yapılabilmesi için;

- Vergi incelemesi yapmaya yetkili olanların buna lüzum göstermesi ve gerekçeli bir yazı ile arama kararı vermeye yetkili sulh yargıcından bunu istemesi;
- Sulh yargıcının istenilen yerlerde arama yapılmasına karar vermesi; şarttır.

k) Vergi İncelemesinin Kapsamı

Vergi incelemesi, ödenmesi gereken vergilerin doğruluğunu araştırmak, tespit etmek ve sağlamak amacıyla yapılır. Vergi İncelemesinin aynı zamanda, bir önceki bölümde de ifade edildiği üzere, vergi bilincini artırma, vergi ve muhasebe konusunda eğitim sağlama, haksız rekabeti önleme, caydırıcı olma, kayıt dışılığı önleme ve ekonomik istikrara katkıda bulunma gibi önemli fonksiyonları bulunmaktadır. Vergi incelemesi ile vergi kanunlarının tam ve doğru olarak uygulanması sağlanır. Bu da, devletin saygınlığını ve gücünü gösterir.

Vergi incelemesinin mükellefler yönünden kapsamı şu şekildedir. Vergi Usul Kanunu'na veya diğer kanunlara göre defter tutmak, evrak ve belgeleri saklamak zorunda olan gerçek ve tüzel kişiler vergi incelemesine tabidirler. Diğer taraftan Vergi Usul Kanununda defter tutma zorunluluğu bulunmayan mükelleflerin de vergi matrahlarının tespitinde dikkate alınan giderlerini belgelemek zorunda oldukları belirtilmiştir. Bu durumda bu kişilerin de bu yükümlülüklerinden dolayı vergi incelemesine tabi tutulmaları her zaman mümkün bulunmaktadır. Açıklanan bu hususlar mükellefler açısından vergi incelemesinin kapsamını ortaya koymaktadır.

Vergi incelemesinin konu yönünden kapsamı Vergi Usul Kanunu'nun 134/1 maddesinde belirtilmiştir. Anılan maddeye göre, genel bütçeye (merkez yönetim bütçesine) giren bütün vergiler vergi incelemesinin kapsamına dahil olmaktadır.

Vergi incelemesi kapanmamış hesap dönemi dâhil olmak üzere tarh zaman aşımı süresi (5 yıl) sonuna kadar her zaman yapılabilir. Diğer taraftan zamanaşımı süresi içinde yeni bir takım bilgi ve belgelere ulaşılması durumunda, aynı dönem için aynı mükellef hakkında yeniden vergi incelemesinin yapılması mümkündür.

Vergi incelemeleri, kapsam açısından tam ve sınırlı incelemeler olmak üzere iki grupta toplanmaktadır.

Tam İnceleme: Bir mükellef hakkında, bir veya birden fazla vergi türü itibarıyla bir veya daha fazla vergilendirme dönemine ilişkin her türlü iş ve işlemlerinin bütün matrah unsurlarını içerecek şekilde, yapılan vergi incelemesini ifade eder. Bir vergi mükellefinin tabi olduğu bir vergi türüne ilişkin, vergilendirme dönemi bazında tüm faaliyet ve işlemlerinin yasalara uygunluğunun araştırılması, matrah unsurlarının tümünün incelenerek ödenmesi gereken verginin doğruluğunun saptanması şeklinde de tanımlanabilir. Örneğin, sadece ticari ve zirai kazançları bulunan bir gelir vergisi mükellefinin bir hesap döneminde hem ticari hem de zirai faaliyetlerinin incelenmesi durumunda tam vergi incelemesi söz konusudur.

Sınırlı inceleme: Tam inceleme dışında kalan vergi incelemesini ifade eder. Bir vergilendirme döneminde bir vergi türüne ilişkin olmak üzere, matrah unsurlarından sadece belli bir kısmına ilişkin ve belli bir konu ile sınırlı olmak üzere yapılan inceleme sınırlı incelemedir. Örneğin birkaç matrah unsuru bulunan gelir vergisi mükellefinin, bir hesap dönemine ilişkin olarak sadece ticari kazancı çerçevesinde amortisman uygulamasının incelenmesi durumunda sınırlı vergi incelemesi söz konusudur. Sınırlı inceleme, bir vergilendirme döneminde vergi mükellefinin tabi olduğu bir vergi türüne ilişkin, vergi matrahını oluşturan unsurlardan bir veya bir kaçının incelenmesi şeklinde de yapılabilir. Örneğin, ticari ve zirai kazançları bulunan bir gelir vergisi mükellefinin bir vergilendirme döneminde sadece ticari faaliyetinin incelenmesi o mükellef açısından sınırlı vergi incelemesidir.

Vergi incelemeleri, incelemelerin kaynağı açısından ise üç grupta toplanabilmektedir.

Normal İncelemeler: Beyanname seçimi ilkelerine göre veya inceleme öneri raporlarına göre belirlenen mükellefler nezdinde yapılan vergi incelemeleridir.

İhbarlı incelemeler: İhbarların değerlendirilmesi sonucunda tespit edilen yükümlüler nezdinde yapılan vergi incelemeleridir.

Karşıtlı İncelemeler: Yürütülmekte olan incelemeler dolayısıyla tespit edilen konularda başka mükellefler nezdinde yapılan vergi incelemeleridir. İncelemeleri ile

ilgili olarak burada bir hususa açıklık getirmekte fayda vardır. İktisadi teknik icaplara uymayan veya normal ve mutad olmayan bir durumun iddia olunması halinde, ispat külfeti bunu iddia eden tarafa yüklenilerek, vergiyi doğuran olay ve bu olaya ilişkin muamelelerin gerçek mahiyetinin esas olduğu ilkesi kabul edilmiştir. Gerçek incelemelerinin sınırı ve buna bağlı olarak vergi inceleme elemanlarının vergi matrahının tespitine yönelik yetkileri de oldukça genişletilmiştir (VUK. Md. 3 ve 30). Vergi inceleme faaliyeti, sadece ödenmesi gereken vergilerin doğruluğunun tespiti ile sınırlı olmayıp, bunun “sağlanmasına” yönelik işlemleri de kapsamaktadır.

Türk vergi hukukunda delil serbestisi ilkesi; vergiyi doğuran olayların belirlenmesinde ve vergi kanunu hükümlerinin yorumlanmasında hukuki biçimlerin ötesine geçilerek gerçek ekonomik nitelik ve içeriklerin esas alınması olarak ifade edilen ekonomik yaklaşım ilkesinin sonucu olarak benimsenmiştir.

Vergi Usul Kanunu'nun 3. maddesinde yer alan düzenlemeye göre; “... *Vergilendirmede vergiyi doğuran olay ve bu olaya ilişkin muamelelerin gerçek mahiyeti esastır. Vergiyi doğuran olay ve bu olaya ilişkin muamelelerin gerçek mahiyeti yemin hariç her türlü delille ispatlanabilir... İktisadi, ticari ve teknik icaplara uygun olmayan veya olayın özelliğine göre normal ve mutad olmayan bir durumun iddia olunması halinde ispat külfeti bunu iddia eden tarafa aittir*”

Böyle bir düzenlemenin nedenini şu şekilde açıklamak mümkündür. Vergiyi doğuran olay ve bu olaya ilişkin muamelelerin tümü vergi idaresinin bilgisi dışında, vergi yükümlüsü veya sorumlusu ile vergi incelemesine taraf olmayan üçüncü kişiler arasında cereyan etmektedir. Bu yüzden, vergi idaresinin yükümlü veya vergi sorumlusu ile üçüncü kişiler arasında yapılan işlemlerin, tarafların hangi niyet ve amaçlarına dayandığını somut olarak bilmesi mümkün değildir. İşte bu niyet ve algıların ortaya çıkarılabilmesi için, vergi idaresinin bazı araçlara, yani delillere ihtiyacı vardır. Deliller ne kadar sınırlı tutulursa, söz konusu işlemlerin gerçek niteliğinin ortaya çıkarılması da o derece güçleşmektedir. Şahsi beyan, üçüncü şahısların beyanı, resmi siciller, kütükler, kurum ve kuruluş kayıtları, ticari defterler, belgeler, kayıtlar, şahit ifadeleri vergi incelemelerinde delil unsuru olarak kullanılmaktadır. Ancak vergiyi doğuran olayla bağlantısı bulunmayan şahitlerin ifadelerinin delil olarak kullanılması mümkün değildir (md.3)

1) İkmalen ve Re'sen Tarhiyat Açısından Vergi İncelemeleri

İnceleme elemanları yapacakları denetimler sonucunda ikmalen veya re'sen tarhiyata karar vereceklerine göre bu durumda tarhiyat nedenlerine de bakmak gerekmektedir. V.U.K.'nun 29. maddesinde ikmalen tarhiyat “*her ne şekilde olursa olsun bir vergi tarh edildikten sonra bu vergiye müteallik olarak meydana çıkan ve defter, kayıt ve belgelere veya kanuni ölçülere dayanılarak miktarı tespit olunan bir matrah veya matrah farkı üzerinden alınacak verginin tarh edilmesidir*” şeklinde tanımlanmıştır.

İkmalen tarhiyat için gerekli koşullardan birincisi ikmalen tarh işlemi öncesinde bir verginin tarh edilmiş olması gerekmektedir. Öncesinde bir tarh işlemi bulunmayan hallerde, örneğin yıllık gelir vergisi beyannamesi verilmemişse, ikmalen gelir vergisi tarhiyatından söz edilemez. Ayrıca ikmalen tarhiyat yapılabilmesi için daha önceden verilmiş beyannamede matrah çıkması gerekmez. Örneğin zarar olan yıllık Gelir Vergisi beyannamesi veya devreden KDV olan beyanname verildikten sonra, zararı veya devreden KDV tutarını azaltan şekilde ikmalen tarhiyat yapılabilir. İkmalen tarhiyat için aranan koşullardan ikincisi ise bulunan matrahın veya matrah farkı miktarının defter, kayıt ve belgelere veya kanuni ölçülere dayanılarak tespit edilmiş olunmasıdır. Kısaca, bulunan matrah farkının defter, kayıt ve belgelere, bir başka deyişle kanuni delile veya kanuni ölçülere dayanması gerekmektedir.

Örneğin, bir satış faturasının yasal defterlere aktarılmaması ya da amortisman tabi olmayı gerektiren tutardaki bir iktisadi kıymetin bedelinin doğrudan yasal defterlere gider yazılması gibi hususlar defter kayıt ve belge gibi kanuni delile dayanan matrah farklarını ifade eder ve bu farka isabet eden verginin ikmalen tarh edilmesi gerekir. Buradaki kanuni ölçülere örnek olarak, Vergi Usul Kanunu'nun değerlendirme ölçüleri, amortisman oran ve süreleri, emsal bedel uygulamasında takdir komisyonunca belirlenmiş tutarlar gelir vergisinde emsal bedel esas gösterilebilir.

Re'sen tarhiyat ise V.U.K.'nun 30.maddesinde düzenlenmiştir. Maddenin birinci fıkrasında tanımlama yapılmıştır. Buna göre re'sen vergi tarhı, vergi matrahının tamamen veya kısmen defter, kayıt ve belgelere veya kanuni ölçülere dayanılarak tespitine imkân bulunmayan hallerde takdir komisyonları tarafından takdir edilen veya vergi incelemesi yapmaya yetkili olanlarca düzenlenmiş vergi inceleme raporlarında belirtilen matrah veya matrah kısmı üzerinden vergi tarh olunmasıdır. Ayrıca

“inceleme raporunda bu maddeye göre belirlenen matrah veya matrah farkı re'sen takdir olunmuş sayılır” belirlemesi yapılmıştır.

Maddenin İkinci fıkrasında ise, aşağıdaki hallerden herhangi birinin bulunması durumunda, vergi matrahının tamamen veya kısmen defter, kayıt ve belgelere veya kanuni ölçülere dayanılarak tespitinin mümkün olmadığı kabul edilir, denilerek bentler halinde bazı re'sen tarhiyat nedenleri belirlenmiştir. Maddede belirlenen re'sen tarhiyat nedenleri şunlardır:

- Vergi beyannamesi kanuni süresi geçtiği halde verilmemişse,
- Vergi beyannamesi kanuni veya ek süreler içinde verilmekle beraber beyannamede vergi matrahına ilişkin bilgiler gösterilmemiş bulunursa,
- Bu kanuna göre tutulması mecburi olan defterlerin hepsi veya bir kısmı tutulmamış veya tasdik ettirilmemiş olursa veya vergi incelenmesi yapmaya yetkili olanlara herhangi bir sebeple ibraz edilmezse,
- Defter kayıtları ve bunlarla ilgili vesikalar, vergi matrahının doğru ve kesin olarak tespitine imkân vermeyecek derecede noksan, usulsüz ve karışık olması dolayısı ile ihticaca salih bulunmazsa,
- Tutulması zorunlu olan defterlerin veya verilen beyannamelerin gerçek durumu yansıtmadığına dair delil bulunursa,
- Bu Kanunun mükerrer 227'nci maddesi uyarınca 3568 sayılı Kanuna göre yetki almış meslek mensuplarına imzalatırma mecburiyeti getirilen beyanname ve ekleri imzalatırılmazsa veya tasdik kapsamına alınan konularda yeminli malî müşavir tasdik raporu zamanında ibraz edilmezse.

Yukarıda gösterilen ve maddede belirtilen hallerden herhangi birinin bulunması durumunda, vergi matrahının tamamen veya kısmen defter, kayıt ve belgelere veya yasal ölçülere dayanılarak saptanmasının mümkün olmadığı kabul edilir. VUK'un 30. maddesinde re'sen vergi tarhı, vergi matrahının tamamen veya kısmen defter, kayıt ve belgelere veya kanuni ölçülere dayanarak tespitine imkân bulunmayan hallerde takdir komisyonları tarafından takdir edilen veya vergi incelemesi yapmaya yetkili olanlarca düzenlenmiş vergi inceleme raporlarında belirtilen matrah veya matrah kısmı üzerinden vergi tarh olunması şeklinde tanımlanmıştır. Anılan maddenin 2. fıkrasının 4 numaralı bendinde defter kayıtları ve bunlarla ilgili vesikaların vergi matrahını doğru ve kesin olarak tespitine imkân vermeyecek derecede noksan, usulsüz ve karışık olması dolayısıyla ihticaca salih

(incelemeye elverişli) bulunmaması hali re'sen takdir nedeni olarak kabul edilmiştir. Ancak, re' sen tarhiyata ilişkin koşulların gerçekleşmesi nedeniyle vergi inceleme elemanlarına tanınan takdir etme yetkisi, belirlenen bir tutarın dönem matrahı olarak takdir edileceği anlamına gelmemektedir. Re' sen takdir işlemlerinde matrah takdir edilirken bu işlemin somut verilere dayanılması zorunludur. Örneğin, re' sen takdir sırasında yükümlüler tarafından daha önce beyan edilmiş bir matrah varsa, bunun üzerindeki bir tutarın dönem matrahı olarak belirlenmesi için beyan edilenden daha fazla bir gelir elde edildiğine dair elde edilen bulgu ve kanıtların vergi inceleme elemanları tarafından gösterilmesi gerekir. Diğer taraftan, VUK' nun 6. maddesi uyarınca vergi işlemleri ve incelemesiyle uğraşan elemanların; kendilerine, nişanlılarına ve boşanmış bile olsalar eşlerine, kan ve sihri hısımlar ve fûruna, evlatlığına ve kendisini evlat edinene ya da kan hısımlığından 3. dereceye (3. derece dahil), sihri hısımlıkta ise, bu hısımlığı oluşturan evlilik ortadan kalkmış bile olsa 3. dereceye (3. derece dahil) kadar civar hısımlarına, kanuni temsilci veya vekil buldukları kişilere ait vergi inceleme işleriyle uğraşamayacakları hüküm altına alınmıştır.

m) Vergi İncelemesi Sırasında Değerlendirilebilecek Bilgi ve Belgeler

Vergi incelemesine yetkili olanlar, VUK'nun 148' inci maddesi kapsamında gerçek veya tüzel kişilerden bilgi alabilecekleri gibi karşıt inceleme yöntemiyle de durum tespiti yapabilirler. Ayrıca değişik kaynaklardan alınabilecek bilgi ve belgeler de vergi incelemesi sırasında değerlendirmeye tabi tutulmaktadır. Vergi incelemesi sırasında değerlendirilebilecek bilgi ve belgelere örnek olarak aşağıdaki hususlar sayılabilir:

- Vergi dairesindeki kayıtlardan çıkarılacak bilgiler,
- İstihbarat (veri bankası) arşivindeki bilgileri
- Mükellefle irtibatlı olan alıcı veya satıcılardan alınan bilgiler,
- Mükellefin mal ve hizmet alıp sattığı alıcı ve satıcılardan alınan bilgiler,
- Tanık ifadeleri (vergiyi doğuran olayla ilişkisi bulunmak şartıyla),
- Randıman ve kaydi envanter çalışmasından elde edilen bilgiler,
- Fiili envanter çalışması sonucunda elde edilen bilgiler,
- Resmi daireler, bankalar, sigorta şirketleri, tapu daireleri, noterler, mahkemeler gibi mükellefin yaptığı işlemlerle ilgili kurum ve kuruluşlardan alınacak bilgi ve belgeler,
- Vergi inceleme elemanları gerekli gördükleri hallerde gerekçe belirtmek suretiyle yetkili sulh yargıcından yazılı olarak izin talep etmesi ve sulh yargıcının istenilen yerde arama yapılmasına izin vermesi halinde Vergi Usul

Kanunu'nun 142-147. maddeleri uyarınca aramalı vergi incelemesi yapmaya da yetkilidirler. Arama sonucunda elde edilen bilgi ve belgeler de vergi incelemesinde kullanılır.

n) Vergi İncelemesi Sırasında Vergi İnceleme Elemanlarının Yetkileri

Yapılan vergi incelemesinin sağlıklı sonuçlar vermesi, süratle ve başarıyla tamamlanması için inceleme yapmaya yetkili kişilere VUK'da bir takım yetkiler verilmiştir. Vergi inceleme elemanlarının başlıca yetkileri arasında; incelemeleri eğer istisna halleri yoksa işyerinde yapılmasını istemek, vergilerin doğruluğunun tespiti için ilgili defter ve belgeleri istemek, incelemenin yapılmasını sağlamak için uygun bir yer gösterilmesini istemek, işyerini gezmek ve görmek, inceleme ile ilgili hesap, defter ve işler için mükellef ve çalışanlarından bilgi ve izahat istemek, yapılan işlemlerle ilgisi olan üçüncü şahıslardan bilgi istemek, gerekli görülen hallerde fiili envanter çıkartılmasını sağlamak, eğer inceleme işyerinde yapılmıyorsa mükelleften ilgili defter ve belgeleri ibraz etmesini istemek, vergilendirme ile ilgili olaylar ve hesap durumlarının yer aldığı inceleme tutanaklarının imzalanmasını istemek, eğer tutanak imzalanmazsa ilgili defter ve belgeleri daireye götürmek, eğer suç delil oluşturuyorsa ilgili defterleri ve belgeleri ilgili makamlar isteyinceye kadar dairede muhafaza etmek, gerekli hallerde yetkili makamdan yargı kararı alınarak arama yapmak şeklinde genel bir açıklama ile sıralanabilmektedir.

Bu yetkilerin kullanılması büyük ölçüde inceleme elemanının takdirine bırakılmış görülmektedir. Vergi Usul Kanunu ve ilgili diğer mevzuat hükümleri çerçevesinde inceleme elemanlarının vergi incelemesindeki başlıca görev ve yetkileri şöyle sıralanabilir:

- ✓ Vergi inceleme yetkisi, (VUK 135),
- ✓ İkmalen tarhiyat yetkisi (VUK 29),
- ✓ Re'sen takdir yetkisi (VUK 30),
- ✓ Vergi hatalarını meydana çıkarma yetkisi (VUK 119),
- ✓ Yoğun ve yaygın vergi kontrolü yapma yetkisi, (VUK 127, 128 ve 130),
- ✓ Günlük hâsılat tespiti yetkisi (VUK 127/I-a),
- ✓ Ödeme kaydedici cihaz kullanımının kontrolü yetkisi (VUK 127/I-b),
- ✓ Kayıt nizamı ve belge düzeni kontrolü yetkisi (VUK 127/I-c),
- ✓ Vergi levhası denetimi yetkisi (VUK 127/I-c),
- ✓ Kanuni defter ve belgelerin dışında kalan ve vergi kaybının bulunduğu emare teşkil eden defter ve belgeleri alma yetkisi (VUK 127/I-c)
- ✓ Nakil vasıtalarında bulunması gereken belgelerin kontrolü ve taşınan yolcu ile malların miktar ve maliyetini ölçmek, tartmak, saymak yetkisi(VUK 127/141)

- ✓ Nakil vasıtalarının trafikten alıkonulması yetkisi (VUK 127/1-e),
- ✓ Yoklama yetkisi (VUK 128/4 ve 130),
- ✓ Fiili envanter yapma yetkisi (VUK 134/11 ve 257/5),
- ✓ İşyerinde inceleme yapmak görev ve Yetkisi (VUK 139/1),
- ✓ işyerinde ibraz edilen defter ve belgeleri daireye talep etme yetkisi (VUK 139/111)
- ✓ Vergilendirme ile ilgili olaylar ve hesap durumlarının yer aldığı inceleme tutanaklarının imzalanmasını isteme yetkisi (VUK 141/1),
- ✓ İnceleme tutanaklarının imzalanmaması halinde defter ve belgeleri alıkoyma ve vergi dairesine teslim etme yetkisi (VUK 141 /II),
- ✓ Mükellef veya kaçakçılıkla ilgisi görülen diğer şahıslar nezdinde ve bunların üzerinde arama yapma yetkisi (VUK 142),
- ✓ Gerçek veya tüzel kişilerden bilgi toplama yetkisi (VUK 148),
- ✓ İstihbarat arşivinden yararlanma yetkisi (VUK 152),
- ✓ Defter ve belgelerin ibrazını isteme yetkisi (VUK 256),
- ✓ İncelemenin düzenli ve verimli bir biçimde yürütülebilmesi için işyerinin durumuna göre, uygun bir çalışma yeri gösterilmesini istemek yetkisi (VUK 257/1),
- ✓ İncelemenin düzenli ve verimli bir biçimde yürütülebilmesi için gerekli görülen bilgi ve yardımları mükelleften ve mükellefe bağlı olarak çalışanlardan istemek yetkisi (VUK 257/2),
- ✓ İşyerini gezmek yetkisi (VUK 257/3),
- ✓ Rayiç bedel takdir yetkisi (VUK 257/4 ve Emlak Vergisi Kanunu Md.31),
- ✓ VUK'nun 359.maddesinde yer alan kaçakçılık ve kaçakçılığa iştirak suçlarını Cumhuriyet Savcılığına doğrudan bildirme görev ve yetkisi (VUK 367),
- ✓ Tarhiyat öncesi uzlaşma yetkisi (Yönetmelik 4/k (VUK Ek Md. 1),
- ✓ Teminat, ihtiyati haciz, ihtiyati tahakkuk istemi yetkisi (6183 S. Kan. Md. 9,13,17)
- ✓ Tecile esas çok zor durum halinin tespit görevi (6183 S. Kan. Md. 48).
- ✓ Ödeme kaydedici cihazlara ilişkin denetim yapma yetkisi (3100 S.Kan. 9/2).

Görüldüğü gibi inceleme elemanlarının VUK'na istinaden yapabilecekleri incelemelerde denetimleri ve kontrol etmeleri gereken noktalar oldukça geniştir. Dolayısıyla bu hükümler çerçevesinde inceleme elemanları bir işletmeye ait her türlü, defter, belge, hesap vb. ilgili tüm kayıtları izleyebilmektedirler.

o) Vergi İncelemesi Sonucu Ortaya Çıkan Hataların Muhasebe İlkeleri Açısından Düzeltilmesi

Muhasebenin en önemli işlevi, işletmeyle ilgili kişilere bilgi vermek suretiyle onları aydınlatmaktır. Muhasebe, bu işlevini yerine getirirken finansal tablolardan yararlanır. Finansal tablolar işletme sahipleri, devlet, yatırımcılar, kredi verenler ve diğer finansal tablo kullanıcıları için büyük bir önem taşımaktadır. Finansal tabloların

inceleme elemanları bakımından dikkat çekici yönü; vergi matrahının saptanması ve vergi incelemesinin yapılabilmesi için işletmelerin düzenli ve gerçek muhasebe kayıtlarına sahip olması gerektiğidir. Etkin bir vergi denetimi için özellikle temel finansal tablolar aracılığıyla işletmelerin karlılık, verimlilik ve performansının çeşitli yönlerden ölçülmesi büyük önem taşımaktadır. Böylece finansal tabloların analiziyle işletmelerin geçmişteki ve şimdiki durumu karşılaştırılabildiği gibi, işletmelerin içerisinde bulunduğu sektörün ortalama oranlarıyla karşılaştırmalar yaparak, işletmelerin vergi kayıp ve kaçığının olup olmadığı tespit edilebilir.

Vergi incelemesi sonucunda yapılan eleştiri hususlarının ve bulunan matrah farklarının kanuni defterlere aktarılması ve bilanço ve gelir tablosu ile diğer mali tabloların düzeltilmesi incelenen dönemin sonuçlarının gerçeği yansıtabilmesi ve işletme ile ilgili üçüncü kişilerin bilgi sahibi olması bakımından önem teşkil etmektedir. Yapılan vergi incelemesi sonucunda, üzerinden vergi ödenmesi gereken asıl vergi matrahı ile mükellefin beyan ettiği vergi matrahı arasındaki fark tespit olunur ve mükellef bu matrah üzerinden ilgili vergileri cezalı olarak öder.

Bir takım işlemleri kayıtlara intikal ettirmemek veya olduğundan fazla intikal ettirmek matrah farkı oluşmasına neden teşkil eden olaylardan sadece birkaçıdır. Mükellefler vergi incelemesi sonucunda tespit edilen söz konusu matrah farkı üzerinden salınan ilgili vergileri, gecikme faizini ve diğer vergi cezalarını ödemekle yükümlüdürler. Ancak, vergi inceleme elemanlarının görevleri sadece matrah farklarını ortaya çıkarmak değildir. İnceleme elemanları, yaptıkları vergi incelemeleri sırasında mükellef lehine olan ve fazladan ödenen vergileri de tespit edip düzeltmekle yükümlüdürler.

Matrah farkı nedeniyle salınan vergi cezaları kendin vergi ödevini yerine getirmemesi veya eksik yerine getirmesini istinaden tarh edilen cezalardır Gelir Vergisi Kanunu'nun 41. ve 90. maddesi ile Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 11. Maddesine göre, gecikme faiz ve cezaları ve vergi cezaları ticari kazancın tespitinde gider olarak dikkate alınmamaktadır. Bu durumda vergi incelemesi ile ortaya çıkan gecikme faiz ve cezaları ile vergi cezaları kanunen kabul edilmeyen gider olarak takip edilmesi gerekmektedir. Vergi incelemesi yapılan dönemle ilgili olarak mükellefin eleştiri konusu yapılan hususla ilgili tutar kadar gelirlerini yüksek veya giderlerini düşük beyan etmesi gerekirdi. Bu çerçevede mükellef eleştiri konusu yapılan hususla ilgili tutar kadar dönem karını eksik beyan etmiş ya da dönem zararını yüksek beyan etmiştir. Dolayısıyla sonraki dönemlerde ortaya çıkan matrah farkı da geçmiş yıllara

ilişkin karı artıran veya zararı azaltan unsur olarak muhasebeleştirilmelidir. Özellikle dönem kazancı, dönem matrahı ve ödenecek vergiler ile mahsup edilecek indirimler ve geçmiş yıllar zararlarını değiştirecek olan hususların işletme yasal kayıtlarına aktarılması gerekmektedir. Mükellef dönem kârını eksik beyan ederek o döneme ilişkin ödenmesi gereken vergileri de tam olarak ödenmemiş olmaktadır. Dolayısıyla önceki dönemlere ait yapılan incelemeler sırasında ortaya çıkan matrah farkı geçmiş dönemlere ilişkin eksik beyan edilen kar, söz konusu fark üzerinden hesaplanan vergiler de geçmiş dönemlere ilişkin tahakkuk ettirilip ödenmesi gerekip de ödenmemiş vergilerdir. Bu durumda; önceki döneme ilişkin tespit edilen matrah farkı, cari dönem kayıtlarında "Geçmiş Yıl Kârları", fark üzerinden salınan vergi asılları ise "Ödenecek Vergi ve Fonlar" hesabında takip edilmelidir.

p) Vergi İncelemelerinde Sonuç

Mükelleflerin beyanlarının doğruluğunun denetlenmesinde, devletin sahip olduğu en önemli aracı “vergi incelemesi” kurumudur. Vergi incelemesi, ödenmesi incelemesi gereken verginin doğruluğunu saptamak ve mükelleflerin yaptığı bildirimlerin gerçekliğini tespit etmek için çok önemli bir yere sahiptir. Vergi incelemesiyle hem vergi kaybının olup olmadığı araştırılır hem de mükellef vergi ödevleri hakkında bilgilendirilir. Böylece herhangi bir eksiklik durumunda vergi kaybı önlenerek hem gelir kazanılır hem de mükelleflerin vergisel ödevlerini yerine getirmesi sağlanarak defter, belge ve kayıt düzeninin kanuni çerçeve içinde tutulması sağlanır. Vergi incelemesi ile vergi kanunlarının tam ve doğru olarak uygulanması sağlanır. Bu da devletin saygınlığını ve gücünü gösterir. Vergi incelemesi VUK'nun 135. maddesinde belirtildiği üzere yetkili elemanlarca yapılmakta olup, vergi incelemesinin nasıl yapılacağı Kanun da bir takım esaslara bağlanmıştır. Vergi incelemesi yapanlar, yaptıkları inceleme sırasında bu kurallara uymak zorundadırlar. Vergi incelemesi, yasal hususlar çerçevesinde incelemeye yetkili olanların takdiri ile şekil bulacak ve bu doğrultuda incelenen mükellefe gerekirse ilave tarhiyat yoluna gidilecektir. (Arıkan, 2013)

3. TÜRKİYE’DE VERGİ KAYIP VE KAÇAĞINI OLUŞTURAN YÖNTEMLER

Ülkemizde mükellefler ve mükellef kurumlar; kazançları üzerinden kısmen ya da tamamen vergilendirilmemek amacıyla gerek yasalardan doğan boşlukları kullanarak gerekse herhangi bir yasal mevzuata uymaksızın birden fazla yöntem geliştirmiştir. Yani mükellefler kazançlarını en yüksek seviyeye çıkarmak veya korumak amacıyla vergi kayıp ve kaçağı doğuracak birtakım işlemlere başvurmaktadır. Bu yöntemler şunlardır:

Tablo 3. 1 Güncel Yöntemler

a.	İthalatın (yatırım malları ithali dâhil) veya ihracatın vergi cennetlerinden (buralarda bulunan kardeş şirketlerden) geçirilerek (önce oralara faturalamak suretiyle) bir kısım kârın (örtülü dağıtımı yoluyla) buralarda bırakılması,
b.	Hammaddelerin kaçak getirilmesi ya da başka amaçlarla kullanılması (Örneğin Solventin boya sanayi için getirildiğinin ileri sürülüp daha pahalı olan benzine katılarak satılması)
c.	Gelişmiş yörelerde ticari faaliyette bulunduğu halde, daha az vergi verilen kalkınmada öncelikli yöreleri merkez gösterilmesi,
d.	Ticari, iktisadi, teknik, mali, mantıki icapları aşan kâr paylarının serbest bölgelerde bırakılması ile kârın örtülü yoldan bu bölgelere kaydırılması,
e.	Dışarıdan ilişkili şirketlerden gönderilen, Türkiye’deki işle ilgisi açık olmayan, işle mütenasip olmayan, ispatlanamayan gider payları,
f.	Transfer fiyatlaması yoluyla ilişkili şirkete düşük ya da yüksek bedelle mal veya hizmet satarak veya alarak bir kısım kârın (malı satın alırken veya satarken buralardan geçirerek) yurt dışında daha az vergili bir yerde oluşturulması,
g.	İş merkezi Türkiye olduğu halde, Türkiye’deki faaliyet yabancı bir şirketin şubesiymiş gibi gösterilip bir kısım karın dışarıda (daha az vergili ülkelerde) oluşturulması,

- h. Geçici ithalat (dâhilde işleme rejimi) yöntemiyle Türkiye'ye sokulup normalde işlendikten sonra ihraç edilmesi gereken malların Türkiye'de satılması fakat yurt dışına satılmış gibi gösterilmesi,
- i. Basit usulde vergilendirilenlerce (örneğin taksi işletmelerinde) her isteyene istediği kadar belge verilmesi, bu belgelerin (verenlerce) kayda alınmaması veya daha farklı tutarlar (düşük) olarak kayda alınması,
- j. Serbest meslek niteliğindeki (danışmanlık veya ücret mahiyetindeki) hizmetlerin, düşük vergileniyor olması nedeniyle bir eser varmışçasına telif kazancı adı altında ödenmesi ve elde edilmesi,

Tablo 3. 2 Modern (Mali Enstrümanlar Kullanılarak) Yöntemler

- a) Back to Back krediler (ilişkili şirketten krediyi banka aracılığı ile alma) yoluyla sermaye olarak girmesi gereken tutarların borç olarak getirilmesi ve böylelikle kur farkı ve faizin gider olarak dikkate alınması, (Örneğin A Bankası kendi şirketine B bankasından; B bankası da A bankasından kredi almış aralarında borç mahsubu yapıp borçlarını ödemiş gibi gösterilmesi)
- b) Option, futures, forward, swap yoluyla fiktif, peçeli, muvazaalı işlemler yapılması (örn. Ortada kredi, altın veya hisse senedi olmadığı halde, tamamen kağıt üzerinde çeşitli kombinasyonlarla gider oluşturma)
- c) Bir kısım mali enstrümanlar kullanılarak zararın endeksenerek ötelenmesi
- d) Kârın bazı mali enstrümanlar kullanılarak ileriki yıla taşınması,
- e) Gerçekte yılsonunda değerlemeye tabi iken (tahvil), hisse senedi imiş gibi gösterip, vergileme döneminin ötelenmesi,
- f) Bankacılık alanında yaşanan ve literatüre "hortumlama" diye geçen işlemlerin bulunması,

Tablo 3. 3 Klasik Yöntemler

1. Mükelleflerin mal veya hizmet satışlarına ait fatura, fiş ve belge düzenlememesi veya eksik düzenlemesi,
2. İşletmelerin vergi dairesine kayıt olmaksızın çalışılması,
3. Mükellefin cari döneme ait hasılatını sonraki yılın geliri gibi gösterip ertesi döneme kaydırılması, (Örneğin ciro primi faturalarının sonraki yıllarda kesilmesi eğilimi mevcuttur.)
4. Envanter kayıtlarının doğru olarak tutulmaması veya üzerinde oynama yapılması (Örneğin stokların olmadığı biçimde yüksek gösterilerek gerçekte satılmış malın satılmamış gibi gösterilmesi ve bu şekilde satılan malın maliyetinin farklılaştırılması)
5. Mükelleflerin muafiyet ve istisna şartlarını taşınmadığı halde bunlardan yararlanılması,
6. İşe başlamanın geç bildirilmesi ya da tespit edilene kadar kayıtsız çalışıp, yakalandığı dönemde yeni işe başlanmış gibi gösterilmesi,
7. Yurt içinden veya yurt dışından (ithalat veya ihracat yapılması sonucu) alınan hediye, ücret, eşantyon, faiz, prim, iskonto, promosyon, komisyon vb. dolaylı kazançların gelir olarak kaydedilmemesi.
8. Taksitli satışlar sonucu oluşan vade farkının (kur farkları da buna dahil) yasal defterlere gelir olarak kaydedilmemesi,
9. İmal edilen mal miktarının gizlenmesi ve farkın belge düzenlemeden satılması,
10. Korsan (Kopya) mal üretilmesi ve bunların belgesiz satılması,
11. Emlak alım-satımlarında gayrimenkullerin satış değerinin gerçek satış değerinin altında beyan edilmesi,
12. Kooperatif olmadığı halde inşaat kooperatifi gibi örgütlenip, gelirlerin gizlenmesi, giderlerin şişirilmesi vb. yöntemler izlenmesi,
13. Mükelleflerin faaliyetlerini vergiden muaf tutulan vakıf ve dernek adı altında devam ettirmeleri,
14. Mükellefler arasında borç alıp vermelerden gerçekleşen vade farkı ya da döviz kuru farkının gelir ya da gider olarak beyan edilmemesi,
15. Hava parası-kaparo- olarak bilinen ödemelerin gelir olarak kayda alınmayıp beyan edilmemesi,
16. İnşaat ve ürünlerin imalat maliyetlerinin yapılan üretim ve iş ile ilgili olmayan belgelerle şişirilmesi,

17. Mükelleflerin satış hasılatlarını avans ya da teminat gibi göstererek beyanına gelir olarak almaması,
18. Mükellef kurumlara ait kaynakların kurum ortakları tarafından herhangi bir bedel ödemeksizin ya da düşük bedelle kullanılması,
19. Kargo ve PTT yoluyla yapılan satışların bir kısmının belgelenmemesi,
20. Mükellef kurum beyannamesinin aktifinde yer alması-aktifleşmesi- gereken (dolayısıyla amortisman ayrılmak suretiyle taksitler halinde giderleşmesi gereken) ödemelerin bir seferde direk gider olarak dikkate alınması,
21. Gelecek döneme ait giderlerin cari döneme işlenmesi, (Örneğin peşin ödenen kiralar, sigorta bedelleri vb.)
22. Bazı alacakların, gerçekte olmadığı halde şüpheli veya değersiz alacak haline getirilmesi, (Örneğin gider olarak hesaplara kayıt etmek amacıyla alacak için dava açılması ve dava açılan alacak tutarı kadar giderin vergi matrahından indirilmesi)
23. Kanunen belirlenen orandan yüksek amortisman gideri ayrılması,
24. Amortisman tabi bir şeyin doğrudan gider olarak yazılması,
25. Henüz kullanılabilir hale gelmeyen yatırımların kayıtlara alınarak-aktifleştirilerek- amortisman ayrılmaya başlanması,
26. Kanuni şartlara sahip olunmamasına rağmen yatırım indiriminden faydalanılması,
27. Yıllara yaygın (sari) inşaatlarda gerçekte inşaat cari yılda yapıldığı halde, sanki izleyen yılda bitmiş gibi gösterilerek kurumlar vergisi beyanının ertesi yıla sarkıtılması ve böylelikle ödenmesi gereken verginin bir yıl daha ötelenmesi,
28. Taşeron, aracı, iş takipçilerine işin dağıtılması suretiyle, kayıt dışılığın sorunlarının (kayıtsız işçi çalıştırma vb.) başkalarına iteklenmesi,
29. Sporcular için ödenen transfer ücreti, telif ücreti vb. giderler konularında idare tarafından kulüplere uygulanan yasal kolaylıklardan (düşük vergileme imkânlarından) yararlanarak bu giderleri olduğundan fazla gösterip şişirme,
30. Sosyal amaçlı yardımların kanundaki şartlara uygun olmamasına rağmen kazançtan gider olarak düşülmesi,
31. Mükellefler tarafından turistik amaçlı yapılan gezilerin, yemek, hediye vb. şahsi giderlerin işletme ile ilgili yapıldığının işletmenin beyannamesinde gösterilmesi,

32. Menkul ve Gayrimenkul Sermaye İradı gelirlerinin gizlenmesi, beyan edilmemesi,
33. Yüksek oranlı KDV'ye tabi malların satışlarında düşük oranlı KDV'li satışı gibi gösterilip bu satışlara yazar kasa fişi kesilmesi,
34. Canlı hayvan ticaretinde hayvan borsasına tescil edilmeyen hayvanların seçilip bunlara ait satışların gizlenmesi,
35. Mükellef değişik sektörlerde faaliyet gösterdiği halde bir kısım faaliyetlerini gizleyerek tek sektörde faaliyet gösteriyor gibi kazancını beyan etmesi,
36. Bir kişi adına mükellefiyet tesis edip vergi numarası alınıp, birkaç kişinin aynı ya da değişik işi tek bir vergi numarası üzerinde yapması,
37. Ücretlilere yapılan iadelerde, o kişi ile ilgili olmayan belgeler kullanılması,
38. Yapılan işe göre olması gereken fire oranının olandan daha yüksek beyan edilip, gerçek fire farkı ile olması gereken fark arasındaki malların faturasız olarak satılması,
39. Mal veya hizmetleri bir yerden bir yere taşınması sonucu düzenlenmesi gereken sevk irsaliyesinin düzenlenmemesi, aynı irsaliye ile başka taşıma işleminin yapılması veya irsaliyelerde tahrifat yaparak belgesiz mal sevk edilmesi,
40. İşletme adına çekilen kredinin şirkette kullanıyor gibi gösterilip mükellefin özel işlerin kullanılması,
41. Mükellefler KDV veya kurumlar vergisi ödememek için gruplarına dâhil olan şirketlerle herhangi bir işlem karşılığı olmaksızın karşılıklı mal, hizmet faturaları düzenlenmesi suretiyle ödenmesi gereken vergileri erozyona uğratması,
42. Grup içerisinde zarar eden şirketin zararlarını (zarar etmesine neden olan işlem ve hesaplarını) belirli miktar veya oranda kar eden şirkete aktararak ödenecek verginin azaltılması veya ödenecek vergi çıkmaması,
43. Dağıtılması gereken maaşların dağıtılmayarak veya eksik dağıtılarak zararlı şirkette oluşacak giderin böylelikle grubun kârlı şirketinde oluşturulması,
44. Bankalar aracılığı ile alınması gereken mal veya hizmet bedelinin kısmen veya tamamen açıktan (elden) alınması,
45. Şirketin parasının kasa hesabında bulunduğu gibi gösterilip kasanın ortaklar tarafından kullanılması,
46. Kırpıntı, faturasız, düşük kalite mal, artık vb. malların kayıt dışı satışlarından doğan hasılatın gelir olarak kaydedilmemesi,

47. İthal edilen veya satın alınan malların bir kısmının herhangi bir belge düzenlenmeden alınıp hiç kayıtlara girmeksizin satılması, dolayısıyla bu ticari gelirlerin beyanlarda yer almaması,
48. Damga vergisine tabi olan işlem ve belgelerin ancak takip amacıyla işlemlere başlandığı zaman damga vergisine tabi tutulması,
49. Dövizli alacaklarda kur farkı gelirlerinin gizlenmesi, Sahte veya Muhteviyatı İtibariyle Yanıltıcı Belge Kullanılması Suretiyle Vergi Kaçırılması (Aynı zamanda konusu hapis cezası olan kaçakçılık fiilleri)
50. Mükellef kurumların ortaklarından aldığı döviz veya TL bazında borçlara faiz, kur farkı vb. giderler hesaplayarak finansman giderlerini yükseltmesi sonucu ödenecek verginin azalması,
51. Mal veya hizmetin bedelinin faturada “düşük” ya da “yüksek” gösterilmesi,
52. Kesilmesi gereken fişlerin müşterilere verilmeyip “Mali hükmü bulunmamaktır.” İbaresini bulanan dökümlerin müşterilere verilmesi,
53. Mal veya hizmetin “tanımının” faturada farklılaştırılarak yer alması
54. Gerçekte mal ve hizmet alınmadığı halde alınmış gibi faturalamak veya fatura almak,
55. Faturanın üst sureti ile alt suretine yazılan tutarların farklı olması,
56. Yasal defter ve belgelerde tamamı veya bir kısmında eksiklikler bulunması veya tahrifat yapılması, noter tarafından tasdik edilmemesi ya da hiç bastırılmaması,
57. Mükellefin gerçek alıcı veya satıcı yerine başka mükelleflerden belge alması veya alıcıdan başkası adına belge düzenlenmesi,
58. Mükelleflerin yanlarında çalıştırdığı işçilerin asgari geçim indirimini ödememesi veya öderken aile durum tablosuna göre ödeme yapılmaması,
59. Mükelleflerin pos cihazlarını kullanarak herhangi bir mal veya hizmet satışı yapmadan 3.kişilere borç para verip karşılığında belirli oranda komisyon geliri elde etmesi,
60. Sahte belgelerle vergi iadesi ya da diğer çeşitli teşvikler alınması,
61. Gayri faal,(re'sen terk) ya da ticari faaliyetine son vermiş mükelleflerin faturalarının kullanılması,
62. Mükelleflerin fiilen ihraç edilmemiş malın ihraç edilmiş gibi gösterilerek KDV kanununun 11-1/a maddesi uyarınca vergi iadesi alınması ve ihracat taahhüdünün yerine getirilmiş gibi gösterilmesi,

63. Kopyalamış, değiştirilmiş nüfus belgelerin üzerinden hayali ya da ölü kişiler adına veya varlıksız kişilerin belirli bir miktar para ile kandırılması sonucu nam ve hesaplarına vergi mükellefiyet kaydı açılması, ortaklıklar, şirketler kurulması ve faaliyetlerin (özellikle vergi kayıp ve kaçağına yol açan faaliyetlerin) bunlar üzerinden yürütülmesi,
64. Mal veya hizmetlerin vasıflarının, miktarlarının veya fiyatlarının doğru beyan edilmemesi suretiyle ithalat yapılmasıdır.

(Gündüz, 2005)

4. TÜRKİYE’DE VERGİ DENETİMİNİN YAPISI VE VERGİ DENETİMİ YAPMAYA YETKİLİ KİŞİ VE KURULUŞLAR

Türkiye’de vergi denetimi, 16.05.2005 tarihli 25817 numaralı Resmi Gazete ‘de yayımlanan 5345 Sayılı “Gelir İdaresi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun” ile değişikliğe uğramıştır. Bu tarihe kadar sadece Maliye Bakanlığı tarafından yerine getirilen vergi denetimi bundan böyle Maliye Bakanlığına bağlı yarı özerk bir kuruluş olan Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından da yerine getirilecektir.

Gelir İdaresi Başkanlığının yanı sıra bu görevi yerine getirmekte olan en önemli kuruluş Vergi Denetim Kuruludur. 10.07.2011 tarihli Resmi Gazete ’de yayımlanan 646 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Maliye Teftiş Kurulu, Hesap Uzmanları Kurulu, Gelirler Kontrolörleri Başkanlığı ve Vergi Denetmenleri Büro Başkanlıkları tek çatı altında toplanmış, Maliye Bakanlığı bünyesinde ve doğrudan Bakana bağlı olarak Vergi Denetim Kurulu Başkanlığı kurulmuştur.

Mevzuatta ise vergi denetimi V.U.K.’un 135.maddesinde bahsedilmiş olup ilgili maddede “ Vergi incelemesi; Vergi Müfettişleri, Vergi Müfettiş Yardımcıları, ilin en büyük mal memuru veya vergi dairesi müdürleri tarafından yapılır. Gelir İdaresi Başkanlığı’nın merkez ve taşra teşkilatında müdür kadrolarında görev yapanlar her hal ve takdirde vergi inceleme yetkisine haizdir” hükmü bulunmaktadır. (Vergi Usul Kanunu, 1961)

Aşağıda öncelikle Maliye Bakanlığı’nın, sonra Gelir İdaresi Başkanlığı’nın devamında Vergi Denetim Kurulu’nun görevleri ve teşkilat yapısı ile vergi denetimi yapmaya yetkili diğer kişiler (ilin en büyük mal memuru, vergi dairesi müdürleri Gelir İdaresi Başkanlığı’nın merkez ve taşra teşkilatında müdür kadrolarında görev yapanlar) hakkında bilgi verilmiştir.

4.1 Maliye Bakanlığı

4.1.1 Maliye Bakanlığı’nın Misyonu

Maliye politikasını tüm paydaşlarla birlikte katılımcı bir anlayışla geliştiren, uygulayan ve izleyen bir Maliye Bakanlığını kurum misyon olarak belirlenmiştir.

4.1.2 Maliye Bakanlığı'nın Vizyonu

Güçlü ve sürdürülebilir bir büyüme ortamını desteklemek üzere mali disiplinden taviz vermeyen, mali yüklerin seviyesi ve dağıtımında adalet içinde optimali gözeten, kamu kaynaklarının kullanımında toplumsal faydayı artıran, saydamlığı ve hesap verilebilirliği sağlayan, proaktif ve örnek bir kurum vizyonu olarak belirlenmiştir. (<http://www.maliye.gov.tr/Sayfalar/MisyonVeVizyon.aspx>)

4.1.3 Maliye Bakanlığı'nın Görevleri ve Teşkilat Yapısı

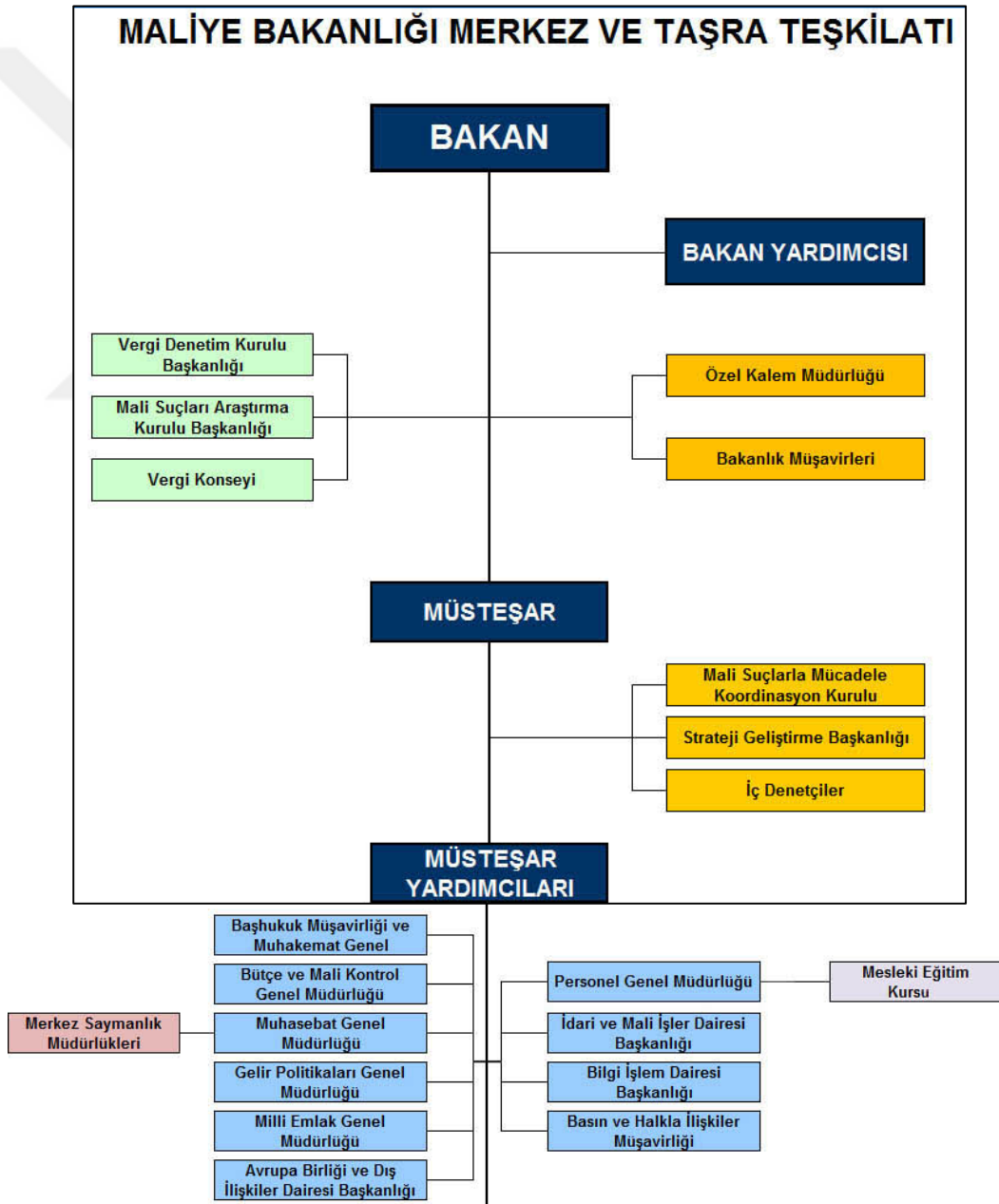
14.12.1983 tarihinde yayımlanan 178 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Maliye Bakanlığının Teşkilat yapısı ve görevleri sıralanmıştır. İlgili KHK ile amaçlanan; maliye politikalarının hazırlanmasına yardımcı olmak, maliye politikasının uygulanması, uygulamanın takibi ve denetlenmesi hizmetlerini yapmak üzere Maliye Bakanlığının kurulmasına, teşkilat ve görevlerine ilişkin esasları düzenlemektir. Bakanlığın görevleri ise 178 sayılı KHK'nin 2. maddesinde şu şekilde sıralanmıştır:

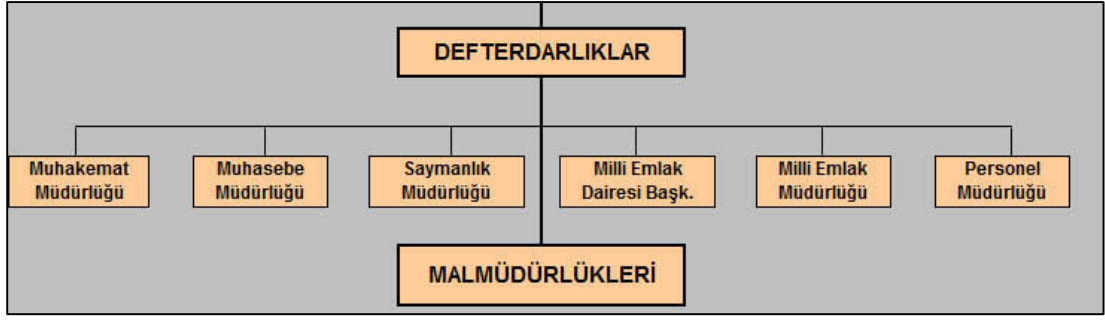
Tablo 4. 1 Maliye Bakanlığı'nın Görevleri

a) Maliye politikasının hazırlanmasına yardımcı olmak, maliye politikasını uygulamak,   b) Genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ve özel bütçeli idarelerin hukuk danışmanlığını ve muhakemat hizmetlerini talepleri halinde yerine getirmek,   c) Harcama politikalarının geliştirilmesi ve uygulanması ile Devlet bütçesinin hazırlanması, uygulanması, uygulamanın takibi ve yönlendirilmesine ilişkin hizmetleri yürütmek,   d) Devlet hesaplarını tutmak, saymanlık hizmetlerini yapmak,   e) Gelir politikasını geliştirmek, (Bu arada yer alan “uygulamak ve devlet gelirlerini tahsil etmek,” ibaresi, 05.05.2005 tarihli ve 5345 sayılı Kanunun 35 inci maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır.)   f) Devlete ait malları yönetmek, kamu malları ile kamu kurum ve kuruluşlarının taşınmaz malları konusundaki yönetim esaslarını belirlemek ve bunlara ilişkin diğer işlemleri yapmak,   g) Her türlü gelir gider işlemlerine ait kanun tasarılarını ve diğer mevzuatı hazırlamak veya hazırlanmasına katılmak,

- h) Milletlerarası kuruluşların Bakanlık hizmetlerine ilişkin çalışmalarını takip etmek, bu konulardaki Bakanlık görüşünü hazırlamak, yurtdışı ve yurtiçi faaliyetleri yürütmek,
- i) Bakanlığın ilgili kuruluşlarının işletme ve yatırım programlarını inceleyerek onaylamak ve yıllık programlara göre faaliyetlerini takip etmek ve denetlemek,
- j) Çeşitli kanunlarla Maliye Bakanlığına verilen görevleri yapmak,
(178 sayılı Maliye Bakanlığının teşkilat ve görevleri hakkında kanun hükmünde kararname Resmi Gazete Tarihi: 14.12.1983 Sayısı: 18251)

Şekil 4. 1 Maliye Bakanlığı'nın Yapısı

<http://www.maliye.gov.tr/Documents/TeskilatSemasi-TR.htm>

4.2 Gelir İdaresi Başkanlığı

4.2.1 Gelir İdaresi Başkanlığı'nın Misyonu

Mükellef haklarını gözeterek vergide gönüllü uyumu artırmak ve kaliteli hizmet sunarak vergi ve diğer gelirleri toplamaktır.

4.2.2 Gelir İdaresi Başkanlığı'nın Vizyonu

Ekonomik aktiviteleri kavrayarak kayıtlı ekonomiyi teşvik eden; mükellef haklarını gözeterek gönüllü uyumu sağlayan ve kaliteli hizmet sunarak vergi ve diğer gelirleri toplayan örnek bir idare olmaktadır.

4.2.3 Gelir İdaresi Başkanlığı'nın Yetki ve Sorumlulukları

Gelir İdaresi Başkanlığı'nın görevleri 5345 sayılı Kanununun 4 üncü maddesinde aşağıdaki gibi belirtilmiştir.

Tablo 4. 2 Gelir İdaresi Başkanlığı'nın Yetki ve Sorumlulukları

1. Gelir yönetimine ilişkin	2. Mükellef hizmetlerine ilişkin	3. Uygulama ve veri yönetimine ilişkin
Devlet gelirleri politikasıyla ilgili kanun ve kararname çalışmalarına katılmak,	Mükellef haklarının korunması ve mükellef ile Başkanlık ilişkilerinin karşılıklı güven esasına dayanması konusunda gerekli tedbirleri almak, -	Vergilendirmeye ilgili bilgileri toplamak ve bilgi işlem faaliyetlerini yürütmek,
Gelirleri etkileyen her türlü kanun tasarısı ve tekliflerini, vergi tekniği ve uygulamaları açısından inceleyerek görüş bildirmek, - Bakanlıkça belirlenen Devlet gelirleri politikasını uygulamak, Mahalli idare gelirleri politikası ile Devlet gelirleri politikasının uygulanmasında uyumu sağlayıcı tedbirler almak.	Mükellefleri vergi mevzuatından doğan hakları ve ödevleri konusunda bilgilendirmek.	Gelir mevzuatının uygulanmasına ilişkin olarak diğer kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapmak, bu amaçla veri alışverişini gerçekleştirmek.

4. Kamu alacaklarının tahsilatına ilişkin	5. Hukuk ve ihtilaflı işlere ilişkin
Devlet alacaklarının tahsilini sağlamak ve bu konuda gerekli tedbirleri almak,	İşlem ve eylemlerinden dolayı idari yargı mercilerinde yaratılan ihtilaflarla ilgili olarak bu merciler nezdinde talep ve savunmalarda bulunmak, gerektiğinde itiraz, temyiz ve tashihi karar yoluna gitmek, temyiz yoluna gidilip gidilmeyeceği hususunda taşra teşkilâtına muvafakat vermek, şikâyet başvurularını karara bağlamak, uygulamada ortaya çıkan ihtilafların en aza indirilmesine ve uygulama birliğinin sağlanmasına yönelik tedbirleri almak.
Terkini gereken vergiler ile tahsili zamanasına uğrayan Hazine alacaklarının kanunlar gereğince terkin edilmesiyle ilgili işlemlerin yerine getirilmesini sağlamak.	

6. Denetim ve uyum yönetimine ilişkin	7. Avrupa Birliği ve uluslararası ilişkilere ilişkin	8. Strateji geliştirmeye ilişkin	9. İnsan kaynaklarına ilişkin
Vergi kayıp ve kaçığının önlenmesi konusunda gerekli tedbirleri almak,	Görev alanına giren konularda, uluslararası gelişmeleri izlemek ve Avrupa Birliği, uluslararası kuruluşlar ve diğer devletlerle işbirliği yapmak.	Vergi kanunlarında veya diğer mali kanunlarda yer alan her türlü istisna, muafık ve indirimlerin maliyetlerini ölçmek, ekonomik ve sosyal etkilerini analiz etmek,	Kitelikli insan kaynağının kazandırılması, yetkinliklerin geliştirilmesi, kariyer planlarının yapılması ve performansların ölçülmesini sağlamak,
Mükelleflerin vergiye uyumunu kolaylaştırmak ve hizmetlerini yerine getirmek.		Faaliyet sonuçlarını, düzenli aralıklarla kamuoyuna duyurmak ve yıllık faaliyet raporunu izleyen yıl kamuoyuna açıklamak.	Kamu Görevlileri Etik Kurulunun belirlediği ilkeler çerçevesinde kurumsal etik kurallar düzenleyerek personele ve mükelleflere duyurmak.

GİB 2016 yılı Performans Programı, Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı Yayın No: 207 Nisan – 2016 Çevrimiçi 06.04.2016

(http://www.gib.gov.tr/sites/default/files/fileadmin/beyannamerehberi/GIB_2016_Performans_Programi.pdf)

4.2.4 Gelir İdaresi Başkanlığı'nın Örgüt Yapısı

Maliye Bakanlığının bağlı kuruluşu olan ve genel bütçeli idare kapsamındaki Başkanlığımız, merkez teşkilatı ve doğrudan merkeze bağlı taşra teşkilatı olarak örgütlenmiştir.

4.2.4.1 Merkez Teşkilatı

Merkez teşkilatı; ana hizmet birimleri, danışma birimleri ve yardımcı hizmet birimlerinden oluşmaktadır. 5345 sayılı Gelir İdaresi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanununun 8 inci maddesi uyarınca, ana hizmet birimlerine verilen görevler gerektiğinde birden fazla daire başkanlığı tarafından yürütülebilmektedir.

Tablo 4. 3 Gelir İdaresi Başkanlığı Merkez Teşkilatı Örgüt Yapısı

BAŞKAN				
BAŞKAN YARDIMCILARI	ANA HİZMET BİRLERİ*	DANIŞMA BİRLERİ	YARD. HİZMET BİRLERİ	TAŞRA TEŞKİLATI
Başkan Yardımcısı	Gelir Yönetimi Daire Başkanlığı	Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı	İnsan Kaynakları Daire Başkanlığı	Vergi Dairesi Başkanlıkları
Başkan Yardımcısı	Mükellef Hizmetleri Daire Başkanlığı	Hukuk Müşavirliği	Destek Hizmetleri Daire Başkanlığı	Defterdarlık Gelir Birimleri
Başkan Yardımcısı	Uygulama ve Veri Yönetimi Daire Başkanlığı	Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği		
Başkan Yardımcısı	Tahsilat ve İhtilaf İşler Daire Başkanlığı			
Başkan Yardımcısı	Denetim ve Uyum Yönetimi Daire Başkanlığı			
Başkan Yardımcısı	Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Daire Başkanlığı			

Gelir İdaresi Başkanlığı Merkez Teşkilatı Örgüt Yapısı Çevrimiçi 06.04.2016
(<http://www.gib.gov.tr/kurumsal/organizasyon-semasi>)

4.2.4.2 Taşra Teşkilatı

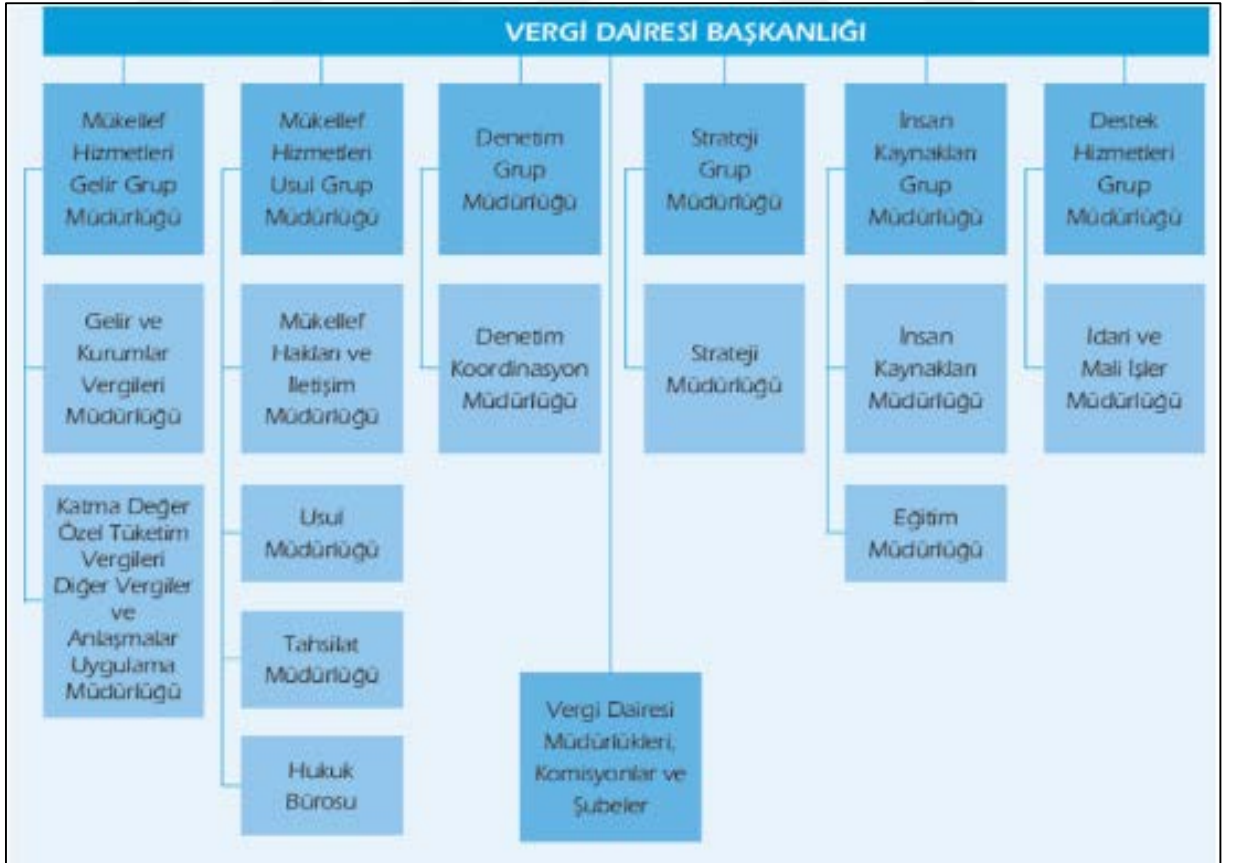
Gelir İdaresi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanununun 23 üncü maddesi uyarınca Başkanlığın taşra teşkilatı, doğrudan merkeze bağlı vergi dairesi başkanlıkları ile vergi dairesi başkanlığı kurulmayan yerlerde faaliyet gösteren,

mezkur Kanununun 24 ve 25 inci maddelerindeki görev ve yetkileri haiz vergi dairesi müdürlüklerinden oluşmaktadır. 2015 yılı sonu itibarıyla Gelir İdaresi Başkanlığı taşra teşkilatı bünyesinde 30 vergi dairesi başkanlığı (29 vergi dairesi başkanlığı ve Büyük Mükellefler Vergi Dairesi Başkanlığı), 154 grup müdürlüğü, 294 müdürlük, 57 takdir komisyonu başkanlığı, 52 gelir müdürlüğü, 444 vergi dairesi 583 bağlı vergi dairesi (mal müdürlüğü) bulunmaktadır.

a) Vergi Dairesi Başkanlıkları

Vergi dairesi başkanlıkları, yetki alanları içinde ekonomik faaliyetleri ve gelişmeleri yakından takip etmek, sektör ve mükellef gruplarının ihtiyaçlarına uygun hizmetleri en iyi şekilde sunmak ve yetkinlikleri geliştirmek suretiyle vergi yükümlülüklerinin yerine getirilmesini sağlamaktadır. Vergi dairesi başkanlıkları 29 ilde faaliyet göstermektedir. Vergi dairesi başkanlıklarından 29'u farklı illerde, bir tanesi büyük ölçekli mükelleflere doğrudan ve bütünsel bir yaklaşımla hizmet sunmak üzere İstanbul'da "Büyük Mükellefler Vergi Dairesi Başkanlığı" adı altında kurulmuştur.

Tablo 4. 4 Vergi Dairesi Başkanlıkları Örgüt Yapısı

4.2.5 Kadro Durumu

Gelir İdaresi Başkanlığı'nın 31.12.2015 tarihi itibarıyla 721'i (%2) merkezde, 41.405'i (%98) ise taşra teşkilatında olmak üzere toplam 42.126 dolu kadrosu bulunmaktadır

Tablo 4. 5 Merkez ve Taşra Teşkilatı Çalışan Sayıları

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
MERKEZ	1.088	752	688	748	765	721
TAŞRA	40.154	38.151	39.556	40.060	39.967	41.405
TOPLAM	41.242	38.903	40.244	40.808	40.732	42.126

Tablo 4. 6 Merkez ve Taşra Teşkilatı Kadrolarında Görev Yapan Personelin Unvanları İtibarıyla Dağılımı

Merkez Teşkilatı		Taşra Teşkilatı	
Gelir İdaresi Başkanı	1	Vergi Dairesi Başkanı	24
Gelir İdaresi Başkan Yardımcısı	6	Gelir İdaresi Grup Müdürü	42
1.Hukuk Müşaviri	1	Vergi Dairesi Müdürü/Müdür	540
Gelir İdaresi Daire Başkanı	14	Vergi Dairesi Müdür Yardımcısı/ Müdür Yardımcısı	1.056
Gelir İdaresi Grup Başkanı	24	Avukat	248
Basın ve Halkla İlişkiler Müşaviri	1	Gelir Uzmanı	17.545
Başkanlık Müşaviri	3	Gelir Uzman Yardımcısı	5.821
Hukuk Müşaviri	5	Araştırmacı	23
Müdür	10	Şef	606
Devlet Gelir Uzmanı	121	Vergi İstihbarat Uzmanı	4
Mali Hizmetler Uzmanı	8	Memur ve Diğer Personel	15.496
Devlet Gelir Uzman Yardımcısı	156	Toplam	41.405
Mali Hizmetler Uzman Yardımcısı	5		
Şef	11		
Memur ve Diğer Personel			
Toplam	721		

GİB 2016 yılı Performans Programı, Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı Yayın No: 207 Nisan – 2016

(http://www.gib.gov.tr/sites/default/files/fileadmin/beyannamerehberi/GIB_2016_Performans_Programi.pdf) Çevrimiçi 06.04.2016

4.2.6 Gelir İdaresi Başkanlığı'nın Amaç ve Hedefleri

Gelir İdaresi Başkanlığının 2014-2018 Stratejik Planında amaç ve hedefler aşağıdaki gibi belirlenmiştir.

Tablo 4. 7 Gelir İdaresi Başkanlığı'nın Amaç ve Hedefleri

AMAÇ 1. VERGİ VE DİĞER GELİRLERİ TOPLAMADA ETKİNLİĞİ ARTIRMAK	Hedef. Vergi ve Diğer Mali Yükümlülüklerin Zamanında Ödenmesini Sağlamak Amacıyla Tahsilatın Etkinliği Artırılacaktır.
AMAÇ 2. KAYIT DIŞI EKONOMİ İLE MÜCADELE ETMEK	Hedef. Kayıt Dışı Ekonominin GSYH'ye Oranı 5 Puan Düşürülecektir.
AMAÇ 3. VERGİYE GÖNÜLLÜ UYUMU ARTIRMAK	Hedef 1. Vergilendirmede Toplumsal Farkındalık ve Vergi Bilinci Artırılacaktır. Hedef 2. Mükellef Memnuniyeti Artırılacaktır.
AMAÇ 4. KALİTELİ HİZMET SUNMAK	Hedef 1. Bilgi Teknolojisi Sistemleri ve Uygulamaları Geliştirilecektir. Hedef 2. Vergi Mevzuatı Sadeleştirilerek Vergisel Yükümlülükler Anlaşılır Hale Getirilecektir. Hedef 3. Hizmetlerde Verimlilik Artışı Sağlanarak Maliyetler Düşürülecektir. Hedef 4. Kurumsal Organizasyon Daha Etkin ve Verimli Hale Getirilecektir. Hedef 5. Ulusal ve Uluslararası İşbirliği Geliştirilecektir.
AMAÇ 5. KURUMSAL GELİŞİME KATKI SAĞLAMAK AMACIYLA ÇALIŞAN MEMNUNİYETİNİ ARTIRMAK	Hedef 1. Çalışan Memnuniyeti Artırılacaktır. Hedef 2. Çalışma ve Hizmet Ortamları İyileştirilecektir.

(http://www.gib.gov.tr/sites/default/files/fileadmin/faaliyetraporlari/2015/2015_faaliyet_raporu.pdf) 06.04.2016 Çevrimiçi

4.3 Vergi Denetim Kurulu (VDK)

4.3.1 646 Sayılı KHK ile Yapılandırılan Vergi Denetim Kurulu'nun Yapısı

Gelir İdaresi Başkanlığı'nın yanı sıra bu görevi yerine getirmekte olan en önemli kuruluş Vergi Denetim Kuruludur. 10.07.2011 tarihli Resmi Gazete 'de yayımlanan 646 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Maliye Teftiş Kurulu, Hesap Uzmanları Kurulu, Gelirler Kontrolörleri Başkanlığı ve Vergi Denetmenleri Büro

Başkanlıkları tek çatı altında toplanmış, Maliye Bakanlığı bünyesinde ve doğrudan Bakan'a bağlı olarak Vergi Denetim Kurulu Başkanlığı kurulmuştur.

4.3.2 Vergi Denetim Kurulu'nun Amacı

Vergi Denetim Kurulu Başkanlığının temel amacı, etkin ve verimli vergi denetimi yapmak, kayıt dışı ekonomi ve yolsuzlukla mücadele etmek ve teftişlerde etkinliği artırmaktır.

4.3.3 Vergi Denetim Kurulu'nun Misyonu

Vergi Denetim Kurulu'nun Misyonu;

- Çağdaş denetim tekniklerini kullanarak risk odaklı vergi incelemeleri yapmak,
- Vergi kayıp ve kaçığına neden olan kayıt dışı ekonomiyi en aza indirmek,
- Mükelleflerin vergiye gönüllü uyumunu artırmak, idarenin etkin ve hukuka uygun işleyişinin sağlanması amacıyla teftiş ve soruşturma faaliyetlerini yürütmek
- Maliye politikalarının oluşturulmasına yönelik hukuki düzenlemelerin hazırlanmasına katkıda bulunmaktadır. (www.vdk.gov.tr)

Ayrıca Vergi Denetim Kurulu'nun misyonu, risk odaklı ve çağdaş denetim tekniklerini kullanarak vergi incelemeleri yapmak, vergi kayıp ve kaçığına neden olduğu kayıt dışı ekonomiyi en aza indirmek ve böylelikle mükelleflerin vergiye gönüllü uyumunu artırmak, idarenin etkin ve hukuka uygun işleyişinin sağlanması amacıyla teftiş ve soruşturma faaliyetlerini yürütmek ve maliye politikalarının oluşturulmasına yönelik hukuki düzenlemelerin hazırlanmasına katkıda bulunmaktadır.

4.3.4 Vergi Denetim Kurulu'nun Görevleri

178 sayılı Maliye Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 646 sayılı KHK ile değişik 20'nci maddesine göre Vergi Denetim Kurulu'nun görev ve yetkileri şunlardır:

Tablo 4. 8 Vergi Denetim Kurulu'nun Görev ve Yetkileri

- a) 213 sayılı Vergi Usul Kanunu ve diğer gelir kanunları kapsamında vergi incelemeleri yapmak.
- b) Her türlü bilgi, veri ve istatistiği toplamak suretiyle oluşturulacak Risk Analiz Sistemi üzerinden mükelleflerin faaliyetlerini gruplar ve sektörler itibarıyla analiz etmek, mukayeseler yapmak ve bu suretle risk alanlarını tespit etmek.
- c) Vergi yükümlülüklerine ilişkin ihbar ve şikâyetleri değerlendirmek.
- d) Vergi incelemelerinde Gelir İdaresi Başkanlığı ile gerekli eşgüdümü ve işbirliğini sağlamak.
- e) İnceleme ve denetim sonuçlarını izlemek, değerlendirmek ve istatistikler oluşturmak.
- f) Vergi inceleme ve denetimleri ile raporlamaya ilişkin standart, ilke, yöntem ve teknikleri geliştirmek, inceleme ve denetim rehberleri hazırlamak, vergi incelemesi yapmaya yetkili olanların uyacakları etik kuralları belirlemek.
- g) Vergi Müfettişlerinin mesleki yeterlik ve yetkinliklerinin sağlanması ve artırılması için gerekli çalışmaları yapmak, bu amaca katkı sağlamak üzere Kalite Güvence Sistemini geliştirerek uygulamak.
- h) Performans Değerlendirme Sistemi oluşturmak ve Vergi Müfettişlerinin performansını bu sisteme göre değerlendirmek.
- i) Vergi kaçırma ve vergiden kaçınma alanındaki gelişmeler ile bunların ortaya çıkarılması ve önlenmesine yönelik yöntemler konusunda araştırmalar yapmak.
- j) Vergi mevzuatı ile ilgili görüş ve önerilerde bulunmak.
- k) Bakan tarafından verilen teftiş, inceleme, denetim ve soruşturmaları yapmak.
- l) Bakan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak.

(Vergi Denetim Kurulu Yönetmeliği, 2011) 06.04.2016 Çevrimiçi

<http://www.vdk.gov.tr/File/?path=ROOT%2fDocuments%2fDosya%2fVDKYONETMELIK.pdf>

4.3.5 Vergi Denetim Kurulu'nun İdari Yapısı

Vergi Denetim Kurulu Başkanlığı, doğrudan Bakana bağlı olarak Başkan, Başkan Yardımcıları, Grup Başkanları ve Vergi Müfettişleri (Vergi Başmüfettişi, Vergi Müfettişi ve Vergi Müfettiş Yardımcısı'ndan) oluşur. Kurul'un merkezi Ankara'dır.

Vergi Müfettişlerinin ülke çapındaki çalışma esasları, devamlı ve geçici görev yerlerine uygun şekilde düzenlenmiştir. Vergi Müfettişleri gerek devamlı, gerekse geçici inceleme yerlerinde ekip halinde veya tek başlarına çalışırlar.

Vergi Müfettişlerinin sürekli çalışma yerleri gruplardır. Kurula verilen görevlerin yerine getirilmesinde, uzmanlaşma ve işbölümünün sağlanması amacıyla uygun görülen yerlerde Bakan onayı ile doğrudan Başkanlığa bağlı olmak üzere grup başkanlıkları kurulabilir.

4.3.6 Vergi Denetim Kurulu'nun Örgütsel Yapısı

Vergi Denetim Kurulu Başkanlığı vergi kayıp ve kaçakları ile ve aynı zamanda yolsuzlukla mücadelede vergi incelemesi, teftiş, denetim ve soruşturma gibi yetkilerini etkin kullanmak suretiyle önemli bir rol üstlenmektedir. Vergi Denetim Kurulu Başkanlığı kendisine verilen görevleri etkin ve verimli bir şekilde yerine getirmek amacıyla, uzmanlaşma ve işbölümü göz önünde bulundurularak aşağıdaki tabloda belirtildiği şekilde örgütlenmiştir.

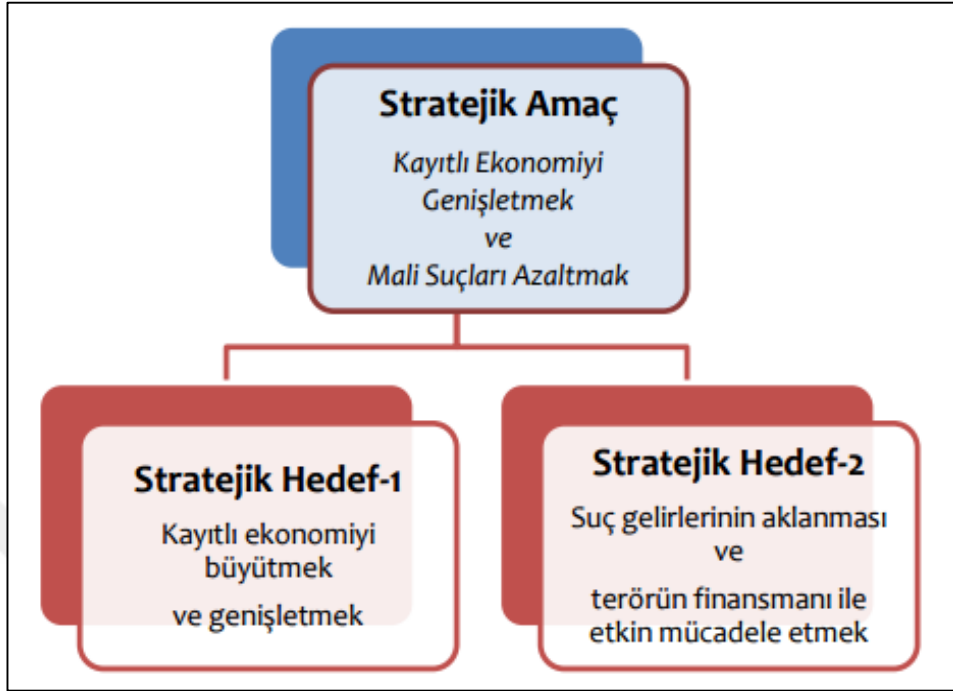
Tablo 4. 9 Vergi Denetim Kurulu Örgüt Tablosu

<p>a) Küçük ve Orta Ölçekli Mükellefler Grup Başkanlığı, b) Büyük Ölçekli Mükellefler Grup Başkanlığı, c) Organize Vergi Kaçakçılığı ile Mücadele Grup Başkanlığı, d) Örtülü Sermaye, Transfer Fiyatlandırması ve Yurtdışı Kazançlar Grup Başkanlığı şeklinde örgütlenmiştir.</p> <p>Grup başkanlıklarının dağılımı aşağıdaki gibidir:</p> <ol style="list-style-type: none">1. 29 ilde (İstanbul'da 4, Ankara'da 3 olmak üzere) toplam 34 adet Küçük ve Orta Ölçekli Mükellefler Grup Başkanlığı (A Grubu),2. İstanbul, Ankara ve İzmir illerinde olmak üzere toplam 3 adet Büyük Ölçekli Mükellefler Grup Başkanlığı (B Grubu),3. İstanbul ve Ankara illerinde olmak üzere toplam 2 adet Organize Vergi Kaçakçılığı ile Mücadele Grup Başkanlığı (C Grubu),4. İstanbul, Ankara ve İzmir illerinde olmak üzere toplam 3 adet Örtülü Sermaye, Transfer Fiyatlandırması ve Yurtdışı Kazançlar Grup Başkanlığı (Ç Grubu), bulunmaktadır.

(Vergi Denetim Kurulu Yönetmeliği, 2011) Çevrimiçi 06.04.2016
(<http://www.vdk.gov.tr/File/?path=ROOT%2fDocuments%2fDosya%2fVDKYONE%2fTMELIK.pdf>)

4.3.7 Vergi Denetim Kurulu'nun Amaç ve Hedefleri

Şekil 4. 2 Vergi Denetim Kurulu'nun Amaç ve Hedefleri

(Vergi Denetim Kurulu Faaliyet Raporu, 2015) 04.04.2016 Çevrimiçi
(http://www.vdk.gov.tr/File/?path=ROOT%2fDocuments%2fDosya%2fFaaliyetRaporu_2015.pdf)

4.3.8 Vergi Denetim Kurulu'nun Kadro Dağılım Şeması

Kurulun 02.05.2016 tarihi itibarıyla kadro durumu aşağıdaki şemada gösterilmiştir.

Şekil 4. 3 Vergi Denetim Kurulu'nun Kadro Dağılım Şeması

UNVAN BAZINDA VERGİ MÜFETTİŞ SAYILARI	
UNVAN	SAYI
Vergi Başmüfettişi	281
Vergi Müfettişi	3529
Vergi Müfettiş Yardımcısı	5306
TOPLAM	9116

4.3.9 Vergi Denetim Kurulu Tarafından Sunulan Hizmetler

a) Vergi İncelemeleri

Vergi Denetim Kurulu mükellefler tarafından ödenmesi gereken vergilerin doğruluğunu araştırmak, tespit etmek ve ödenmesini sağlamak amacıyla vergi incelemeleri yapmaktadır. Yapılacak vergi incelemeleri, sektör, konu ve mükellefler itibarıyla esas olarak, Kurul bünyesinde kurulan, Risk Analiz Merkezinde (VDK-RAMER), mevcut ve yeni geliştirilen programlar kullanılarak yapılan analiz ve mukayeseler neticesinde belirlenmektedir.

b) Kayıt Dışı Ekonomi ve Organize Vergi Kaçakçılığı ile Mücadele

Kurul, 2015 yılında, ekonomik faaliyetlerin kayıt altına alınarak vergi kayıp ve kaçanın önüne geçilmesi ve organize vergi kaçakçılığı ile mücadeleye yönelik aşağıda açıklanan çalışmalarını yürütmüştür:

- Kayıt Dışı Ekonominin Azaltılması Eylem Planı'na Yönelik Çalışmalar
- 2015-2018 Ulusal Tütün Kontrol Programı Eylem Planı'na Yönelik Çalışmalar
- Akaryakıt Kaçakçılığı ile Mücadele Eylem Planı Kapsamında Yapılan Çalışmalar
- Terörün Finansmanı ile Mücadele Eylem Planı'na Yönelik Çalışmalar
- Sahte ve Kaçak Alkollü İçki Eylem Planı'na Yönelik Çalışmalar
- Özellikli Bazı Kaçakçılık Türleriyle Mücadele Eylem Planı'na Yönelik Çalışmalar
- 2013-2015 Dönemi Organize Suçlarla Mücadele Eylem Planı'na Yönelik Çalışmalar
- Avrupa Birliği Yolsuzlukla Mücadele Politikalarının ve Uygulamalarının
- Koordinasyonunun Güçlendirilmesi Faaliyetlerine Yönelik Çalışmalar

c) Teftiş

Teftişin amacı, teftişe tabi birimin, gerek asli ve mali işlemlerini, gerekse teşkilat yapısı ile insan ve maddi kaynaklarını; yerindelik/amaca uygunluk, hukuka uygunluk ve performans bakımından, risk analizleri çerçevesinde değerlendirmek, sorunların çözümü ve iyi yönetişimin başarılması konusunda idareye yardımcı olmaktır.

d) Araştırma ve İnceleme ile Soruşturma alışmaları

Kurul tarafından 2015 yılında da memur suçlarının takibine gerekli önem verilerek Maliye Bakanlığına olan güven ve saygınlığın artırılmasına katkıda bulunulmuştur. Aynı zamanda, ilgili mevzuatı doğru uyguladığı halde haksız ihbarlara hedef olan memurların güven içinde çalışmaları hususuna da önem verilmiştir.

Yine 2015 yılında, soruşturma çalışmaları etkili bir şekilde yürütülmüş ve suç teşkil eden fiillerin yaygınlaşması nlenmeye çalışılmıştır.

e) Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının nlenmesi Hakkında alışmalar

Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK), 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının nlenmesi Hakkında Kanun kapsamındaki görevlerini, aralarında Vergi Müfettişlerinin de bulunduğu denetim elemanları vasıtası ile yerine getirmektedir. Vergi Müfettişleri, aklama ve terörün finansmanı suçunun tespiti, yükümlülük denetimi ile yükümlülük ihlali incelemeleri çalışmalarında etkin görev almaktadırlar.

f) Eğitim

Eğitim alışmaları, Kurulun geniş görev alanı ile uyumlu olacak şekilde Vergi Müfettişi ve Vergi Müfettiş Yardımcılarının mesleki bilgi, etik ilkeler ve temel mesleki nitelikler bakımından en iyi şekilde yetiştirilmesini; Vergi Müfettişlerince kamu maliyesi alanındaki değişim ve gelişmelerin zamanında izlenerek bunlara en st seviyede uyum gösterilmesini, vergi incelemesi, teftiş ve diğer görevlerin st kalite ve hizmet anlayışı içerisinde ve mesleki standartlara uygun bir biçimde yerine getirilmesini sağlayacak şekilde Başkanlığın gözetiminde Eğitim Grup Başkanlığı tarafından yürütülmektedir.

g) Sunulan Diğer Hizmetler

- Vergilendirme, finans ve diğer konularla ilgili kanun, tüzük ve yönetmelik gibi mevzuat hazırlık çalışmalarına katkıda bulunmak amacıyla Başkanlık tarafından 2015 yılında da Vergi Müfettişleri görevlendirilmiştir.
- 178 sayılı KHK'nın Ek 31' inci maddesi hükmü saklı kalmak üzere, kamu kurum ve kuruluşlarından gelen inceleme, araştırma ve bilirkişi talepleri için 2015 yılında da Başkanlık tarafından Vergi Müfettişleri görevlendirilmiştir.
- Bir derneğe kamuya yararlı dernek veya bir vakıfa vergiden muaf vakıf statüsü verilebilmesi için, ilgili dernek veya vakıf nezdinde; muafiyetten yararlanma şartlarını taşıyıp taşımadıklarını belirlemek amacıyla Vergi Müfettişlerince inceleme yapılması gerekmektedir.

4.4 İlin En Büyük Mal Memuru (Defterdar)

19.06.1994 tarihli 543 Sayılı KHK'nın Ek 11. Maddesi "ne göre; Defterdar bulunduğu ilde Maliye Bakanlığı'nın en büyük memuru ve il ve bağlı ilçeler teşkilatının amiri olup, işlemlerin kanun hükmünde yürütülmesi, denetlenmesi, merkez ve taşradan sorulan soruların cevaplandırılması, kanuna aykırı hareketi görülenler hakkında tatbikatta bulunulması, atamaları ile ait merkez ve bağlı ilçeler maliye memurlarının sicillerinin tutturulması ile görevli ve sorumludur.

Ayrıca vergi dairesi başkanları, dairelerinin yetki ve konularıyla sınırlı olmak üzere defterdarın gelir idaresine ilişkin yetkilerinden Bakanlıkça belirlenenleri kullanırlar. İl ve ilçe birimlerini defterdar adına kontrol etmek üzere defterdar emrine denetmenler verilir. 213 sayılı VUK'un 135. maddesine göre Defterdarlara da inceleme yetkisi tanınmıştır. Fakat defterdarların yürütmekte olduğu idari görevlerin getirdiği yoğun iş yükü altındayken vergi incelemelerine katılmaları pek mümkün olmamaktadır. Vergi incelemelerini emrinde olan inceleme elemanlarına yaptırmaktadırlar ve bir defterdarın şimdiye kadar şahsen herhangi bir inceleme yaptığına rastlanılmamıştır.

4.5 Müdür ve Vergi Dairesi Müdürleri

VDK'nın vergi incelemesinde temel yetkili kılınmasının yanında Gelir İdaresi bünyesinde de incelemeye yetkili kadrolar bulunmaktadır. Vergi Usul Kanununun 135.maddesinde "Vergi incelemesi; Vergi Müfettişleri, Vergi Müfettiş Yardımcıları, ilin en büyük mal memuru veya vergi dairesi müdürleri tarafından yapılır. Gelir İdaresi Başkanlığı'nın merkez ve taşra teşkilatında müdür kadrolarında görev yapanlar her hal ve takdirde vergi inceleme yetkisini haizdir" denilmektedir (192 Sayılı Vergi Usul Kanunu, 1961). Müdür kadrolarında bulunanlar bu yetkilerini Gelir İdaresi Başkanlığı adına kullanırlar.

Vergi Dairesi Müdürleri incelemeye yetkili olduklarından dolayı, aynı zamanda yoklamaya da yetkilidirler. İnceleme yetkisini kullanan müdürler, bu yetkilerini Vergi Usul Kanunundaki esaslara göre kullanırlar. Bu anlamda müdürler incelemesini yoklama, arama, bilgi toplama ve vergi incelemesi araçlarıyla yapmaktadır.

Müdür kadrosunda bulunanların inceleme yetkileri, kendi dairesinin yetki alanı ile sınırlıdır. Bunun dışında inceleme yapamazlar. Ayrıca incelemeye yetkili müdürler tarafından yapılacak incelemeler belli başlı kurallara bağlanmıştır. Buna göre yıllar itibariyle; yıllık iş hacmi, aktif büyüklüğü veya öz sermaye büyüklüğüne göre incelenecek mükellefler A, B, C, Ç gruplarına ayrılmıştır ve müdür kadrolarında bulunanlar belirlenen hadlerin altında inceleme yapabilecektir. Bunun yanı sıra VDK belirlenen hadlerin dışında da görevlendirme yapabilme yetkisine sahiptir (Vergi Denetim Kurulu Başkanlığı Vergi İnceleme ve Denetim İç Genelgesi, 2014).

Açıklanan bilgilere göre; müdür kadrosunda bulunanlar her ne kadar VUK 135. Maddesinde inceleme elemanı olarak sayılmışsa da, yapılan ikincil mevzuat düzenlemeleriyle bu yetkiler belli şartlara ve makamlara bağlanmıştır. Bu durumda müdürler, incelemeyi ancak belli hadlerde ve üst birimler tarafından verilecek onay sonunda yapabileceklerdir. Sonuç itibariyle, VDK dışında kalan unsurların vergi denetimi yapmalarının genel olarak kısıtlanmış olduğu gözlenmiştir.

4.6 Gelir Uzmanları

Maliye Bakanlığına bağlı Gelir İdaresi Başkanlığının taşra teşkilatı olan vergi dairelerinde çalışan gelir uzman ve gelir uzman yardımcıları; 5345 Sayılı Yasanın “değiştirilen hükümler” başlıklı 34.maddesinin 4.fıkrası ile 213 Sayılı VUK’ un “yoklamaya yetkililerin” sayıldığı 128. maddesine 5. bent olarak eklenmiştir. Bu yeni düzenleme ile daha önce vergi denetim yetkileri olmayan gelir uzmanlarına yoklama yapma yetkisi verilmiştir.

4.7 Yeminli Mali Müşavirler

Ülkemizde bağımsız denetim ile ilgili en önemli düzenleme 13 Haziran 1989 tarihinde yürürlüğe giren 3568 sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunudur. 3568 sayılı kanunun gerekçesinde; “ bu müessese Maliye Bakanlığının vergi denetimi konusundaki yükünü hafifletmek, vergi sistemindeki yozlaşmaya mani olmak, vergicilik ve işletmecilik alanında güven ve ahlak unsurlarının gelişimini temin etmek amacıyla geliştirilmiştir” denilmek suretiyle, yeminli mali müşavirlik müessesesinin düzenleniş amacının, vergi denetimine yardımcı olmak olduğu açıkça ifade edilmiştir. (Tekin ve Çelikkaya, 2005:57-58) Böylece 3568 sayılı kanun ile birlikte vergi denetiminin kamu otoriteleri tarafından kontrol edilen odalara bağlı bağımsız kişi ve kuruluşlarca da yapılmasına olanak sağlanmıştır.

4.8 Denetim Birimlerinin Vergi İnceleme Sonuçları

Yukarıda ayrıntılı olarak anlatıldığı üzere Ülkemizde vergi denetiminde etkin iki ana kurum mevcuttur. Bu kurumlar Gelir İdaresi Başkanlığı ve Vergi Denetim Kurulu Başkanlığıdır.

Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından; 81 İl Vergi Dairesi Müdürlerince 2015 yılında toplam 14.961 rapor düzenlenmiştir. Bu raporlardan 13.429’u vergi inceleme raporu, 441’i iade raporu, 153’ü kabul raporu, 236’sı vergi tekniği raporu, 149’u vergi suçu raporu, 553’ü diğer raporlardan oluşmaktadır.

4.8.1 Vergi Dairesi Müdürleri Tarafından Yapılan İnceleme Faaliyetleri

a) Vergi İncelemeleri

2013 yılında 81 İl Vergi Dairesi Müdürlerince toplam 16.525 rapor düzenlenmiştir. Bu raporlardan 15.489'u vergi inceleme raporu, 251'i iade raporu, 84'ü vergi tekniği raporu, 118'i vergi suçu raporu, 583'ü diğer raporlardan oluşmaktadır. Yıl içerisinde yapılan vergi incelemeleri sonucunda; 12.924 mükellef incelenmiş, 1.234.224.622 TL matrah üzerinden 1.080.420.972 TL matrah farkı bulunmuş ve bulunan matrah farkı üzerinden 74.127.558 TL vergi tarh edilmiştir. Vergi iade incelemeleri kapsamında; 221 mükellef incelenmiş, 251 adet vergi inceleme raporu düzenlenmiş, 170.935.684 TL matrah üzerinden, 546.865 TL matrah farkı bulunmuş ve bulunan matrah farkı üzerinden, 609.276 TL vergi tarh edilmiştir.

2014 yılı içerisinde yapılan vergi incelemeleri sonucunda; vergi dairesi müdürlerince 2014 yılında toplam 13.939 rapor düzenlenmiş olup, bu raporlardan; 13.194'ü vergi inceleme raporu, 96'sı iade raporu, 49'u kabul raporu, 77'si vergi tekniği raporu, 107'si vergi suçu raporu, 416'sı diğer raporlardan oluşmaktadır. Yıl içerisinde yapılan vergi incelemeleri sonucunda; 9.779 mükellef incelenmiş, 13.194 adet vergi inceleme raporu düzenlenmiş, 2.959.296.235 TL matrah üzerinden 712.101.457 TL matrah farkı bulunmuş ve bulunan matrah farkı üzerinden ise 50.770.876 TL vergi tarh edilmiştir. Vergi iade incelemeleri kapsamında; 84 mükellef incelenmiş, 96 adet vergi inceleme raporu düzenlenmiş, 1.595.206.792 TL matrah üzerinden, 240.741 TL matrah farkı bulunmuş ve bulunan matrah farkı üzerinden, 4.630 TL vergi tarh edilmiştir.

2015 yılında toplam 14.961 rapor düzenlenmiştir. Bu raporlardan 13.429'u vergi inceleme raporu, 441'i iade raporu, 153'ü kabul raporu, 236'sı vergi tekniği raporu, 149'u vergi suçu raporu, 553'ü diğer raporlardan oluşmaktadır. 2015 yılı içerisinde yapılan vergi incelemeleri sonucunda; 9.902 mükellef incelenmiş, 13.429 adet vergi inceleme raporu düzenlenmiş, 1.535.689.146 TL matrah üzerinden 892.151.922 TL matrah farkı bulunmuş ve bulunan matrah farkı üzerinden 92.310.426 TL vergi tarh edilmiştir. Vergi iade incelemeleri kapsamında; 280 mükellef incelenmiş, 441 adet vergi inceleme raporu düzenlenmiş, 165.889.367 TL matrah üzerinden, 872.568 TL matrah farkı bulunmuş ve bulunan matrah farkı üzerinden, 243.692 TL vergi tarh edilmiştir.

2013 yılında Vergi iade incelemeleri kapsamında; 221 mükellef incelenmiş,251 adet vergi inceleme raporu düzenlenmiş, 170.935.685 TL matrah üzerinden, 546.865 TL matrah farkı bulunmuş ve bulunan matrah farkı üzerinden, 609.277 TL vergi tarh edilmiştir.

2014 yılında Vergi iade incelemeleri kapsamında Vergi iade incelemeleri kapsamında; 84 mükellef incelenmiş, 96 adet vergi inceleme raporu düzenlenmiş, 1.595.206.792 TL matrah üzerinden, 240.741 TL matrah farkı bulunmuş ve bulunan matrah farkı üzerinden, 4.630 TL vergi tarh edilmiştir.

2015 yılında Vergi iade incelemeleri kapsamında 280 mükellef incelenmiş, 441 adet vergi inceleme raporu düzenlenmiş, 165.889.367 TL matrah üzerinden, 872.568 TL matrah farkı bulunmuş ve bulunan matrah farkı üzerinden, 243.692 TL vergi tarh edilmiştir.

Tablo 4. 10 Vergi Türleri İtibariyle İade İnceleme Sonuçları

Dönem	İncelenen Mükellef Sayısı	Rapor Sayısı	İncelenen Matrah (TL)	İadesi Talep Edilen Toplam Vergi (TL)	İadesi Reddedilen Vergi (TL)	Bulunan Matrah Farkı (TL)	Matrah Farkı Üzerinden Tarh Edilen Vergi (TL)
2013	221	251	170.935.685	5.798.330	112.204	546.865	609.277
2014	84	96	1.595.206.792	2.290.724	127.802	240.741	4.630
2015	280	441	165.889.367	13.938.813	840.889	872.568	243.692

Tablo 4. 11 Vergi Türleri İtibariyle İnceleme Sonuçları

Dönem	İncelenen Mükellef Sayısı*	Rapor Sayısı	Bildirilen Matrah (TL)	Bulunan Matrah Farkı (TL)	Bulunan Vergi Farkı (TL)	Tarh Edilecek Vergi (TL)	Usulsüzlük (TL)	Özel Usulsüzlük (TL)	Vergi Zıyatı (TL)
2013	12.924	15.489	1.234.224.622	1.080.420.972	77.503.065	74.127.558	802.513	297.376.328	186.543.551
2014	9.779	13.194	2.959.296.235	712.101.457	181.688.468	50.770.876	685.221	49.384.732	60.292.111
2015	9.902	13.429	1.535.689.146	892.151.922	73.868.269	92.310.426	312.874	66.367.605	155.942.634

b) Yaygın ve Yoğun Denetim Faaliyetleri

01/01/2013–31/12/2013 tarihleri arasında yapılan yaygın ve yoğun vergi denetimlerinde; 2.829.606 mükellef denetlenmiş, kayıt dışı çalıştığı tespit edilen 25.367 kişi için yeni mükellefi yet tesis ettirilmiş, 881 işyerinde fiili envanter yapılmış, 15.685 iş yerinde hasılat tespiti yapılmış, 95.589.664 TL usulsüzlük cezası kesilmiştir.

01/01/2014–31/12/2014 tarihleri arasında yapılan yaygın ve yoğun denetimlerde; mükellefler nezdinde 2.321.716 adet denetim yapılmış, kayıt dışı

çalıştığı tespit edilen 18.464 kişi için yeni mükellefiyet tesis ettirilmiş, 836 iş yerinde fiili envanter yapılmış, 10.478 iş yerinde hasılat tespiti yapılmış, 78.787.648 TL usulsüzlük cezası kesilmiştir.

01/01/2015–31/12/2015 tarihleri arasında yapılan yaygın ve yoğun vergi denetimlerinde; mükellefler nezdinde 837.550 adet denetim yapılmış, kayıt dışı çalıştığı tespit edilen 12.497 kişi için yeni mükellefiyet tesis ettirilmiş, 7 iş yerinde fiili envanter yapılmış, 8.356 iş yerinde hasılat tespiti yapılmış, 39.792.298 TL usulsüzlük cezası kesilmiştir.

Tablo 4. 12 Yaygın ve Yoğun Denetim Sonuçları

İŞİN NEV'İ		2013	2014	2015
YOKLAMA	İşe Başlama Yoklaması		543.872	561.498
	İşi Bırakma Yoklaması		325.873	326.316
	Adres Tespiti Yoklaması		99.261	66.532
	Şubeler Nezdinde Yapılan Yoklama		196.508	188.193
	Mükellef Durum Tespiti Yoklaması		548.680	375.880
	Nakil veya Adres Değişikliği Yoklaması		39.013	74.046
Toplam			1.753.207	1.592.465
Yaygın ve Yoğun Denetim	Mükellefler Nezdinde Yapılan Denetim Sayısı	2.829.606	2.321.716	837.550
	Kesilen Ceza Tutarı (TL)	95.589.664	78.787.648	39.792.298
	Yaygın Yoğun Denetimlerde Yeni Mükellefiyet Tesis Edilen Kişi Sayısı	25.367	18.464	12.497

Tablo 4. 13 Türkiye Geneline Yapılan Yaygın ve Yoğun Denetim Çalışmaları Esnasında Tespit Edilen Kayıt Dışı İşçi Sayıları

Yılı	Ocak - Mart dönemi	Nisan - Haziran Dönemi	Temmuz - Eylül Dönemi	Ekim - Aralık Dönemi	GENEL TOPLAM
2011	895	1.565	1.854	1.732	6046
2012	811	2.833	2.101	2.160	7905
2013	784	865	2.101	993	4743
2014	480	524	705	490	2199
2015	686	233	539	409	1867

Tablo 4. 14 Vergi Daireleri Koordinasyon Uzlaşma Komisyonu Uzlaşma Sonuçları

Yıllar	Dosya Adedi			Vergi Tutarı* (TL)			
	Başvuru	Uzlaşılan Dosya Sayısı	Uzlaşılmayan Dosya Sayısı	Uzlaşma Başvurusuna Konu Olan Vergi Tutarı	Uzlaşılmayan Vergi	Uzlaşmaya Konu Olan Vergi	Uzlaşma Sonucu Vergi
2011	72	58	14	258.446.194	37.427.077	221.019.117	28.674.410
2012	62	56	6	38.039.043	4.569.130	35.160.578	15.337.151
2013	92	64	28	134.201.824	76.240.983	57.960.840	34.956.924
2014	158	131	27	212.499.783	53.479.507	159.020.276	56.030.702
2015	191	143	48	189.077.422	101.854.353	87.223.068	51.457.065
Yıllar	Ceza Tutarı* (TL)						
	Uzlaşma Başvurusuna Konu Olan Ceza Tutarı	Uzlaşılmayan Ceza	Uzlaşmaya Konu Olan Ceza	Uzlaşma Sonucu Ceza			
2011	352.919.121	41.199.215	311.719.905	863.700			
2012	55.296.268	4.970.564	52.219.636	1.586.210			
2013	155.703.256	75.221.461	80.481.794	2.474.932			
2014	293.927.540	62.914.380	231.013.160	6.135.589			
2015	247.413.099	120.526.059	126.887.041	3.892.464			

- İhbar Dilekçeleri

1905 sayılı Kanun uyarınca;

- 01.01.2013 – 31.12.2013 tarihleri arasında ihbarda bulunan 462 kişiye ödenmek üzere toplam 7.105.157 TL ihbar ikramiyesi ödeneği ilgili vergi dairelerine gönderilmiştir.
- 01.01.2014 – 31.12.2014 tarihleri arasında ihbarda bulunan 296 kişiye ödenmek üzere toplam 6.202.554 TL ihbar ikramiyesi ödeneği ilgili vergi dairelerine gönderilmiştir.
- 01.01.2015 – 31.12.2015 tarihleri arasında ihbarda bulunan 338 kişiye ödenmek üzere toplam 6.045.626 TL ihbar ikramiyesi ödeneği ilgili vergi dairelerine gönderilmiştir.

- Akaryakıt Kaçakçılığı İle Mücadele Kapsamında Yapılan Denetim Sonuçları

2013 yılında akaryakıt istasyonlarında gerçekleştirilen akaryakıt pompalarına bağlı ödeme kaydedici cihazlara (ÖKC) yönelik olarak yapılan aylık ve haftalık denetimlerde 31.066 tutanak düzenlenmiş, akaryakıt istasyonlarında 65.738 denetim gerçekleştirilmiş, ÖKC'ye bağlı olmayan 136 pompa, 337 tabanca tespit edilmiş ve 2.379.829 TL ceza kesilmiştir.

2014 yılında akaryakıt istasyonlarında gerçekleştirilen akaryakıt pompalarına bağlı ödeme kaydedici cihazlara (ÖKC) yönelik olarak yapılan aylık denetimlerde 17.635 tutanak düzenlenmiş, ülke çapında bulunan akaryakıt istasyonları nezdinde 48.027 denetim yapılmış, ÖKC'ye bağlı olmayan 49 pompa, 108 tabanca tespit edilmiş ve 2.541.417 TL ceza kesilmiştir.

2015 yılında akaryakıt istasyonlarında gerçekleştirilen akaryakıt pompalarına bağlı ödeme kaydedici cihazlara (ÖKC) yönelik olarak yapılan aylık denetimlerde 12.500 tutanak düzenlenmiş, ülke çapında bulunan akaryakıt istasyonları nezdinde 40.369 denetim yapılmış, ÖKC'ye bağlı olmayan 27 pompa, 106 tabanca tespit edilmiş ve 791.188 TL ceza kesilmiştir.

- Yaygın ve Yoğun Bandrol Denetimleri

Sektörde meydana gelen vergisel kayıp ve kaçakların önüne geçilmesi amacıyla, tütün mamulleri ve alkollü içkilerde “bandrollü ürün izleme sistemi” kapsamında, Vergi Dairesi Başkanlıkları ve Defterdarlıklara bağlı bandrol denetim ekiplerince mobil denetim cihazlarıyla perakendecilerden toptancı ve dağıtıcılara doğru aralıksız olarak yaygın ve yoğun saha denetimleri gerçekleştirilmektedir.

Tablo 4. 15 Yaygın ve Yoğun Bandrol Denetimleri

DÖNEM	Denetime Katılan Aylık Ortalama Personel Sayısı	Mükellefler Nezdinde Yapılan Denetim Sayısı	Kesilen Özel Usulsüzlük Cezası Tutarı (TL)	Mobil Denetim Cihazıyla Yapılan Denetim Sayısı	Denetlenen Ürün Sayısı Toplamı	Savcılığa Bildirilen Mükellef Sayısı
2013	617	122.942	2.046.891,85	-	-	10.971
2014	507	107.574	1.337.844,10	65.223	9.107.633	1061
2015	491	89.066	910.062,52	-	7.987.874	632

4.8.2 Vergi Denetim Kurulu Tarafından Yapılan İnceleme Faaliyetleri

Kurul tarafından 2015 yılında yapılan vergi incelemelerine ilişkin sonuçlar, aşağıda yer alan tablo ve grafiklerde özetlenmiştir.

Tablo 4. 16 İnceleme Türüne Göre Dağılım

Yıllar	Sınırlı İnceleme	Tam İnceleme	Toplam İnceleme Sayısı*
2013	130.546	32.821	163.367
2014	111.692	37.355	149.047
2015	129.209	30.291	159.500

2013 yılında toplam incelemelerin yaklaşık %20' si, 2014 yılında yaklaşık %25' i tam inceleme iken 2015 yılında yapılan incelemelerin yaklaşık %19' u tam incelemelerden oluşmaktadır.

Tablo 4. 17 Vergi İnceleme Sonuçları

Yıllar	İncelenen Mükellef Sayısı	Tarhi İstenilen Vergi Tutarı (TL)	Kesilmesi Önerilen Ceza* (TL)
2013	71.352	8.561.313.250	19.086.884.477
2014	55.284	7.939.389.423	16.582.633.968
2015	58.676	9.803.999.983	18.843.082.627

Tablo 4. 18 Mükellef Başına İnceleme Sonuçları

Yıllar	Mükellef Başına Tarhi İstenilen Vergi Tutarı (TL)	Mükellef Başına Kesilmesi Önerilen Ceza (TL)	Mükellef Başına Toplam Ceza ve Vergi (TL)
2013	119.987	267.503	387.490
2014	143.610	299.953	443.563
2015	167.087	321.138	488.225

Aşağıdaki tablodan görüleceği üzere 2014 yılında Gelir Vergisi (GMSİ hariç) ve Kurumlar Vergisi Mükelleflerinin %2,24'ü incelemeye tabi tutulurken bu oran 2015 yılında %2,32 olmuştur.

Tablo 4. 19 Türkiye Genelindeki Mükelleflerin İnceleme Sayıları ve Oranları

Yıllar	Mükellef Sayısı*	İncelenen Mükellef Sayısı	İnceleme Oranı
2013	2.460.281	71.352	2,90%
2014	2.472.658	55.284	2,24%
2015	2.527.084	58.676	2,32%

2015 yılında Vergi Müfettişleri tarafından yürütülen vergi incelemelerinin vergi türleri itibariyle sonuçları aşağıdaki gibidir.

Tablo 4. 20 Vergi Türleri İtibariyle İnceleme Sonuçları

Vergi Türü	Bulunan Matrah Farkı	Tarhi İstenilen Vergi Tutarı	Kesilmesi Önerilen Ceza
Kurumlar Vergisi	5.721.126.309	882.807.654	1.539.588.634
Kurumlar Vergisi Geçici	8.247.413.332	688.885.406	988.481.872
Gelir Vergisi	477.830.515	146.704.285	267.338.801
Gelir Vergisi Geçici	728.880.855	59.758.994	83.018.947
Katma Değer Vergisi	7.277.771.008	5.227.813.584	11.601.867.902
Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi	3.060.606.206	155.262.020	185.344.151
Özel Tüketim Vergisi	361.759.435	1.261.294.944	2.584.748.238
Damga Vergisi	11.158.719.400	46.451.701	48.127.689
Gelir Vergisi Stopaj	3.594.105.473	418.115.608	475.060.192
Kurumlar Vergisi Stopaj	570.998.366	63.369.042	92.038.347
Diğer Vergiler	5.550.770.223	853.536.745	977.467.856
TOPLAM	46.749.981.122	9.803.999.983	18.843.082.627

(Vergi Denetim Kurulu Faaliyet Raporu, 2015) 04.04.2016 Çevrimiçi
(http://www.vdk.gov.tr/File/?path=ROOT%2fDocuments%2fDosya%2fFaaliyetRaporu_2015.pdf)

4.8.3 Gelir İdaresi Başkanlığı ile Vergi Denetim Kurulu Başkanlığı'nın Yapmış Olduğu Vergi İncelemelerinin Karşılaştırılması

2015 yılında GİB ve VDK tarafından yapılan Vergi İncelemelerine ait tablo aşağıdaki gibidir.

Tablo 4. 21 2015 Yılında Yayınlanan Faaliyet Raporlarındaki İnceleme Verileri

İnceleme Yapan Birim	Vergi Denetimi Yapmaya Yetkili Kadro Sayısı	Toplam İnceleme Sayısı	İncelenen Toplam Mükellef Sayısı	Tarhi İstenilen Toplam Vergi Tutarı	Kesilmesi Önerilen Ceza (Vergi Ziyai, Usulsüzlük, Özel Usulsüzlük)	Denetim Elemanı Başına Düşen Ortalama İnceleme Sayısı	Denetim Elemanı Başına Düşen Ortalama İncelenen Mükellef Sayısı
Vergi Denetim Kurulu (Vergi Müfettişleri)	9166	159.500	58.676	9.803.999.983,00	18.843.082.627,00	17,40	6,40
Gelir İdaresi Başkanlığı (Müdür ve Vergi Dairesi Müdürleri)	550	14.961	10.182	92.554.118,00	222.623.113,00	27,20	18,51

Yukarıdaki tabloda görüldüğü üzere VDK bünyesinde bulunan Vergi Müfettişleri ile GİB bağlı Müdür ve Vergi Dairesi Müdürlerinin 2015 yılındaki vergi incelemeleri (vergi tutarları ve inceleme sayıları) karşılaştırılmıştır. Karşılaştırma neticesinde:

- Vergi Müfettişleri (a, b, c ve ç grubu) uzmanlık gerektiren konularda inceleme yaptığından ve belirli işlem hacminin üzerindeki mükellefleri incelediğinden tarhi istenilen toplam vergi ve kesilmesi gereken ceza tutarlarında Müdür ve Müdür Kadrosunda bulunan inceleme elemanlarının yaptığı vergi incelemeleri sonucu çıkan toplam vergi ve ceza tutarına göre oldukça fazla miktarda vergi ve ceza önermişlerdir.
- Müdür ve Müdür Kadrosunda bulunan inceleme elemanları Vergi Müfettişlerine göre 2015 yılında birim başına ortalama 12 tane mükellefi fazla incelemiş ve buna bağlı olarak 10 tane daha fazla inceleme yapmıştır.

Bu tablodan da anlaşılacağı üzere GİB bünyesinde idari amir olarak görev yapan müdür ve vergi dairesi müdürleri, gerek inceleme sayısı gerek incelenen mükellef sayılarında VDK'na bağlı Vergi Müfettişlerini geçmiştir. Genel vazifeleri vergi denetimi olan Vergi Müfettişlerinin inceleme sayılarında Müdür kadrosunda bulunan (idari amir pozisyonunda çalışan) Müdür ve Vergi Dairesi Müdürlerinden geride kalmaları oldukça düşündürücüdür.

5. UYGULAMA DENETİM MÜDÜRLÜKLERİNİN KURULUŞ AMACI VE İSTATİSTİKİ VERİLER İŞİĞİNDA PENDİK UYGULAMA DENETİM MÜDÜRLÜĞÜ'NÜN VERGİ DENETİMİ ÜZERİNE ETKİLERİ

Çalışmamızın önceki bölümlerinde verginin tanımına, vergilendirme ile ilgili tüm tanım ve teknik bilgilere, verginin türlerine, amaçlarına vergi kayıp ve kaçağı kavramına, vergi kayıp ve kaçağını oluşturan faktörlere, vergi denetimi kavramına, kimlerin vergi denetimi yapacağına ayrıntılı bir şekilde yer verilmiştir.

Bu bölümde ise İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı (İVDB) bünyesinde kurulan ve Uygulama Grup Müdürlüklerine (UGM) bağlı Uygulama Denetim Müdürlüklerinin yapısı, özellikleri, amaçları gibi kavramlar anlatılıp, Pendik Uygulama Grup Müdürlüğü'nün vergi kayıp ve kaçaklarını önlemedeki etkilerini istatistiksel olarak (vergi incelemeleri, yaygın ve yoğun denetim faaliyetleri) ve anket verilerine göre değerlendirilecektir.

5.1 Uygulama Grup Müdürlüklerinin Görevleri (Vergilendirme Grup Müdürlükleri)

Uygulama Denetim Müdürlükleri, Uygulama Grup Müdürlükleri'nin vergi inceleme ve denetim görevini yapan birimi olduğundan öncelikle Uygulama Grup Müdürlükleri'nin görev ve yetkileri açıklanması gerekmektedir.

Vergi dairesi başkanlıklarının kuruluş ve görev yönetmeliği -Grup Müdürlüklerinin Görevleri -Vergilendirme grup müdürlüğünün görevleri:

MADDE 12 – (1) Vergilendirme grup müdürlüğünün görevleri şunlardır:

- a) Vergi, resim, harç ile çeşitli kanunlarda belirtilen diğer Devlet gelirlerinin tahsil edilebilir hale gelmesini sağlayan iş ve işlemleri yapmak.
- b) Mükelleflerin vergilendirmeye ilişkin işlemlerini izlemek üzere her mükellef için tarh dosyası oluşturmak.
- c) Vadesinde ödenmeyen amme alacaklarının takibe alınmasını sağlamak amacıyla borçlular listesini hazırlamak.
- d) Tarh, tahakkuk ve tahsil edilen vergi, resim, harç ve diğer mali yükümlülüklerde yapılan vergi hataları, kanunlar ve yargı kararları gereğince yapılacak her türlü terkin ve reddiyatla ilgili işlemleri düzeltme fişi kuralına göre yapmak.

- e) 6183 sayılı Kanun hükümlerine göre yapılacak teciller dışında diğer kanunlarda öngörülen tecillere ilişkin işlemleri yapmak.
- f) Vergilendirmeye ilişkin gerekli kayıt ve defterleri tutmak.
- g) Amme alacağını güvence altına almak için borçlulardan teminat isteme, ihtiyati tahakkuk ve ihtiyati haciz uygulaması ile ilgili işlemleri yapmak.
- h) Vergi dairesi başkanı tarafından verilecek diğer görevleri yapmak.

(2) Vergilendirme grup müdürlüğüne bağlı olarak; mükellef sayıları, mükellef grupları, vergi türleri, sektörler, ilin ekonomik durumu ve benzeri ölçütler dikkate alınarak yeterli sayıda müdürlük kurulabilir.(Vergi Dairesi Başkanlıklarının Kuruluş ve Görev Yönetmeliği, 2011)

(<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/02/20150208-11.htm>)

5.2 Pendik Uygulama Grup Müdürlüğü

Pendik Uygulama Grup Müdürlüğü, Gelir İdaresi Başkanlığı'nın 20.04.2010 tarihli oluru ile kurulmuş, 01.09.2010'da faaliyete geçmiştir. Uygulama Grup Müdürlüğü bünyesinde; Pendik, Kartal, Yakacık, Tuzla, Sultanbeyli vergi daireleri, 19 ve 12 Nolu Daimi Takdir Komisyonu, 2 adet Geçici Takdir Komisyonu ve Nakil Vasıtaları Vergi Dairesi Kartal Tahsilat Şubesi faaliyette bulunmaktadır.

5.3 Vergi Denetimi ile Uygulama Grup Müdürlükleri Arasındaki İlişki

Uygulama Grup Müdürlükleri'nin görevi vergi dairesi başkanlıklarının kuruluş ve görev yönetmeliğinin 17.maddesinde açıklandığı üzere “Yetki alanındaki vergi inceleme ve denetimlerini ile yaygın ve yoğun vergi denetimlerini gerçekleştirmek, mükellefleri ve mükellefiyetle ilgili maddi olayları, kayıtları ve mevzuları araştırmak ve tespit etmektir.”

Dolayısıyla vergi denetimleri; Uygulama Grup Müdürlükleri bünyesinde bulunan birimler tarafından yapılmaktadır. Uygulama Grup Müdürlükleri (UGM); vergi kayıp ve kaçığını önlemek amacıyla Gelir Uzmanı ve Gelir Uzman Yardımcıları (özel yetki belgeli) ile:

1. Yaygın ve yoğun vergi denetim faaliyetlerini,
2. Yoklama ve tebligat işlemlerini devam ettirmektedir.

Vergi İncelemeleri ise VUK madde 135'e göre UGM'e bağılı Vergi Dairesi Müdürlüklerinde görevli ve müdür kadrosunda bulunan Vergi Dairesi Müdürleri tarafından yapılacağından dolayı yine UGM bünyesindeki Vergi Dairelerinde görevli Müdürler tarafından yapılmaktadır. (İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı'nın 19.03.2014 tarih seri: B sıra no:146 tamimine ile Uygulama Denetim Müdürlüklerin kurulana kadar.)

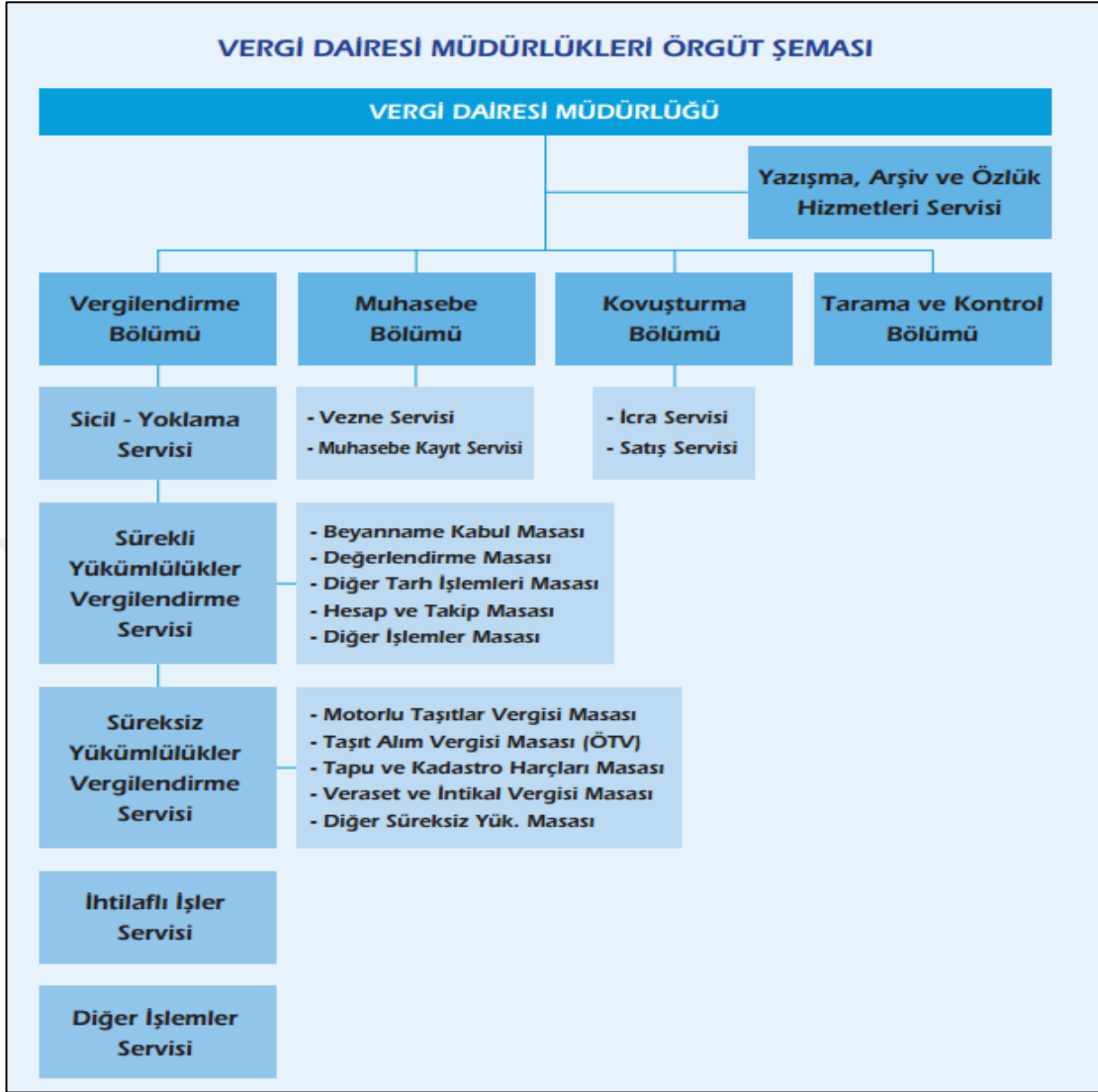
5.4 Vergi Dairesi Müdürlüklerinde Yapılan Vergi İncelemesi

Vergi Daireleri mükellefi tespit eden, vergi tarh eden, tahakkuk ettiren ve tahsil eden dairedir. (213 Sayılı Vergi Usul Kanunu 1961: Madde 4)

Vergi dairesi başkanlıklarının kuruluş ve görev yönetmeliği 4.Maddesine göre “ Vergi dairesi başkanlıkları; yetki alanı içindeki mükellefi tespit eden, vergi ve benzeri mali yükümlülöklere ilişkin tarh, tebliğ, tahakkuk, tahsil, terkin, tecil, iade, ödeme, muhasebe ve benzeri işlemleri yapan, bu işlemlere ilişkin olarak yaratılan ihtilaflarla ilgili yargı mercileri nezdinde talep ve savunmalar ile gerektiğinde kanun yollarına gitme talebinde bulunan, yargı kararlarının uygulanması işlemlerini yürüten, vergi uygulamalarını geliştiren ve iyileştiren, mükelleflere kanunların uygulanması ile ilgili görüş bildiren, mükellefleri hak ve ödevleri konusunda bilgilendiren ve uygulamalarında mükellef haklarını gözetten, mükellef hizmetleri ile bilgi işlem, istatistik, bilgi toplama, insan kaynakları yönetimi, satın alma, kiralama, vergi inceleme ve denetim, uzlaşma, takdir ve benzeri görevleri ve işlemleri yürüten dairelerdir.”

http://www.gib.gov.tr/fileadmin/mevzuatek/gib_mevzuat/Vergi_Dairesi_Bsk_Kurulus_Yon.htm

Tablo 5. 1 Vergi Dairesi Müdürlükleri Örgüt Şeması

İlgili maddelerden de anlaşılacağı üzere vergiyi doğuran olayın başladığı an itibariyle mükellefiyet ile ilgili her türlü iş ve işlemler yoğun bir şekilde vergi daireleri tarafından yapılmakta olup yukarıdaki tabloda da Vergi Dairelerinde faaliyet gösteren (işlem tesis edilen) bölümler gösterilmiştir.

5.4.1 Tarama ve Kontrol Bölümü

2996 Sayılı Maliye Vekâleti Teşkilat ve Vazifelerine İlişkin kanununun 23. maddesine göre çıkarılan Vergi Dairelerinin Kuruluş ve Görev Yönetmeliğine göre bağımsız vergi dairelerinde Tarama-Kontrol bölümü oluşturulmuş olup bu bölüm vergi dairesi müdürüne bağlı olarak görev yapmaktadır.

Vergi Daireleri İşlem Yönergesinin 368 maddesinde göre Tarama-Kontrol Bölümü'nün görevleri:

- Vergi dairesindeki servislerin iş ve işlemlerinin mevzuat hükümlerine uygunluğunu kontrol ve ortaya çıkan aksaklıkları tespit etmek,
- Vergi dairesi müdürü tarafından verilen görevleri yapmak,
- Kanun ve ilgili mevzuat göz önünde bulundurularak mükelleflere yardımcı olmak, gerektiğinde aydınlatmak ve
- İstatistik amaçlı bilgileri servislerden sağlayarak ilgili yerlere göndermektir olarak sıralanmıştır.

Tarama Kontrol bölümü Vergi Dairesi Müdürlüğü bünyesinde kurulan diğer bölümlerin aksine doğrudan Vergi Dairesi Müdürü tarafından yönetilirken diğer servisler müdür yardımcısı, servisler servis şefi tarafından yönetilir.

UDM'nin kuruluşundan önce vergi incelemeleri; ilgili Uygulama Grup Müdürü'nden alınan inceleme oluru ile başlar, vergi incelemesi yapılması uygun görülen mükellefler hakkında Tarama ve Kontrol Bölümünde çalışan memurların, inceleme ile ilgili tüm verileri Vergi Dairesi Müdürüne sunması ile devam eder, ilgili Vergi Dairesi Müdürü tarafından uygun görülen rapor veya hıfz işlemleri ile sonlandırılırdı.

5.5 Uygulama Denetim Müdürlüklerinin Kurulması

Gelir İdaresi Başkanlığı'nın 26.03.2013 tarihli onayı ve İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı'nın 19.03.2014 tarih ve 5965 sayılı yazısı ile Uygulama Denetim Müdürlükleri kurulmuş buna bağlı olarak vergi dairelerindeki tarama-kontrol bölümü Uygulama Denetim Müdürlüklerine taşınmıştır.

5.5.1 Uygulama Denetim Müdürlüklerinin Kuruluş, Görev ve Çalışma Usullerine İlişkin Esaslar

Başkanlığımız bünyesinde bulunan vergi dairesi müdürleri tarafından gerçekleştirilen vergi incelemeleri ile denetim koordinatörlükleri tarafından yürütülen yaygın ve yoğun vergi denetim faaliyetlerinin, iş yükünü arttırması nedeniyle, denetimde uygulama birliğinin, etkinliğin ve belirli bir uzmanlaşmanın sağlanması ve çoklu raporların yapılabilmesine imkân tanınması amacıyla uygulama grup müdürlüklerine bağlı olarak faaliyet göstermek üzere kurulan uygulama denetim müdürlüklerinin kuruluş, görev ve çalışma usulleri aşağıda belirtilmiştir.

A-Uygulama Denetim Müdürlüklerinin Kurulması

Gelir İdaresi Başkanlığının 26/03/2013 tarihli onayı ile uygulama grup müdürlükleri bünyesinde faaliyet göstermek üzere uygulama denetim müdürlükleri kurulması ve mevcut denetim koordinatörlüklerinin kapatılması uygun görülmüş olup bu kapsamda Başkanlığımız 19/03/2014 tarih ve 5965 sayılı yazısı ile aşağıda isimleri belirtilen 11 adet uygulama denetim müdürlüğü kurulmuştur:

1. Avcılar Uygulama Denetim Müdürlüğü
2. Bahçelievler Uygulama Denetim Müdürlüğü
3. Bayrampaşa Uygulama Denetim Müdürlüğü
4. Fatih Uygulama Denetim Müdürlüğü
5. İkitelli Uygulama Denetim Müdürlüğü
6. Kadıköy Uygulama Denetim Müdürlüğü
7. Kâğıthane Uygulama Denetim Müdürlüğü
8. Mecidiyeköy Uygulama Denetim Müdürlüğü
9. Pendik Uygulama Denetim Müdürlüğü
10. Topkapı Uygulama Denetim Müdürlüğü
11. Ümraniye Uygulama Denetim Müdürlüğü

B- Uygulama Denetim Müdürlüğünün Görevleri

Uygulama denetim müdürlüğünün görevleri; ilgili uygulama grup müdürlüğüne bağlı vergi dairelerinin mükellef ve yetki alanı dâhilindeki kişilerin vergi incelemelerini yapmak, yaygın ve yoğun vergi denetim faaliyetlerini gerçekleştirmek, yoklama, tebliğ, ihbar ve şikâyet taleplerini sonuçlandırmaktır.

Başkanlığımız 24.10.2011 tarihli Olur'u ile uygulama grup müdürlüğü bünyesinde görev yapmakta olan personelin görev yapacağı birimin Başkanlığımızca belirlenmesinin uygun olacağı belirtilmiştir. Bu kapsamda uygulama denetim müdürlüğü bünyesinde gerçekleştirilecek olan vergi incelemesi, yaygın ve yoğun vergi denetimi, yoklama ve tebligat işlemlerini yürütmek üzere gerekli personelin atama ve görevlendirme talepleri İnsan Kaynakları Grup Müdürlüğüne intikal ettirilir.

1- Yaygın ve Yoğun Vergi Denetim Faaliyetleri

Başkanlığımız bünyesinde yer alan birimlere gelen vergiye ilişkin her türlü ihbar, şikâyet ve inceleme talepleri, İhbarlar ve Şikâyetleri Değerlendirme Müdürlüğüne gönderilir. Bu talepler 07.11.2012 tarih ve Seri: A Sıra No: 298 sayılı Başkanlığımız Tamimi doğrultusunda İhbar ve İnceleme Talepleri Değerlendirme Komisyonunca değerlendirilir. Komisyon tarafından, yaygın ve yoğun vergi denetiminde değerlendirilmesi yönünde verilen kararlara ilişkin işlemler, gizlilik esasına uygun olarak yürütülür. Bilgi ve belgeler, gizliliğin sağlanması konusunda azami tedbirler de alınarak, ilgili uygulama denetim müdürlüğünce, gerekli tespitler yapılmak üzere, bölgede yaygın ve yoğun vergi denetim işlemlerini yapmakla görevli ekip sorumlusuna teslim edilir. Denetim gerçekleştirildikten sonra ekip sorumlusu tarafından ilgili uygulama denetim müdürlüğüne teslim edilen tüm denetim tutanakları gereği yapılmak ve mükellef dosyasında muhafaza edilmek üzere ilgili vergi dairesine gönderilir. Ayrıca talep edilmesi halinde, 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun vergi mahremiyeti hükümlerine uygun olarak ve 3071 sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun ve 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu'nda yer alan süreler de dikkate alınmak suretiyle, uygulama denetim müdürlüğünce muhbir, müşteki ve diğer ilgililere sonuç hakkında bilgi verilir.

Denetim Grup Müdürlüğünce istenilen denetim çalışmaları (sektörel, yılbaşı, bayram, bandrol, yol vb. denetimi) talep edilen şekil ve süreler doğrultusunda ilgili uygulama denetim müdürlüğü tarafından yürütülür. Denetim Grup Müdürlüğünce planlanan yaygın ve yoğun vergi denetim faaliyetlerine ilişkin yürütülen çalışmalar analiz ve değerlendirme amacıyla ayrı ayrı dosyalarda muhafaza edilir.

Yaygın ve yoğun vergi denetim faaliyetleri çerçevesinde yürütülen çalışmalar sonucunda vergi incelemesi yapılmasının gerekli görülmesi halinde; ilgili uygulama denetim müdürlüğünün talebi ve ilgili uygulama grup müdürünün uygun bulması üzerine düzenlenen inceleme talep yazısı ve inceleme talep formu Denetim Grup Müdürlüğüne iletilir.

Başka kurumlardan, denetim yapmak üzere istenilen personel taleplerinin doğrudan Denetim Grup Müdürlüğüne (Denetim Koordinasyon Müdürlüğü) yapılması gerektiğinden; resmi kurumlarca vergi dairesine, uygulama denetim müdürlüğüne ve uygulama grup müdürlüğüne yapılan denetim personel talepleri uygulama grup

müdürlüğü tarafından Denetim Grup Müdürlüğüne (Denetim Koordinasyon Müdürlüğü) intikal ettirilir.

2- Yoklama ve Tebligat işlemleri

Uygulama grup müdürlüğü yetki alanına giren yoklama ve tebligat taleplerinden uygulama denetim müdürlüğü tarafından uygun görülenler, sonuçlandırılmak üzere ilgili bölgede yoklama ve tebligat işlemini yapmakla görevli ekip sorumlusuna teslim edilir. Yoklama faaliyeti gerçekleştirildikten sonra yoklama fişleri uygulama denetim müdürlüğü tarafından ilgili vergi dairesine gönderilir.

Uygulama denetim müdürlüğü bünyesinde yürütülen tebligat işlemlerine ilişkin gerekli koordinasyon ilgili uygulama denetim müdürü tarafından sağlanır ve yapılan tebligatlara ait tebliğ alındıları uygulama denetim müdürlüğü tarafından ilgili vergi dairesine gönderilir.

3- Vergi İncelemesine İlişkin Görevler

Vergi Usul Kanunu'nun 134'üncü maddesinde vergi incelemesinin amacı; ödenmesi gereken vergilerin doğruluğunu araştırmak, tespit etmek ve sağlamak olarak belirtilmiştir. Aynı kanunun 135'inci maddesinde vergi incelemesine yetkili olanlar vergi müfettişleri, vergi müfettiş yardımcıları, ilin en büyük mal memuru veya vergi dairesi müdürleri olarak belirtilmiş ayrıca Gelir İdaresi Başkanlığının merkez ve taşra teşkilatında müdür kadrolarında görev yapanların her hal ve takdirde vergi incelemesine yetkili olduğu belirtilmiştir. Bu düzenlemeler çerçevesinde vergi incelemelerinde etkinlik ve verimliliğin sağlanması, işlemlerin kısa sürede sonuçlandırılması, takip ve koordinasyonun sağlanması ve çoklu raporların yazılmasına imkân sağlanması amacıyla uygulama denetim müdürlükleri kurulmuştur.

Bu kapsamda vergi daireleri tarafından vergi mevzuatı çerçevesinde veya mükellef nezdinde yapılan tespit ve değerlendirmeler doğrultusunda yapılacak vergi inceleme talepleri, eksiksiz bir biçimde doldurulan inceleme talep formu ile birlikte ilgili uygulama grup müdürlüğüne gönderilir. Uygulama grup müdürü tarafından uygun bulunan inceleme talepleri, Denetim Grup Müdürlüğüne (İhbarlar ve Şikâyetleri Değerlendirme Müdürlüğüne) gönderilir. Denetim Grup Müdürlüğü İhbar ve İnceleme Talepleri Değerlendirme Komisyonunca uygulama denetim müdürlüğünde sonuçlandırılması uygun görülen inceleme taleplerine ilişkin işlemler, Başkanlığımız Seri: A Sıra No: 110 sayılı Tamimi uyarınca uygulama grup müdürü tarafından verilecek inceleme oluru üzerine uygulama denetim müdürlüğü tarafından

yürütülür. İnceleme oluru alınan ancak çeşitli nedenlerle inceleme yapılmasına gerek kalmayan inceleme talepleri hakkında gerekli durumlarda, incelemeden vazgeçme, hıfz vb. kararlar uygulama grup müdürlüğü tarafından verilir.

Uygulama denetim müdürlüğü, İhbar ve İnceleme Talepleri Değerlendirme Komisyonu tarafından sonuçlandırılmak üzere gönderilen incelemeler dışında her ne sebeple olursa olsun vergi incelemesi yapamaz. Vergi inceleme talepleri vergi daireleri tarafından doğrudan uygulama denetim müdürlüğüne gönderilemez.

Uygulama denetim müdürlüklerinin faaliyete geçtiği 19.03.2014 tarihi itibarıyla vergi dairelerindeki mevcut vergi incelemelerinin tamamı (rapor değerlendirme komisyonunda olanlar hariç) uygulama denetim müdürlüğüne devredilecek olup, bu kapsamda vergi daireleri tarafından önceki dönemde tamamlanan vergi incelemeleri ile ilgili alman defter ve belgeler (suç unsuru oluşturanlar ile muhafaza amaçlı tutulanlar hariç) mükelleflere iade edilir, devam eden incelemeler kapsamında alman defter ve belgeler ise uygulama denetim müdürlüğüne teslim edilir. Uygulama denetim müdürlüğüne devralman söz konusu vergi incelemeleri ise; (mükellef bilgileri, inceleme dönemleri ve inceleme konusunu içerecek şekilde) ekte örneği bulunan inceleme takip siciline kayıt edilir ve söz konusu tarihi müteakiben gelen vergi incelemeleri bakımından da aynı kayıt işlemine devam edilir.

Vergi Denetim Kurulu Başkanlığı Grup Başkanlıklarından sonuçlandırılmak üzere gerek doğrudan vergi dairesine gerekse uygulama denetim müdürlüğüne gönderilen incelemeler ile daha önce Denetim Grup Müdürlüğü tarafından incelenmek üzere Vergi Denetim Kuruluna gönderilen inceleme taleplerinden doğrudan vergi dairesine gönderilmek suretiyle iade edilen inceleme talepleri, yeniden değerlendirilmek üzere Denetim Grup Müdürlüğüne gönderilir.

Uygulama denetim müdürlüğü tarafından, oluru alınan incelemelere ilişkin mükellefler ile yapılacak yazışmalar doğrudan uygulama denetim müdürlüğü tarafından yürütülür.

Uygulama denetim müdürlüğü, inceleme görevinin verilmesinden itibaren en geç otuz gün içinde incelemeye başlar. Bu süre içinde incelemeye başlanılamaması halinde durum gerekçeli bir yazı ile bağlı bulunan uygulama grup müdürlüğüne bildirilir. İlgili uygulama grup müdürlüğü, incelemeye başlanılamamasını haklı kılan bir mazeretin varlığı halinde en fazla on beş gün ilave süre verebilir. Vergi

incelemesine, incelemeye tabi olan nezdinde düzenlenecek "İncelemeye Başlama Tutanağı" ile başlanır.

İncelemeye başlama tarihi;

- Mükellefin incelemeye başlama tutanağını imzaladığı tarih,
- Tutanakta mükellefin imzasının bulunmaması halinde ekte örneği bulunan incelemeye başlama tutanağının ilgili vergi dairesi kayıtlarına intikal ettiği tarihtir.

Düzenlenen incelemeye başlama tutanağının bir örneği nezdinde inceleme yapılabilmek üzere teslim edilir. Tutanakta mükellefin imzasının bulunmaması halinde ise düzenlenen tutanak için evrak kayıt numarası alınarak söz konusu tutanağın bir örneği mükellefin bilinen adresine gönderilir. Ayrıca, her iki durumda da incelemeye başlama tutanağının bir örneği mükellefin bağlı olduğu vergi dairesine gönderilir.

Uygulama denetim müdürlüğü tarafından yapılacak incelemelerde uygulama birliğinin sağlanması açısından inceleme talebi, incelemeye başlama, defter belge isteme, teslim alma ve iade, mükellef dosyası istemi, ek süre talebi vb. işlemlerinde ekte yer alan örnek yazılar ve tutanaklar kullanılır. Vergi incelemesi için alınan onaylarda tarih ve sayı (inceleme için istenen ek süre talepleri için verilen onaylar dâhil) mutlaka belirtilir.

4- Diğer Hususlar

Başka bir ilden nakil olan, başka bir ile nakil giden, aynı il sınırları içerisinde adres değişikliği vb. nedenlerle bağlı bulunduğu vergi dairesi değişen mükellefler hakkındaki vergi incelemeleri, inceleme yapılan tarihte mükelleflerin faaliyette bulunduğu mevcut il vergi dairesi / yer vergi dairesinin bağlı bulunduğu uygulama denetim müdürlüğü tarafından yapılır. Tarh zamanaşımı süresi içinde yapılan bu incelemeler sonucunda yapılması gereken tarh, tebliğ, tahakkuk ve tahsil işlemleri ise incelenen vergilendirme döneminde tarha yetkili vergi dairesince yapılır.

Mükellefin incelemenin iş yerinde yapılmasını talep etmesi durumunda söz konusu vergi incelemesi uygulama denetim müdürlüğünce yapılmaz, bu tür incelemeler uygulama grup müdürünün imzası ile Denetim Grup Müdürlüğü aracılığıyla Vergi Denetim Kurulu Başkanlığına intikal ettirilir. Esasen ayrıntılı bir inceleme gerektirmeyip sadece tespit veya kayıt kontrolü mahiyetindeki karşıt inceleme işlemleri bu kapsamda değerlendirilmez.

Uygulama denetim müdürünün aynı anda birden fazla uygulama denetim müdürlüğüne vekâlet etmesi durumunda, vergi inceleme oluru mükellefin vergi dairesinin bağlı olduğu uygulama grup müdürlüğü tarafından verilir.

Uygulama denetim müdürlüğü tarafından "Dosya İstem Fişi" ile talep edilen mükellef tarh dosyaları ilgili vergi dairesince eksiksiz olarak ve ivedilikle ilgili uygulama denetim müdürlüğüne gönderilir.

Merkez grup müdürlükleri ile yapılacak yazışmalar hariç olmak üzere, uygulama denetim müdürlüklerinin gerek kendi aralarında gerekse vergi daireleri ile karşılıklı yazışmaları uygulama grup müdürlüğü aracı kılınmaksızın yapılır.

Uygulama denetim müdürlüğü tarafından yürütülen vergi incelemelerine ilişkin - incelemeye başlanılmadan önceki safhalar da dâhil olmak üzere- her türlü yazışma (görevlendirme ve olur yazıları dahil), tutanak ve ilgili diğer belgeler ile düzenlenen inceleme raporu ve/veya hıfz yazısının yer aldığı inceleme dosyaları oluşturulur ve bu dosyaların bir örneği incelemeye ilişkin işlemlerin tamamlanmasına müteakip üç gün içerisinde, zaman aşımli olanlar ise derhal uygulama denetim müdürlüğüne ilgili vergi dairesine gönderilir.

Uygulama denetim müdürlüğüne, 1905 sayılı Menkul ve Gayrimenkul Emval İle Bunların İntifa Haklarının Ve Daimi Vergilerin Mektumlarını Haber Verenlere Verilecek İkramiye Hakkında Kanun çerçevesinde yapılan vergi incelemesi sonucunda, muhbire ihbar ikramiyesi ödenip ödenmeyeceğine dair görüş ve değerlendirmelerinin yer aldığı İhbar İkramiyesi Raporu, uygulama denetim müdürü tarafından düzenlenir.

Mahkemeler, Cumhuriyet Savcılıkları ve diğer resmi kurumlardan vergi dairelerine gelen inceleme talepleri ivedilikle İhbar ve İnceleme Talepleri Değerlendirme Komisyonuna intikal ettirilerek, Komisyonca yapılan değerlendirmede esasen ayrıntılı bir inceleme gerektirmeyip sadece teyit amaçlı (faturaların mükellefe ait olup olmadığı, defter kayıtlarında yer aldığı, beyan edildiği vb. gibi) olduğu tespit edilenler de dâhil inceleme talepleri, sonuçlandırılmak üzere ilgili uygulama denetim müdürlüğüne intikal ettirilir.

Vergi dairesince, mükellefin beyan, bildirim ve durumları hakkında tereddüt edilen bir konuda vergi incelemesi talep edilmeden önce mükelleften konuya ilişkin yazılı izahat istenir, mükellef tarafından yapılan açıklama sonucunda halen vergi incelemesini gerektirir bir durumun mevcut olması halinde; mükellefin izahatı ve konu hakkında yapılacak ayrıntılı açıklama ile inceleme talep edilir. Vergi inceleme

taleplerinde Vergi İnceleme ve Denetim İç Genelgesi çerçevesinde ekte örneği bulunan "Vergi İncelemelerine İlişkin Talep Formu" düzenlenir ve bu formlarda; mükellefe ait bilgiler, inceleme talep edilen dönem, incelemenin konusu, inceleme talebinin gerekçesi ile 31/10/2011 tarih ve 28101 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Vergi İncelemelerinde Uyulacak Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmelikte tanımlanan yapılan- mükellefin yıllık iş hacmi, aktif büyüklüğü ve öz sermaye büyüklüğüne ilişkin bilgiler açık olarak belirtilir. Vergi iadesine ilişkin yapılan inceleme talepleri için de ekte örneği bulunan "Vergi İadelerine İlişkin İnceleme Talep Formu" düzenlenir. Başkanlığımız Seri: A Sıra No:341 sayılı Tamimi gereğince YMM Raporuna istinaden talep edilen iadelerde inceleme talep formu KDV Grup Müdürlüğü aracılığıyla gönderilir. İncelemelere ilişkin tüm bilgi ve belgeler inceleme talep formu ekine eklenir.

Uygulama denetim müdürlüğü tarafından yürütülmekte olan vergi incelemesi esnasında uygulama denetim müdürlüğünün yetki alanı içerisinde başka bir mükellef hakkında incelemeyi gerektiren bir durumun tespiti halinde, ilgili mükellef hakkında düzenlenen inceleme talep formu, vergi dairesine gönderilmeksizin uygulama grup müdürlüğü aracılığıyla Denetim Grup Müdürlüğüne (İhbarlar ve Şikâyetleri Değerlendirme Müdürlüğü) gönderilir.

Başkanlığımız Seri: A Sıra No: 284 sayılı Tamiminin "Vergi İncelemesi" ana başlıklı bölümünün "VII- B) Rapor Değerlendirme Komisyonları Ve Tarhiyat Öncesi Uzlaşma Komisyonları" kısmında yapılan açıklamalara göre; Vergi Usul Kanunu'nun 359'uncu maddesinde yazılı suçları işlediği tespit edilen mükellefler hakkında yine aynı Kanun'un 367'nci maddesi uyarınca suç duyurusunda bulunulmasına ilişkin olarak düzenlenecek mütalaaların Cumhuriyet Başsavcılığına bildirilmesi görevinin Başkanlığımız aracı kılınmaksızın uygulama grup müdürleri tarafından yerine getirilir.

2014/1 Sıra No.lu Vergi İnceleme ve Denetim İç Genelgesinin "D) Diğer Hususlar" başlıklı bölümünün (1) numaralı maddesinde karşıt inceleme taleplerine ilişkin olarak yapılan açıklamalar uyarınca; ilgili Vergi Müfettişi tarafından mükellef nezdinde yürütülmekte olan vergi incelemesinde mükellefin hesap ve işlemlerinin doğruluğunun kontrol edilmesi amacıyla başka mükellefler nezdinde yapılması öngörülen ve vergi incelemesi yapılmasını gerektirmeyen tespit veya kayıt kontrolü mahiyetindeki işlemler vergi dairelerinden / uygulama denetim müdürlüklerinden talep edilmez. Bu kapsamda vergi müfettişlerince yürütülen vergi incelemesine ilişkin olarak vergi dairelerinden talep edilen karşıt incelemeler, herhangi bir işleme tabi

tutulmaksızın vergi dairesince / uygulama denetim müdürlüğünce mükellefin bulunduğu yerdeki ilgili Grup Başkanlığına gönderilerek, karşıt inceleme talep eden vergi müfettişine bilgi verilir.

Uygulama denetim müdürlüğünce yürütülmekte olan vergi incelemesine ilişkin talep edilen ve vergi incelemesi yapılmasını gerektirmeyen karşıt incelemeler, komisyon onayına gerek olmaksızın mükellefin bulunduğu yer uygulama denetim müdürlüğünden talep edilir. Uygulama denetim müdürlüklerince talep edilen karşıt incelemeler ivedilikle sonuçlandırılır.

Vergi Denetim Kurulu Başkanlığı'nın 20.03.2015 tarih 2015/1 Sıra No.lu Vergi İnceleme ve Denetim İç Genelgesinin "D) Diğer Hususlar" başlıklı bölümünün (6) numaralı maddesinde; Vergi Müfettişlerince sahte veya muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı belge düzenlediği veya kullandığı tespit edilen mükellefler hakkında tanzim edilen raporlara istinaden düzenlenecek Özel Esaslar Tablosunda yer alan mükelleflere ilişkin incelemeye sevk işlemlerinin ilgili Grup Başkanlıkları tarafından yapılacağı, mükerrer vergi inceleme taleplerine sebep olunmaması amacıyla ilgili vergi daireleri tarafından söz konusu mükellefler için ayrıca incelemeye sevk işleminin yapılmayacağı belirtilmiş olup yapılan inceleme taleplerinde bu hususun da göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 140'ncü maddesinde yer alan incelemede uyulacak esasları belirlemek amacıyla; 31.10.2011 tarih ve 28101 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan; Rapor Değerlendirme Komisyonlarının Oluşturulması İle Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin 5'inci maddesine istinaden rapor değerlendirme komisyonları, Tarhiyat Öncesi Uzlaşma Yönetmeliğinin 6'ncı maddesine istinaden tarhiyat öncesi uzlaşma komisyonları Başkanlığımız 02.11.2011 tarihli Oluru ile kurulmuş olup söz konusu komisyonların yapısı yine Başkanlığımız 27.10.2014 tarihli Oluru ile güncellenmiştir. Bu kapsamda uygulama denetim müdürlüğünce yapılan vergi incelemelerine ilişkin düzenlenen inceleme raporlarının rapor değerlendirme komisyonu ile tarhiyat öncesi uzlaşma komisyonuna gönderilmesi işlemleri uygulama denetim müdürlüğü tarafından yürütülür. Ancak Rapor Değerlendirme Komisyonlarının Oluşturulması İle Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin 5/c maddesi uyarınca rapor değerlendirme komisyonunun sekreteryaya hizmetleri uygulama grup müdürlüğü tarafından yürütülür.

Vergi inceleme raporunu düzenleyenler, kendi vergi incelemesine ilişkin raporların değerlendirildiği rapor değerlendirme komisyon toplantılarına üye olarak

katılamaz, söz konusu raporlara ilişkin tarhiyat öncesi uzlaşma komisyonu üyesi olamazlar. Ancak açıklamalarda bulunmak üzere ilgili uzlaşma komisyonu toplantılarına iştirak edebilirler.

31/10/2011 tarih ve 28101 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Rapor Değerlendirme Komisyonlarının Oluşturulması İle Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelikte yapılan açıklamalar doğrultusunda; rapor değerlendirme komisyonuna intikal eden raporlar hakkında verilen olumlu/olumsuz değerlendirme sonucuna göre aşağıdaki süreç izlenir;

- Düzenlenen vergi inceleme raporları, bağlı bulunulan uygulama grup müdürlüğü aracılığı ile ilgili rapor değerlendirme komisyonuna gönderilir. Rapor değerlendirme komisyonu tarafından mevzuata uygun bulunan vergi inceleme raporları, karar tutanağı ile birlikte ilgili uygulama denetim müdürlüğüne gönderilir.

- Rapor değerlendirme komisyonu tarafından yapılan değerlendirmede düzenlenen vergi inceleme raporunun ilgili mevzuata uygun bulunmaması halinde, gerekçeli karar tutanağı ile birlikte uygulama denetim müdürlüğüne gönderilir. Uygulama denetim müdürlüğü; değerlendirme sonucuna katılırsa, yapılan değerlendirmeler çerçevesinde tekrar düzenlenen vergi inceleme raporunu, değerlendirme sonucuna katılmazsa yazılı halde gerekçeli katılmama nedenlerini bağlı bulunulan uygulama grup müdürlüğü aracılığı ile ilgili rapor değerlendirme komisyonuna gönderir. Rapor değerlendirme komisyonu yapılan değişikliği yeterli görür veya sunulan gerekçeleri kabul ederse vergi inceleme raporunu, karar tutanağı ile birlikte ilgili uygulama denetim müdürlüğüne gönderir.

-Rapor değerlendirme komisyonu sunulan gerekçeleri kabul etmezse, ilgili uygulama grup müdürlüğü aracılığıyla uyuşmazlığa konu raporu, Vergi Dairesi Başkanlığı Üst Rapor Değerlendirme Komisyonuna gönderir. Komisyonunda yapılan değerlendirme sonucunda verilen komisyon kararı ilgili uygulama grup müdürlüğü aracılığıyla uygulama denetim müdürlüğüne gönderilir. Uygulama denetim müdürlüğünce ilgili Komisyonun kararına uygun olarak düzenlenen vergi inceleme raporu bağlı olunan uygulama grup müdürlüğü aracılığıyla Vergi Dairesi Başkanlığı Üst Rapor Değerlendirme Komisyonuna, komisyon kararma uygunluğu yönünden değerlendirilmek üzere yeniden gönderilir. Düzeltilen rapor, komisyon tarafından uygun bulunursa, karar tutanağı ile birlikte uygulama grup müdürlüğü aracılığıyla uygulama denetim müdürlüğüne iletilir.

-Uygulama denetim müdürlüğü vergi inceleme raporunu, Vergi Dairesi Başkanlığı Üst Rapor Değerlendirme Komisyonu veya rapor değerlendirme komisyonu karar tutanağının kayıtlarına tevdi tarihini takip eden en geç üç gün içerisinde zaman aşımını olanları ise derhal, inceleme dosyası ile birlikte, işleme konulmak üzere ilgili vergi dairesine gönderir.

Uygulama denetim müdürlüğü tarafından yürütülen vergi incelemelerinde 31.10.2011 tarih ve 28101 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Vergi İncelemelerinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkındaki Yönetmelik ile 2015/1 Sıra No.lu Vergi İnceleme Denetim İç Genelgesi hükümlerinin uygulanacağı tabiidir.

Bilgi edinilmesi ile Müdürlüğünüz bünyesinde gerekli koordinasyonun sağlanarak yapılan işlemlerin, en kısa sürede ve etkin bir şekilde yürütülmesi, konu hakkında gerekli tedbirlerin alınarak aksaklıklara mahal verilmemesi, uygulama birliğinin sağlanması amacıyla gereğinin ilgili mevzuat hükümleri ve yukarıda yapılan açıklamalar doğrultusunda yapılması hususlarında azami dikkat ve özenin gösterilmesini rica ederim.

(İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı Tamimleri,2014 Seri: B Sıra No:146)

5.5.2 Uygulama Denetim Müdürlüklerinin Kurulma Amacı

İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı'nca 19.03.2014 tarih ve 3909 sayılı yazı ile kurulan Pendik Uygulama Denetim Müdürlüğü, Pendik Uygulama Grup Müdürlüğü bünyesinde yer alan 6 (altı) vergi dairesine ait mükellefler ile ilgili olarak yapılacak incelemeleri sonuçlandırmak, faaliyet alanındaki yoklama talepleri, tebliğ işlemleri, yaygın ve yoğun vergi denetimleri, vatandaşlarımızın ihbar ve şikâyetleri ve benzeri konuların değerlendirilmesine ilişkin faaliyetleri yürütmektedir.

Uygulama Denetim Müdürlükleri, şu anda sadece İstanbul ili pilot bölge alınarak oluşturulan, Uygulama Grup Müdürlüklerine bağlı olarak çalışan yeni bir denetim birimidir.

Uygulama Denetim Müdürlükleri kurulurken neden İstanbul ilk olarak düşünülmüştür sorusuna ise istatistiki olarak cevap vermek en doğru olacaktır. Şöyle ki 2015 yılında;

- Tahsil edilen yaklaşık 549 milyar lira verginin yaklaşık 240 milyar TL'sini İstanbul'da toplanan vergiler oluşturmaktadır. Bu oran bazında yüzde 44.98'sine tekabül etmektedir.

- Türkiye’de toplam faal mükellef sayısı 5.177.521 kişi olup bunun 1.438.482 adedi İstanbul’da faal mükelleftir.
- İstanbul’da vergi gelirlerinin Tahakkuk/ Tahsilat oranı %87,19 olup 2015 yılında Türkiye’de 4.sırada yer almaktadır.
- Ayrıca ülke gelirleri içerisindeki vergi gelirlerinin oranı da vergilendirme kavramının önemini göstermektedir. Şöyle ki 2015 yılı Genel Bütçe Tahsilatı içerisinde vergi gelirlerinin oranı %88,40 olması tüm ülke bütçesinin 9/10 kısmının vergi gelirleri tarafından oluşturulduğu göstermektedir.

Bu veriler ile İstanbul ilinde yapılan vergi tahsilatının ülke vergi gelirlerinin yarısına denk geldiği görülmektedir. Aynı zamanda fiktif tahakkuk oranı %13 seviyesinde olup bu oran tahakkuk eden verginin çok yüksek oranda tahsil edildiğini göstermekte olup ülkemizin diğer illerindeki oranlara göre çok düşüktür.

Buradan şu çok net bir şekilde anlaşılmaktadır: İstanbul’un gelirlerini artırmak amacıyla kurulan Uygulama Denetim Müdürlüklerinin amacı olan vergi incelemelerini yapmak, yaygın ve yoğun vergi denetim faaliyetlerini gerçekleştirmek, yoklama, tebliğ, ihbar ve şikâyet taleplerini sonuçlandırmak işlemleri İstanbul ekonomisi üzerinde çok önemli etkisi bulunmaktadır.

5.5.3 Uygulama Denetim Müdürlüklerinin Görevleri

1. Uygulama Denetim Grup Müdürlüğü’ne verilen görev ve incelemeleri sonuçlandırmak,
2. Vergi daireleri ve diğer birimlerden gelen;
 - Yoklama taleplerinin sonuçlandırılması,
 - Yaygın ve yoğun vergi denetimi yapılması, hasılat tespiti,
 - Vatandaşlarımızca yapılan ihbar ve şikâyet başvurularının sonuçlandırılması,
 - Tütün ve alkollü ürünlere yönelik mobil cihazla yapılan bandrol denetimi yapılması,
 - Başkanlığımızca (GİB) yürütülen Bandrol imhasına yönelik çalışmalar,
 - Ödeme kaydedici cihazların mühürlenmesi çalışmaları,
 - Başka kamu kurumlarından gelen denetim yardım taleplerinin karşılanması,
 - Tebligat işlemlerini yapmaktır.

3. Vergi İncelemesine İlişkin Görevleri

- Vergi incelemelerinde etkinlik ve verimliliğin sağlanması,
- İşlemlerin kısa sürede sonuçlandırılması,
- Takip ve koordinasyonun sağlanması ve çoklu raporların yazılmasına imkân sağlanması

5.5.4 Uygulama Denetim Müdürlüklerinde Vergi İncelemesi Aşamaları

Uygulama Grup Müdürlüklerine bağlı Vergi daireleri tarafından vergi mevzuatı çerçevesinde veya mükellef nezdinde yapılan tespit ve değerlendirmeler doğrultusunda yapılacak vergi inceleme talepleri, eksiksiz bir biçimde doldurulan inceleme talep formu ile birlikte ilgili Uygulama Grup Müdürlüğüne gönderilir.

Uygulama Grup Müdürlüğü tarafından uygun bulunan inceleme talepleri, Denetim Grup Müdürlüğüne (İhbarlar ve Şikâyetleri Değerlendirme Müdürlüğü) gönderilir.

Denetim Grup Müdürlüğü İhbar ve İnceleme Talepleri Değerlendirme Komisyonunca Uygulama Denetim Müdürlüğünde sonuçlandırılması uygun görülen inceleme taleplerine ilişkin işlemler, 110 sayılı Tamim uyarınca Uygulama Grup Müdürlüğü tarafından verilecek inceleme oluru üzerine Uygulama Denetim Müdürlüğü tarafından yürütülür.

İnceleme oluru alınan ancak çeşitli nedenlerle inceleme yapılmasına gerek kalmayan inceleme talepleri hakkında gerekli durumlarda, incelemeden vazgeçme, hıfz vb. kararlar Uygulama Grup Müdürlüğü tarafından verilir.

Uygulama Denetim Müdürlüğü, İhbar ve İnceleme Talepleri Değerlendirme Komisyonu tarafından sonuçlandırılmak üzere gönderilen incelemeler dışında her ne sebeple olursa olsun vergi incelemesi yapamaz.

Vergi inceleme talepleri vergi daireleri tarafından doğrudan Uygulama Denetim Müdürlüğüne gönderilemez.

Vergi Denetim Kurulu Başkanlığı Grup Başkanlıklarından sonuçlandırılmak üzere gerek doğrudan vergi dairesine gerekse Uygulama Denetim Müdürlüğüne gönderilen incelemeler ile daha önce Denetim Grup Müdürlüğü tarafından incelenmek üzere Vergi Denetim Kuruluna gönderilen inceleme taleplerinden doğrudan vergi dairesine gönderilmek suretiyle iade edilen inceleme talepleri, yeniden değerlendirilmek üzere Denetim Grup Müdürlüğüne gönderilir.

Mahkemeler, Cumhuriyet Savcılıkları ve diğer resmi kurumlardan vergi dairelerine gelen inceleme talepleri ivedilikle İhbar ve İnceleme Talepleri Değerlendirme Komisyonuna intikal ettirilerek, Komisyonca yapılan değerlendirmede esasen ayrıntılı bir inceleme gerektirmeyip sadece teyit amaçlı (faturaların mükellefe ait olup olmadığı, defter kayıtlarında yer aldığı, beyan edildiği vb. gibi) olduğu tespit edilenler de dahil inceleme talepleri, sonuçlandırılmak üzere ilgili uygulama denetim müdürlüğüne intikal ettirilir.

Vergi inceleme taleplerinde Vergi İnceleme ve Denetim İç Genelgesi çerçevesinde "Vergi İncelemelerine İlişkin Talep Formu" düzenlenir ve bu formlarda; Mükellefe ait bilgiler, İnceleme talep edilen dönem, İncelemenin konusu, inceleme talebinin gerekçesi ile 31/10/2011 tarih ve 28101 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Vergi İncelemelerinde Uyulacak Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmelikte tanımlanan; mükellefin iş hacmi aktif büyüklüğü ve öz sermaye büyüklüğüne ilişkin bilgiler açık olarak belirtilir.

Tablo 5. 2 Vergi Dairelerince düzenlenecek vergi incelemelerine ilişkin talep formu

VERGİ İNCELEMELERİNE İLİŞKİN TALEP FORMU		
Mükellefin Adı Soyadı /Unvanı		
Mükellefin Vergi Dairesi		
Mükellefin Vergi Kimlik Numarası		
Mükellefin Adresi Faaliyet Konusu		
İncelemenin Konusu İncelemenin		
Dönemi		
İnceleme Talebinin Gerekçesi Veya Yasal Dayanağı		
Mükellefin İlgili Döneme İlişkin		
Yıllık İş Hacmi	Aktif Büyüklüğü	Öz Sermaye Büyüklüğü
Tam Tasdik Sözleşmesinin Olup Olmadığı (Varsa Tarihi)		
YMM Adı Soyadı Veya Unvanı		
Uygulama Grup Müdürü		

Uygulama Denetim Müdürlüğü tarafından yürütülmekte olan vergi incelemesi esnasında Uygulama Denetim Müdürlüğünün yetki alanı içerisinde başka bir mükellef hakkında incelemeyi gerektiren bir durumun tespiti halinde, İlgili mükellef hakkında düzenlenen inceleme talep formu, vergi dairesine gönderilmeksizin Uygulama Grup Müdürlüğü aracılığıyla Denetim Grup Müdürlüğüne (İhbarlar ve Şikâyetleri Değerlendirme Müdürlüğü) gönderilir.

5.6 Pendik Uygulama Denetim Müdürlüğü'nün Organizasyon Şeması

Pendik Uygulama Grup Müdürlüğü; Hürriyet Mahallesi Yakacık D-100 Kuzey Yan yol Cad. No:47/A-B Kartal/İstanbul adresinde bulunmakta olup bünyesinde Pendik, Kartal, Yakacık, Tuzla, Küçükyalı Vergi Dairelerini barındırmaktadır. Müdürlüğün organizasyon yapısı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 5. 3 Pendik Uygulama Grup Müdürlüğü Organizasyon Şeması

Pendik Uygulama Grup Müdürlüğü
Pendik Vergi Dairesi
Kartal Vergi Dairesi
Yakacık Vergi Dairesi
Tuzla Vergi Dairesi
Küçükyalı Vergi Dairesi
Sultanbeyli Vergi Dairesi
12 Nolu Daimi Takdir Komisyonu
9 Nolu Daimi Takdir Komisyonu
Pendik Uygulama Denetim Müdürlüğü

Pendik Uygulama Grup Müdürlüğü	Faal Mükellef Sayısı (31.01.2016 tarihi itibariyle)
Pendik Vergi Dairesi	32.174
Kartal Vergi Dairesi	32.946
Yakacık Vergi Dairesi	17.745
Tuzla Vergi Dairesi	26.198
Küçükyalı Vergi Dairesi	43.768
Sultanbeyli Vergi Dairesi	37.064
TOPLAM	189.895

5.7 Pendik Uygulama Denetim Müdürlüğü'ne Ait İstatistiki Veriler

Pendik Uygulama Grup Müdürlüğü'ne bağlı birimlerin sunmuş oldukları yıllık brifingler baz alınarak hazırlanan 2013-2014-2015 yıllarına ait vergi denetimi verileri dönemler ve yapılan işlemler bazında sıralanmıştır. Özellikle 2013 ve 2014 yılına ait verilerin ayrı ayrı ve aylık bazda brifinglerde bulunmasından toplanma, raporlanma ve inceleme sürecinin çok zor ve uzun sürmesine neden olmuştur.

Ancak 2015 yılından itibaren vergi denetimi ile ilgili tüm veriler eksiksiz olarak Uygulama Denetim Müdürlükleri Genel Durum Raporu'nda bulunmaktadır.

Şimdi Pendik Uygulama Denetim Müdürlüğü'nün 2013,2014 ve 2015 yıllarını kapsayan çalışmaları ve bu çalışmalara ait istatistiki veriler incelenecektir. Devamında yapılan istatistiklerin vergi kayıp ve kaçığı üzerindeki etkileri tartışılacaktır.

5.7.1 2013 Yılına Ait İstatistikler

a) Vergi İncelemeleri

2013 yılında Pendik Uygulama Grup Müdürlüğü'ne bağlı Vergi Dairesi Müdürlükleri'nde görevli Müdürler tarafından yapılan vergi incelemelerini gösterir tablo aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 5. 4 2013 yılı Pendik Uygulama Grup Müdürlüğü İnceleme Sonuçları

Vergi Daireleri	Pendik	Kartal	Yakacık	Tuzla	Küçükalyalı	Sultanbeyli	Uygulama Grup Md. Toplam
Olur Alınmayan İnceleme Sayısı	165	139	41	444	250	597	1636
Olur Alınan İnceleme Sayısı	7	10	18	13	31	18	97
Toplam İnceleme Sayısı	172	149	59	457	281	615	1733
Olur Alınıp İncelemeye Başlanan Sayı	4	1	7	4	14	13	43
Olur Alınıp Bekleyen (Tamamlanmayan) İnceleme Sayısı	3	9	11	9	17	5	54

2013 yılında inceleme oluru alınıp incelemesi tamamlanan mükellef sayısı 97 olup incelemeye başlanılan mükellef sayısı 43'dür. Dolayısıyla tamamlanan ve fiilen yapılmakta olan toplam vergi incelemesi sayısı 140'dır.

b) Yoklama Faaliyetleri

2013 takvim yılında Pendik Uygulama Grup Müdürlüğü'ne bağlı 6 (altı) vergi dairesinin faaliyet alanına giren ve diğer vergi dairelerinden gelen yoklama taleplerinin karşılanması kapsamında toplanan bilgiler aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.

Tablo 5. 5 2013 Yılına Ait Yoklama Faaliyetleri

Vergi Dairesi	Yoklamanın Türü							
	İşe Başlama	İşi Bırakma	Resen Terk	İnceleme Elemanı Talepli	Mükellef Durum Tespiti	KDV Servisi Talepli	Diğer	Toplam
PENDİK	415	175	2	0	376	0	133	1101
TUZLA	423	48	0	0	371	0	75	917
YAKACIK	237	65	0	0	183	0	89	574
SULTANBEYLİ	572	208	0	0	264	0	220	1264
KARTAL	460	340	0	0	340	0	260	1400
KÜÇÜKYALI	364	148	0	0	241	0	60	813
TOPLAM	2471	984	2	0	1775	0	837	6069

c) Denetim Faaliyetleri

Tablo 5. 6 2013 Yılı Denetim Faaliyetleri Yaygın ve Yoğun Vergi Denetimi Sonuçları

Denetim Türü	Denetime Çıkan Personel Sayısı	Denetlenen Mükellef Sayısı (Kabul-Tenkit)	Düzenlenen Tutanak Sayısı	Cezalı Tutanak Sayısı	Kayıtsız Mükellef Sayısı	Kesilen Ceza Tutarı	Kayıt Altına Alınan Hasılat Tutarı	Kayıtsız İşçi
Yaygın Denetim (İhbarlar Dahil)	8	440	316	47	13	18.292	420	3
Yol Denetimi	0	0	0	0	0	0	0	0
İHBAR VE ŞİKÂYET SONUÇLARI								
Denetime Çıkan Personel Sayısı	Geçen Aydan Devreden İhbar Şikâyet Sayısı	Gelen İhbar Şikâyet Sayısı	Toplam İhbar Şikâyet Sayısı	Değerlen. İhbar Şikâyet Sayısı	Bekleyen İhbar Sayısı	Fatura Tanzim Edilen Mükellef Sayısı	Düzenlettirilen Fatura Tutarı	
8	752	124	876	353	523	2	420	

5.7.2 2014 Yılına Ait İstatistikler

a) Vergi İncelemeleri

a.1) Ocak-Mart 2014 dönemi Vergi İncelemeleri

İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı'nca 19.03.2014 tarihinde kurulan Pendik Uygulama Denetim Müdürlüğü'nün 2014 yılı vergi incelemeleri;

- Ocak 2014-Mart 2014 dönemlerinde vergi dairesi müdürleri tarafından yapılan vergi incelemeleri,
- UDM kurulduktan sonra yapılan incelemeler olmak üzere iki şekilde değerlendirilmelidir.

19.03.2014 tarihinde kurulan Pendik Uygulama Denetim Müdürlüğü'nden önce yapılan vergi incelemelerine ilişkin tablo aşağıdaki gibidir.

Tablo 5. 7 2013 yılı Pendik Uygulama Grup Müdürlüğü İnceleme Sonuçları

Dönem	Vergi Dairesi	Vergi Dairesi Müdürü Tarafından İncelenen Mükellef Sayısı
2014-Ocak	1-Pendik VD	0
	2-Kartal VD	0
	3-Yakacık VD	1
	4-Tuzla VD	0
	5-Küçükalyalı VD	7
	6-Sultanbeyli VD	0
2014-Şubat	1-Pendik VD	0
	2-Kartal VD	0
	3-Yakacık VD	0
	4-Tuzla VD	0
	5-Küçükalyalı VD	6
	6-Sultanbeyli VD	0
2014-Mart	1-Pendik VD	0
	2-Kartal VD	0
	3-Yakacık VD	6
	4-Tuzla VD	0
	5-Küçükalyalı VD	0
	6-Sultanbeyli VD	0

Yukarıdaki tabloda gösterilen verilere göre 2014 Ocak-Mart aylarında toplam 20 adet vergi incelemesi yapılmıştır.

Dönem	Vergi Dairesi Müdürü Tarafından İncelenen Mükellef Sayısı
2014-Ocak	8
2014-Şubat	6
2014-Mart	6

a.2) Nisan-Aralık 2014 dönemi Vergi İncelemeleri

Pendik Uygulama Denetim Müdürlüğü 19.03.2014 tarihinde kurulmakla birlikte sistem kurulumun yapılması, GIB Intranet şifrelerinin kullanıma açılması gibi sebeplerle mükelleflerin vergi incelemesine Ağustos 2014 dönemi itibariyle başlanılmıştır.

Tablo 5. 8 2014 yılı Pendik Uygulama Denetim Müdürlüğü Mükellef Başına İnceleme Sonuçları

Dönem	Kuruluştan İtibaren 31.08.2014 tarihi itibariyle Sonuçlandırılan Toplam İnceleme Talepleri										
	Kuruluştan İtibaren 31.08.2014 tarihi itibariyle Genel Toplam İnceleme Talebi	Rapor ile Sonuçlandırılan İnceleme				Hıfz Edilen İnceleme		Diğer		İlgili Dönem Sonuçlandırılan İnceleme Toplamı	
	Mükellef	Dönem	Mükellef	Dönem	Mükellef	Dönem	Mükellef	Dönem	Mükellef	Dönem	
31.08.2014	651	754	54	113	145	201	0	0	199	314	

Pendik Uygulama Denetim Müdürü tarafından (vergi inceleme biriminde çalışan memurların çalışmaları neticesinde) kuruluştan 2014 Ağustos ayına kadar 55 mükellef hakkında rapor düzenlenmiş 145 mükellefle ilgili hıfz tutanakları tanzim edilmiş toplamda 201 mükellef ve 285 dönem incelenmiştir.

31 Aralık 2014 tarihinde yapılan istatistiklere göre 2014 yılında;

- Hakkında vergi inceleme, teknik vb raporları düzenlenen mükellef sayısı 113 olup incelenen dönem sayısı ise 247 olmuştur.
- Yapılan araştırmalar neticesinde hakkında vergi inceleme, teknik vb raporları düzenlemesine gerek bulunmayıp hıfz işlemi yapılan mükellef sayıları da eklendiğinde toplam 167 mükellef ve 401 dönem üzerinde vergi incelemesi yapılmıştır.

Tablo 5. 9 2014 yılı Pendik Uygulama Denetim Müdürlüğü Vergi Türleri İtibariyle İnceleme Sonuçları

Dönem		Rapor ile Sonuçlandırılan İnceleme		Hıfz Edilen İnceleme		Diğer		İlgili Dönem Sonuçlandırılan İnceleme Toplamı	
		Mükellef	Dönem	Mükellef	Dönem	Mükellef	Dönem	Mükellef	Dönem
2014- Eylül	Devreden	54	113	0	0	0	0	30	49
	Bu Ay	13	20	17	29	0	0		
	Toplam	67	133	17	29	0	0		
2014- Ekim	Devreden	50	63	0	0	0	0	29	50
	Bu Ay	9	12	20	38	0	0		
	Toplam	59	75	20	38	0	0		
2014- Kasım	Devreden	74	106	0	0	0	0	55	134
	Bu Ay	18	45	37	89	0	0		
	Toplam	92	151	37	89	0	0		
2014- Aralık	Devreden	92	151	0	0	0	0	53	168
	Bu Ay	21	96	32	72	0	0		
	Toplam	113	247	0	0	0	0		
2014 Eylül-Aralık Toplam								167	401

Dönem		Bulunan Matrah Farkı				Bulunan Vergi Farkı				Önerilen Ceza Miktarı	
		Gelir V	Kurumlar V	KDV	Diğer	Gelir V	Kurumlar V	KDV	Diğer	Vergi Zıya	Usulsüzlük/ Özel Usulsüzlük
2014- Eylül	Devreden	711.669,00	743.920,00	902.974,00	1.372.062,00	228.982,00	148.784,00	435.352,00	238.897,00	2.646.756,00	196.072,00
	Bu Ay	0,00	0,00	0,00	159.833,00	17.017,00	0,00	79.588,00	8.894,00	99.189,00	21.678,00
	Toplam	711.669,00	743.920,00	902.974,00	1.531.895,00	245.999,00	148.784,00	514.940,00	247.791,00	2.745.945,00	217.750,00
2014- Ekim	Devreden	711.669,00	743.920,00	902.974,00	1.372.062,00	245.999,00	148.784,00	514.940,00	247.791,00	2.745.945,00	217.750,00
	Bu Ay	51.223,00	0,00	0,00	159.833,00	11.580,00	0,00	2.200,00	0,00	13.780,00	10.810,00
	Toplam	762.892,00	743.920,00	902.974,00	1.531.895,00	257.579,00	148.784,00	517.140,00	247.791,00	2.759.725,00	228.560,00
2014- Kasım	Devreden	762.892,00	743.920,00	902.974,00	1.531.895,00	257.579,00	148.784,00	517.140,00	247.791,00	2.759.725,00	228.560,00
	Bu Ay	63.724,02	821.095,00	391.463,00	608.780,00	9.558,61	164.219,00	230.019,00	121.756,00	1.250.522,00	148.763,00
	Toplam	826.616,02	1.565.015,00	1.294.437,00	2.140.675,00	267.137,61	313.003,00	747.159,00	369.547,00	4.010.247,00	377.323,00
2014- Aralık	Devreden	826.616,02	1.565.015,00	1.294.437,00	2.140.675,00	267.137,61	313.003,00	747.159,00	369.547,00	4.010.247,00	377.323,00
	Bu Ay	48.123,35	1.031.693,00	872.780,00	676.177,00	7.220,55	220.231,00	210.639,00	528.759,00	2.372.799,00	307.547,00
	Toplam	874.739,37	2.596.708,00	2.167.217,00	2.816.852,00	274.358,16	533.234,00	957.798,00	898.306,00	6.383.046,00	684.870,00

b) Yoklama Faaliyetleri

Müdürlüğümüzce 6 (altı) vergi dairesinin faaliyet alanına giren ve diğer vergi dairelerinden gelen yoklama taleplerinin karşılanması kapsamında mevcut durum aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.

Tablo 5. 10 2014 yılı Pendik Uygulama Denetim Müdürlüğü Yoklama Faaliyetleri

Vergi Dairesi	Yoklamanın Türü					
	İşe Başlama	İşi Bırakma	Resen Terk	Mükellef Durum Tespiti	Diğer	Toplam
PENDİK	4.990	2.221	586	3.277	1.499	12.573
TUZLA	4.218	1.360	616	2.628	2.080	10.902
YAKACIK	1.981	794	192	2.640	995	6.602
SULTANBEYLİ	6.525	2.929	375	4.121	2.986	16.936
KARTAL	5.116	3.094	447	2.473	2.095	13.225
KÜÇÜKYALI	4.933	1.742	437	3.736	1.215	12.063
TOPLAM	27.763	12.140	2.653	18.875	10.870	72.301

YOKLAMA SONUÇLARI

Yoklamaya Çıkan Personel Sayısı	Geçen Yıldan Devreden Yoklama Sayısı	Yıl İçinde Gelen Yoklama Sayısı	Toplam Yoklama Sayısı	Yapılan Yoklama Sayısı	Bekleyen Yoklama Sayısı
38	553	72.910	73.463	72.301	1.162

c) Denetim Faaliyetleri

Tablo 5. 11 2014 yılı Pendik Uygulama Denetim Müdürlüğü Yaygın ve Yoğun Vergi Denetimi Faaliyetleri

Yaygın ve Yoğun Vergi Denetim Sonuçları

Denetim Türü	Denetime Çıkan Personel Sayısı	Denetlenen Mükellef Sayısı (Kabul-Tenkite)	Düzenlenen Tutanak Sayısı	Cezalı Tutanak Sayısı	Kayıtsız Mükellef Sayısı	Kesilen Ceza Tutarı	Kayıt Altına Alınan Hasılat Tutarı	Kayıtsız İşçi
Yaygın Denetim (İhbarlar Dahil)	6	5.579	2.801	800	280	246.426,68	1.520,00	21

İhbar ve Şikâyet Sonuçları

Denetime Çıkan Personel Sayısı	Geçen Yılandan Devreden İhbar Şikâyet Sayısı	Gelen İhbar Şikâyet Sayısı	Toplam İhbar Şikâyet Sayısı	Değerlen. İhbar Şikâyet Sayısı	Bekleyen İhbar Sayısı	Fatura Tanzim Edilen Mükellef Sayısı	Düzenlettirilen Fatura Tutarı
8	1.169	2.158	3.327	2.858	469	5	1.720,00

2014 yılı ile ilgili olarak;

Toplam sonuçlandırılan yoklama sayısı =72.301

Toplam sonuçlandırılan ihbar sayısı = 2.858

2015'e devreden yoklama sayısı = 1.162

2015'ya devreden ihbar sayısı = 469

Tüm yoklama personelinin ortalama yoklama adedi (Günlük)= 8,20

5.7.3 2015 Yılına Ait İstatistikler

Pendik Uygulama Denetim Müdürlüğü'nün 27.01.2016 tarihli 2015 yılına ait brifingde aşağıdaki hususlara yer verilmiştir.

a) Vergi İncelemeleri

Tablo 5. 12 2015 yılı Pendik Uygulama Denetim Müdürlüğü Tüm İnceleme Sonuçları

VERGİ İNCELEME SONUÇLARI									
İncelemenin Konusu	İncelenen Mükellef Sayısı	Rapor Sayısı	Bildirilen Matrah	Bulunan Matrah Farkı	Bulunan Vergi Farkı	Tarh Edilecek Vergi	Usulsüzlük	Özel Usulsüzlük	Vergi Ziyatı
Gelir Vergisi	22	33	301.804,54	2.455.005,17	1.566.911,41	1.566.911,41	0	381.121,77	3.144.565,07
Kurumlar Vergisi	22	34	7.676.818,59	5.225.119,28	1.085.930,21	1.085.930,21	440	486.064,84	1.229.280,87
Katma Değer Vergisi	49	60	42.837.318,86	10.414.697,17	2.293.635,14	2.293.635,14	3.576,50	593.836,85	4.645.195,85
Özel Tüketim Vergisi	2	2	0	40.749,59	41.418,32	41.418,32	0	0	116.337,50
Banka ve Sigorta Mua.V.	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Veraset ve İntikal Vergisi	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Damga Vergisi	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Geçici Vergi	24	40	464.310,17	19.123.958,38	1.581.399,58	1.581.399,58	0	23.660,00	2.394.750,65
Diğerleri	22	101	4.266.079,42	214.907,28	34.288,48	34.288,48	1.920,00	27.000,00	33.622,38
TOPLAM	141	270	55.546.331,58	37.474.436,87	6.603.583,14	6.603.583,14	5.936,50	1.511.683,46	11.563.752,32

Tablo 5. 13 2015 yılı Pendik Uygulama Denetim Müdürlüğü Uzlaşma Sonuçları

DİĞER İNCELEME ELEMANLARINCA (UDM MÜDÜRÜ) YAPILAN İNCELEMELER SONUCU TAHRİYAT ÖNCESİ UZLAŞMA SONUÇLARI (TL)											
	DOSYA ADEDİ			VERGİ TUTARI				CEZA TUTARI			
	BAŞVURULAN DOSYA	UZLAŞILAN DOSYA	UZLAŞILAMAYAN DOSYA	BAŞVURULAN VERGİ	UZLAŞILAMAYAN VERGİ	UZLAŞMAYA KONU OLAN VERGİ	UZLAŞMA SONUCU VERGİ	BAŞVURULAN CEZA	UZLAŞILAMAYAN CEZA	UZLAŞMAYA KONU OLAN CEZA	UZLAŞMA SONUCU CEZA
OCAK-MART/2015	3	3	0	139.984,79	0,00	139.984,79	91.331,18	174.467,79	0,00	174.467,79	13.920,00
NİSAN-HAZİRAN/2015	10	10	0	938.499,40	0,00	938.499,40	481.444,00	1.219.399,75	0,00	1.219.399,75	19.285,00
TEMMUZ-EYLÜL/2015	9	7	2	765.053,87	115.797,67	649.256,20	337.738,24	1.094.880,55	215.470,61	879.409,94	30.578,00
EKİM-ARALIK/2015	7	7	0	1.424.728,46	0,00	1.424.728,46	845.499,44	1.424.728,46	0,00	1.424.728,46	65.129,00
TOPLAM	29	27	2	3.268.266,52	115.797,67	3.152.468,85	1.756.012,86	3.913.476,55	215.470,61	3.698.005,94	128.912,00

Tablo 5. 14 2015 yılı Pendik Uygulama Denetim Müdürlüğü Mükellef Başına İnceleme Sonuçları

Dönem	Rapor ile Sonuçlandırılan İnceleme		Hıfz Edilen İnceleme		Diğer (Karşıt İnceleme vs)		Toplam	
	Mükellef	Dönem	Mükellef	Dönem	Mükellef	Dönem	Mükellef	Dönem
2015	141	270	333	403	59	77	533	750

31 Aralık 2015 tarihinde yapılan istatistiklere göre 2015 yılında;

- Hakkında vergi inceleme, teknik vb raporları düzenlenen mükellef sayısı 141 olup incelenen dönem sayısı ise 270 olmuştur.
- Yapılan araştırmalar neticesinde hakkında vergi inceleme, teknik vb raporların düzenlenmesine gerek bulunmayan inceleme dosyalarının (hıfz ve diğer incelemeler) eklenmesi sonucu 2015 yılında toplam 533 mükellef ve 750 dönem üzerinde vergi incelemesi yapılmıştır.

b) Yoklama ve Tebligat Faaliyetleri

2015 yılı ile ilgili olarak Müdürlüğümüzce 6 (altı) vergi dairesinin faaliyet alanına giren ve diğer vergi dairelerinden gelen yoklama taleplerinin sonuçları aşağıdaki gibidir.

Tablo 5. 15 2015 yılı Pendik Uygulama Denetim Müdürlüğü Yoklama Sonuçları

01.01.2015 – 01.09.2015 TARİHLERİ ARASI YOKLAMA TALEP SAYILARI (Kâğıt Üzerinden)						
Vergi Dairesi	Yoklamanın Türü					
	İşe Başlama	İşi Bırakma	Resen Terk	Mükellef Durum Tespiti	Diğer	Toplam
PENDİK	3.993	1.797	498	2.248	1.048	9.584
TUZLA	3.642	1.628	265	2.244	1.692	9.471
YAKACIK	1.992	811	172	1.428	500	4.903
SULTANBEYLİ	5.364	2.329	1094	2.320	2.899	14.006
KARTAL	4.116	1.497	365	3.231	866	10.075
KÜÇÜKYALI	4.949	1.851	477	2.916	983	11.176
TOPLAM	24.056	9.913	2.871	14.387	7.988	59.215

01.09.2015–31.12.2015 Tarihleri Arası Yoklama Talep Sayıları (Tablet üzerinden)						
Vergi Dairesi	Yoklamanın Türü					
	İşe Başlama	İşi Bırakma	Resen Terk	Mükellef Durum Tespiti	Diğer	Toplam
PENDİK	987	534	604	144	1.557	3.826
TUZLA	935	400	704	318	1.676	4.033
YAKACIK	522	216	218	83	1157	2.196
SULTANBEYLİ	1.496	595	604	252	2.994	5.941

KARTAL	927	433	885	225	1.559	4.029
KÜÇÜKYALI	1.267	508	917	179	1.967	4.838
TOPLAM	6.134	2.686	3.932	1.201	10.910	24.863

Tablo 5. 16 2015 yılı Pendik Uygulama Denetim Müdürlüğü Tebligat Sonuçları

Uygulama Denetim Müdürlüğü	Tebliğe Çıkan Personel Sayısı	Geçen Aydan Devreden Tebliğ Zarfı Sayısı	Gelen Tebliğ Zarfı Sayısı	Toplam Tebliğ Zarfı Sayısı	Sonuçlanan Tebligat İşlemleri				Bekleyen Tebliğ Zarfı Sayısı
					Tebliğ Edilen Zarf Sayısı	Adres Tespit Tutanağı Sayısı	Görüşme Mektubu Sayısı	Toplam	
OCAK	9	2.897	2.218	5.097	2.135	1.125	0	3.260	1.837
ŞUBAT	9	1.837	2.982	4.819	1.816	904	0	2.720	2.099
MART	9	2.099	3.729	5.828	2.130	944	0	3.074	2.754
NİSAN	9	2.754	1.478	4.232	1.274	588	0	1.862	2.370
MAYIS	9	2.370	76	2.446	33	66	0	99	2.347
HAZİRAN	9	2.370	40	2.410	56	48	0	104	2306(İADE=2256)
TEMMUZ	9	47	55	102	115	98	0	213	102
AĞUSTOS	7	102	258	360	174	139	0	320	40
EYLÜL	7	40	2.408	2.448	375	177	0	552	1.896
EKİM	7	1.896	0	1.896	531	362	0	893	1.003
KASIM	7	1.003	315	1.318	358	359	0	717	621
ARALIK	7	621	90	711	288	193	0	481	230
TOPLAM			13.649	31.667	9.285	5.003		14.295	

2015 yılı ile ilgili olarak;

Toplam sonuçlandırılan yoklama sayısı =84.078

Toplam sonuçlandırılan ihbar sayısı = 1.705

2016'ya devreden yoklama sayısı = 375

2016'ya devreden ihbar sayısı = 755

Tüm yoklama personelinin ortalama yoklama adedi (Günlük)= 6,48

c) Yaygın ve Yoğun Vergi Denetimi Faaliyetleri

Tablo 5. 17 2015 yılı Pendik Uygulama Denetim Müdürlüğü Yaygın ve Yoğun Vergi Denetimi Sonuçları

Denetim Türü	Denetime Çıkan Personel Sayısı	Denetlenen Mükellef Sayısı (Kabul-Tenkite)	Düzenlenen Tutanak Sayısı	Cezalı Tutanak Sayısı	Kayıtsız Mükellef Sayısı	Kesilen Ceza Tutarı	Kayıt Altına Alınan Hasılat Tutarı	Kayıtsız İşçi
Yaygın Denetim (İhbarlar Dahil)	8	2.836	2.110	694	95	220.996.00	81.922	43

İHBAR VE ŞİKÂYET SONUÇLARI (2015 YILI)

Denetime Çıkan Personel Sayısı	Geçen Yılandan Devreden İhbar Şikâyet Sayısı	Gelen İhbar Şikâyet Sayısı	Toplam İhbar Şikâyet Sayısı	Değerlen. İhbar Şikâyet Sayısı	Bekleyen İhbar Sayısı	Fatura Tanzim Edilen Mükellef Sayısı	Düzenlettilen Fatura Tutarı
8	469	1.991	2.460	1.705	755	19	81.883.00

Tablo 5. 18 2015 yılı Pendik Uygulama Denetim Müdürlüğü Vergi İncelemeleri Genel Sonuçlar

31.12.2015 tarihi itibariyle (Kuruluşumuzdan):

	Mükellef Sayısı	Dönem Sayısı
İncelemesine henüz başlanılmayan mükelleflere ait bilgiler:	262	354
Halen incelemeye devam edilen mükelleflere ait bilgiler:	123	156
Okuma komisyonunda olan rapor sayılarına ait bilgiler:	5	13

31.12.2015 tarihi itibarıyla (Kuruluşumuzdan):	Rapor Yazılan			
	Mükellef Sayısı	Dönem Sayısı	Önerilen Vergi	Önerilen Ceza
	254	517	9.267.279,30	20.149.288,28
	Uzlaşılan			
	Mükellef Sayısı	Dönem Sayısı	Uzlaşılan Vergi	Uzlaşılan Ceza
	63	129	2.602.548,00	233.154,00

5.8 İstatistiki Verilerin Yorumlanması

Çalışmamızın önceki bölümlerinde Pendik Uygulama Denetim Müdürlüğü'nün 2013, 2014 ve 2015 yıllarına ait istatistiklerine yer verilmiştir. Çalışmamızın bu bölümünde ise bu istatistiklerin İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı'na bağlı UDM faaliyetleri ile karşılaştırılmasına ve yapılan vergi denetimlerinin İVDB'nin vergi gelirleri içerisindeki yerine yer verilmiştir.

5.8.1 İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı'na Ait Genel İstatistiki Veriler

2015 yılına ait İVDB tarafından yayınlanan bazı istatistik veriler ışığında vergi gelirlerini değerlendirecek olursak:

Tablo 5. 19 İVDB Genel Bütçe Tahakkuk Tahsilat Tutar ve Oranları (Kümülatif)

2015 ARALIK	TAHAKKUK		TAHSİLAT		ORAN		BAKAYA	
	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015
VERGİ GELİRLERİ	92.275 18,12%	109.895 ↑ 19,1%	68.864 15,0%	81.609 ↑ 18,5%	74,6% -2,0	74,3% ↓ -0,4	23.411 28,4%	28.286 ↓ 20,8%
VERGİ DIŞI GELİRLER	70.431 4,2%	75.864 ↑ 7,7%	3.234 2,4%	3.610 ↑ 11,6%	4,6% -0,1	4,8% ↑ 0,2	67.197 4,3%	72.254 ↓ 7,5%
GENEL TOPLAM	162.706 11,7%	185.758 ↑ 14,2%	72.098 14,4%	85.218 ↑ 18,2%	44,3% 1,0	45,9% ↑ 1,6	90.608 9,6%	100.540 ↓ 11,0%

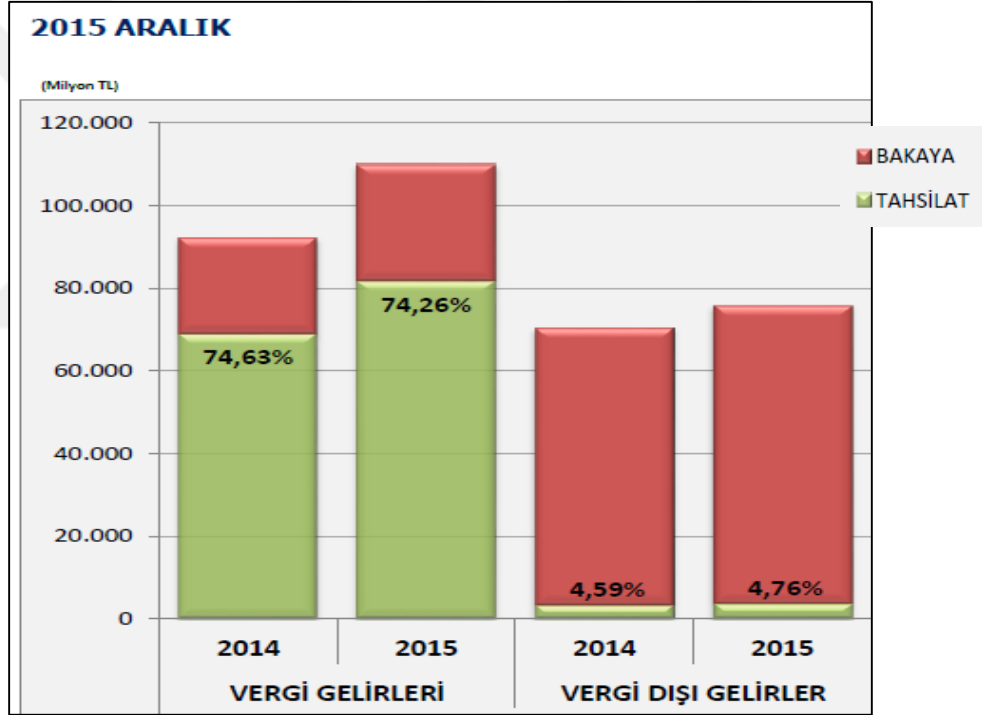
Vergilendirmenin en önemli kısmı ne kadar tahsilat yapıldığı değil, tahakkuk eden ne kadar verginin tahsil edildiğidir. Yukarıdaki tabloda görüldüğü üzere 2015 yılında bir önceki yıla göre toplam gelirlerinde %14,2, tahakkuk tahsilat oranı toplamda %18,20 oranında artış gözükmektedir.

Tablo 5. 20 İVDB 2015 Yılı Vergi Gelirleri

2015 ARALIK	TAHAKKUK		TAHSİLAT		ORAN		BAKAYA	
	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015
İSTANBUL VERGİ DAİRESİ BAŞKANLIĞI	92.275 18,1%	109.895 ↑ 19,1%	68.864 15,0%	81.609 ↑ 18,5%	74,6% -2,0	74,3% ↓ -0,4	23.411 28,4%	28.286 ↓ 20,8%

Yukarıdaki tabloda görüldüğü üzere 2015 yılında bir önceki yıla göre vergi gelirlerine ait tahakkuk ve tahsilat miktarları artış göstermiş olup bir önceki yıla göre tahakkuk/tahsilat oranı toplamda %0,4 oranında azalmıştır.

Tablo 5. 21 İVDB 2014 ve 2015 Yılı Genel Bütçe Gelirleri ve Vergi Gelirleri Brüt Tahakkuk Ve Tahsilat Tutarlarının Karşılaştırmalı Grafiği

Tablo 5. 22 İVDB Yıllar İtibariyle Vergi Gelirleri ve Genel Bütçe Gelirleri ve Brüt Tahakkuk, Tahsilat, Bakaya Tutarlarının Karşılaştırmalı Grafiği

İVDB VERGİ GELİRLERİ							
(Milyon TL)							
YILI	TAHAKKUK	Artış %	TAHSİLAT	Artış %	BAKAYA	Artış %	THS ORN %
2010 ARALIK	50.245	14,4	38.324	13,1	11.921	29,9	76,3
2011 ARALIK	65.150	29,7	48.932	27,7	16.218	36,0	75,1
2012 ARALIK	66.446	2,0	50.939	4,1	15.506	-4,4	76,7
2013 ARALIK	78.121	17,6	59.883	17,6	18.238	17,6	76,7
2014 ARALIK	92.275	18,1	68.864	15,0	23.411	28,4	74,6
2015 ARALIK	109.895	19,1	81.609	18,5	28.286	20,8	74,3

Yukarıdaki tablolardan da anlaşılacağı üzere İVDB vergi gelirlerine ait tahakkuk ve tahsilat miktarları olumlu biçimde artış göstermiş ancak tahakkuk tahsilat oranında 0,4 oranında bir düşüş söz konusudur. Vergi gelirleri ile vergi türleri ile arasındaki ilişki incelenecek olur ise;

Tablo 5. 23 İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığının Ana Vergi Türleri İtibariyle Brüt Tahakkuk Tahsilat Tutar ve Oranları

İVDB				
(Milyon TL)				
2015 ARALIK	TAHAKKUK	TAHSİLAT	BAKAYA	ORAN
Gelir Vergisi	35.231 ↑ 19,8%	27.846 ↑ 18,9%	7.385 ↓ 23,5%	79% ↓ -0,6
Kurumlar Vergisi	14.179 ↑ 16,0%	10.688 ↑ 17,2%	3.491 ↓ 12,3%	75% ↑ 0,8
Dahilde Alınan Katma Değer Vergisi	32.007 ↑ 17,8%	20.802 ↑ 16,2%	11.205 ↓ 21,0%	65% ↓ -0,9
Özel Tüketim Vergisi	11.881 ↑ 27,1%	10.393 ↑ 27,0%	1.488 ↓ 28,2%	87% ↓ -0,1
Motorlu Taşıtlar Vergisi	3.706 ↑ 13,7%	2.618 ↑ 14,3%	1.088 ↓ 12%	71% ↑ 0,4
Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi	803 ↑ 34,1%	717 ↑ 33,6%	87 ↓ 39,3%	89% ↓ -0,4
Harçlar	6.871 ↑ 15,6%	5.063 ↑ 14,0%	1.808 ↓ 20,4%	74% ↓ -1,1
Diğer Vergi Gelirleri	5.217 ↑ 20,5%	3.483 ↑ 17,6%	1.734 ↓ 26,8%	67% ↓ -1,7
VERGİ GELİRLERİ TOPLAMI	109.895 ↑ 19,1%	81.609 ↑ 18,5%	28.286 ↓ 20,8%	74% ↓ -0,4

NOT 1: Bakaya tutarlarında bulunan "kırmızı renkli aşağı yönlü ok işareti" bakayanın bir önceki yıla göre arttığını göstermektedir.

NOT 2: Artış azalış oranları bir önceki yılın aynı ayı baz alınarak hesaplanmıştır.

- ✓ Tahakkuk ve tahsilat miktar ve oranlarına göre en fazla Gelir Vergisi mükellefleri vergilendirilmiştir.
 - ✓ Kurumlar Vergisine ve Motorlu Taşıtlar Vergisine ait tahakkuk/tahsilat oranı yükselmiştir.
 - ✓ Bakaya oranları her vergi türünde düşüş göstermektedir.
- (İVDB Gelir İstatistikleri, 2015)

5.8.2 Uygulama Grup Müdürlüklerine Ait Genel İstatistik Veriler

İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı'nca 19.03.2014 tarih ve 3909 sayılı yazı ile Pendik Uygulama Grup Müdürlüğü'ne bağlı olarak kurulan Pendik Uygulama Denetim Müdürlüğü'nün kuruluşundan önce;

- ✓ Yaygın ve Yoğun Vergi Denetimleri Pendik Denetim Koordinatörlüğü tarafından
- ✓ Vergi İncelemeleri ise Uygulama Grup Müdürlüklerine bağlı Vergi Dairesi Müdürleri tarafından yapılmaktaydı.

Uygulama Denetim Müdürlükleri'nin kuruluş yönetmeliğinde de yer aldığı gibi İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı bünyesinde bulunan Vergi Dairesi Müdürleri tarafından gerçekleştirilen vergi incelemeleri ile denetim koordinatörlükleri tarafından yürütülen yaygın ve yoğun vergi denetim faaliyetlerinin,

- ✓ İş yükünü arttırması nedeniyle,
- ✓ Denetimde uygulama birliğinin, etkinliğin ve belirli bir uzmanlaşmanın sağlanması
- ✓ Çoklu raporların yapılabilmesine imkân tanınması amacıyla

Uygulama Grup Müdürlüklerine bağlı olarak faaliyet göstermek üzere Uygulama Denetim Müdürlükleri kurulmuştur. UDM'lerin kurulması sonucu İVDB'ye bağlı 55 vergi dairesi müdürü tarafından vergi incelemesi yapılmayıp, 11 adet kurulan Uygulama Denetim Müdürlüğü Müdürü tarafından vergi incelemesi ve raporlama işlemleri yapılmaktadır. Bu da kuruluş yönetmeliğinde bulunan uygulama birliğini sağlamada oldukça etkili olmuştur.

2013-2014 ve 2015 yılında yapılan Yaygın ve Yoğun Vergi Denetimi ile Vergi İncelemelerine ait istatistiklerde görüleceği üzere gerek nitelik gerekse nicelik olarak yapılan denetimler olumlu yönde artmıştır. Şöyle ki;

2014 yılında sonuçlandırılan yoklama sayısı 72.301, 2015 yılında 84.078 olumlu fark 11.777 olmuştur. Ayrıca personele düşen ortalama yoklama adedi de azalmıştır.

2013 yılında inceleme oluru alınıp incelemesi tamamlanan mükellef sayısı 97 olup incelemeye başlanılan mükellef sayısı 43'dür. Dolayısıyla tamamlanan ve fiilen yapılmakta olan toplam vergi incelemesi sayısı 140'dır.

2014 yılında yapılan araştırmalar neticesinde hakkında vergi inceleme, teknik vb raporları düzenlemesine gerek bulunmayıp hıfz işlemi yapılan mükellef sayıları da eklendiğinde toplam 167 mükellef ve 401 dönem üzerinde vergi incelemesi yapılmış iken aynı şekilde 2015 yılında toplam 533 mükellef ve 750 dönem üzerinde vergi incelemesi yapılmıştır. Dolayısıyla hem mükellef hem de dönem bazında artış sağlanmıştır. Bu verilere göre UDM'lerinde yapılan vergi incelemeleri sonucu vergi incelemelerinde uygulama birliği ve çoklu raporların yazılması sağlanmıştır.

Tüm bu veriler ışığında 2015 yılında UDM'lerinin yaptığı vergi denetimlerinin, vergilerin tahakkuk/tahsilat oranlarında da olumlu etkisi olmuştur. Bu durum aşağdaki tablolarda ayrıntılı olarak gösterilmiştir.

Tablo 5. 24 İVDB Uygulama Grup Müdürlükleri Bazında Genel Bütçe Gelirleri, Tahsilat Ve Bakaya Miktarları İle Tahsilat Tahakkuk Oranları Tahakkuk/Tahsilat Oranları Tablosu

SIRA NO	UYGULAMA GRUP MÜDÜRLÜĞÜ ADI	TAHAKKUK		TAHSİLAT		THS./THK. ORANI	
		Tutarı	Değişim Oranı	Tutarı	Değişim Oranı	Oran	Değişim Oranı
1	FATİH UGM	12.459 ↑	11,92	8.318 ↑	10,89	66,76 ↓	-0,62
2	ÜMRANİYE UGM	24.504 ↑	25,07	16.231 ↑	25,94	66,24 ↑	0,45
3	KADIKÖY UGM	23.043 ↑	19,52	14.370 ↑	19,51	62,36 ↓	0,00
4	MECİDİYEKÖY UGM	15.201 ↑	12,10	9.341 ↑	9,34	61,45 ↓	-1,55
5	BAYRAMPAŞA UGM	5.997 ↑	22,41	2.627 ↑	25,61	43,81 ↑	1,12
6	PENDİK UGM	10.907 ↑	24,56	4.773 ↑	27,12	43,76 ↑	0,88
7	BAHÇELİEVLER UGM	6.385 ↑	17,82	2.674 ↑	13,83	41,88 ↓	-1,47
8	İKİTELLİ UGM	5.123 ↑	27,71	2.094 ↑	25,09	40,88 ↓	-0,86
9	AVCILAR UGM	8.769 ↑	27,04	3.318 ↑	21,07	37,84 ↓	-1,86
10	TOPKAPI UGM	41.995 ↑	5,96	14.088 ↑	12,71	33,55 ↑	2,01
11	KAĞITHANE UGM	31.374 ↑	6,28	7.384 ↑	22,39	23,53 ↑	3,10
	Genel Toplam	185.758 ↑	14,17	85.218 ↑	18,20	45,88 ↑	1,56

Tahakkuk Tahsilat oranları göre 2015 yılında İVDB'ye bağlı UGM ilk sırayı Ümraniye UGM almış 2. Bayrampaşa UGM 3.ise Pendik UGM olmuştur. Ümraniye UGM bağlı vergi dairelerinden biri de Nakil Vasıtaları Vergi Dairesidir. Dolayısıyla tahakkuk/tahsilat oranında ilk sıraya alması normal olup Pendik UGM'nin (Pendik UDM) kendisinden çok daha fazla yetki alanına, vergi dairesine ve mükellef sayılarına sahip olan diğer UGM'den daha yüksek orana sahip olması dikkat çekicidir.

Tablo 5. 25 İVDB Vergi Gelirleri Brüt Tahsilat Hedef Gerçekleşme Tutar ve Oranları (Kümülatif)

YIL: 2015				
SIRA NO	UYGULAMA GRUP MÜDÜRLÜKLERİ	4. ÇEYREK HEDEF GERÇEKLEŞME KARŞILAŞTIRMASI		
		ARALIK GERÇEKLEŞEN TAHSİLAT [1]	4. ÇEYREK HEDEF TAHSİLAT [2]	ORAN % [1]/[2]
1	ÜMRANİYE UGM	15.081	12.528	120,39
2	PENDİK UGM	4.599	4.050	113,54
3	BAYRAMPAŞA UGM	2.506	2.247	111,57
4	İKİTELLİ UGM	2.013	1.824	110,38
5	KAĞITHANE UGM	7.175	6.513	110,16
6	AVCILAR UGM	3.194	2.939	108,69
7	KADIKÖY UGM	14.084	13.062	107,82
8	BAHÇELİEVLER UGM	2.572	2.536	101,40
9	TOPKAPI UGM	13.151	12.971	101,39
10	FATİH UGM	8.185	8.275	98,90
11	MECİDİYEKÖY UGM	9.049	9.233	98,01
Genel Toplam		81.609	76.178	107,13

İVDB koymuş olduğu 2015 yılı 4. çeyrek tahsilat hedefi ile Aralık ayında gerçekleşen tahsilat miktarı yukarıdaki tabloda gösterilmiştir. Genel itibariyle tüm UGM'leri tahsilat hedefine ulaşmış olup Pendik UGM'nün (UDM) hedef tahsilatı ile gerçekleşen tahsilatı arasındaki oran %113,54 olmuş ve tüm UGM arasında 2.sırayı almıştır.(İVDB Gelir İstatistikleri, 2015)

- 2016 yılı sektör incelemeleri

Uygulama Denetim Müdürlükleri tarafından 2016 yılı itibariyle sektörel bazda denetimler yapılmaya başlanılmıştır. İstanbul ili bünyesinde faaliyet gösteren Yapı Denetim Firmalarının 2014 takvim yılı hesap ve işlemleri bu kapsamda denetlenmiştir. Vergi denetiminin önleyici-düzenleyici-eğitici ve önleyici fonksiyonları uyarınca denetimin asıl mahiyeti mükelleflerin yasal defter ve belgelerindeki olumsuzlukları tespit etmek ve bu tespitler ışığında mükellefleri gönüllü uyuma yönlendirmektir.

Aşağıdaki tabloya göre incelemeye alınan 844 mükelleften 152 tanesi tespit edilen olumsuzluklar ile ilgili gönüllü uyum kapsamında düzeltme beyannamesi vermiştir. 243 mükellefin konu ile ilgili izahatları kabul edilmiştir.

UDM	İncelenen Mükellef Sayısı	Gönüllü Uyuma Kapsamında Düzeltme Beyannamesi Veren Mükellefler	İzahatı Kabul Edilen Mükellefler	Kalan	Kalanların İçinde Terk Olan Mükellefler	Kalanların İçinde Ödeme Belgeli Olan Mükellefler
Avcılar	173	5	20	148	17	85
Bahçelievler	75	25	36	14	4	7
Bayrampaşa	76	4	4	68	11	21
Fatih	23	3	2	18	7	9
İkitelli	38	5	10	23	10	8
Kadıköy	99	22	29	48	20	12
Kâğıthane	50	13	36	1	0	1
Mecidiyeköy	51	2	17	32	16	0
Pendik	114	52	56	6	1	6
Topkapı	49	11	5	33	7	9
Ümraniye	96	10	28	58	11	17
TOPLAM	844	152	243	449	104	175

Pendik UDM; incelediği 114 mükellefin 52 tanesi gönüllü uyum kapsamında düzeltme beyannamesi vermeyi kabul etmiştir. Yani mükelleflerin %45 gönüllü uyum kapsamına alınmıştır. Kalan mükelleflerden 56 tanesinin izahatı kabul edilmiş yalnızca 6 mükellef hakkında inceleme talep formu doldurularak incelemeye sevk edilmiştir. Ayrıca yapılan çalışma sonucu gönüllü uyum kapsamında toplam 152 mükellef düzeltme beyannamesi vermiş olup bunun 52 tanesi Pendik UDM mükelleflerince (%35) verilmiştir. Pendik UDM mükellefleri tarafından verilen beyanname ve yapılan düzeltmelere ait veriler aşağıdaki gibidir.

Pendik Uygulama Denetim Müdürlüğü-Yapı Denetim Firmalarının İncelenmesi					
Beyan Edilen Matrah	Hesaplanan Vergi	Ödenecek Vergi	Devreden KDV	Eksik Beyan Edilen Hasılat	Kurumlar Vergisi Gider Reddiyatı
16.122.841,47	2.217.218,26	525.306,70	202.763,99	23.705,00	2.719.856,57
Yapılan İnceleme Sonucunda					
Beyan Edilen Matrah	Hesaplanan Kurumlar Vergisi	Hesaplanan KDV	Ödenecek Toplam Vergi	Devreden KDV	İndirilecek KDV Reddiyatı
2.679.766,13	348.481,60	532.046,53	880.528,13	93.103,41	657.187,56

Görüldüğü üzere yapılan bu sektör denetimi neticesinde (herhangi bir vergi inceleme raporu tanzim edilmeden)Pendik UDM mükellefleri tarafından giderleştirilen ancak faaliyetleri ile uyum göstermeyen 2.719.856,57 TL Kurumlar vergisi, 657.187,56 TL KDV gider reddiyatları yapılmıştır. Son durumda 880.528,13 TL ödenecek vergi gelir olarak hazineye intikal etmiştir.

6. PENDİK UYGULAMA DENETİM MÜDÜRLÜĞÜ MÜKELLEFLERİNE YÖNELİK YAPILAN ARAŞTIRMA

Bu araştırma 01-06-2015 ile 31-03-2016 tarihleri arasında Pendik Uygulama Denetim Müdürlüğü tarafından hakkında vergi incelemesi veya vergi denetimi yapılmış mükelleflerinin cevaplarını kapsamaktadır.

Verilen cevapların sağlıklı olarak yorumlanabilmesi için mükellefler veya mükellef kurumlar (temsilcileri) özellikle:

- ✓ İşletme büyüklüklerine
- ✓ Faaliyet gösterdikleri alanlar
- ✓ Denetim sonucu yapılan işlemlere göre (Vergi incelemesi veya denetimi sonucu ödenecek vergi ve ceza çıkan veya incelemeler sonucu haklarında işlem yapılmayan mükellefler) araştırmaya dahil edilmiştir.

Çalışmada 68 erkek ve 13 bayan olmak üzere 81'i gerçek kişi (mükellef) ve 44 tüzel kişi temsilcisi (tüzel kişi olarak nitelendirilmiştir.) olmak üzere 125 adet mükellefin cevaplarının analizi bulunmaktadır. Anketler konularına göre ayrılmış ve mükelleflerin verdikleri cevaplar ayrı ayrı yorumlanmıştır.

6.1 Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada, vergi denetimine ilişkin yorum yapılacak verilere ulaşmak için anket yöntemi kullanılmıştır. Bu amaçla hazırlanan anket formunun birinci bölümü kişisel bilgiler, eğitim durumu, temsil edilen kişinin gerçek veya tüzel kişiyi olduğu, hangi vergi dairesi mükellefi olduğu gibi sorulardan oluşmaktadır. Anket formunun ikinci bölümünde ise, mükelleflerin kayıt dışı ekonomi ve vergi denetimi hakkındaki kişisel görüş ve önerileri ile ilgili sorular sorulmuştur. Anket formunun üçüncü bölümünde Uygulama Denetim Müdürlüğünde çalışan personel ve UDM'nin görev ve faaliyetleri ile ilgili sorular sorulmuş, mükelleflere UDM'lerde çalışan kişiler, yapılan iş ve işlemleri ile ilgili (olumlu ve olumsuz olmak üzere) 2 farklı anket doldurmaları istenilmiştir. Araştırmanın güvenilirliğinin sağlanabilmesi için birbirinden farklı yerlerde (dairede veya denetim sırasında) ve haklarında farklı işlemler yapılan mükellefler seçilmiş, bu şekilde mükelleflerin anlık veya yanıltıcı bilgi verilmesinin önlenmesi sağlanmıştır. Ankette bulunan sorulara çelişkili, benzer sorulara farklı şekilde cevap verenler ve düzenli şekilde işaretleme yapmayan mükelleflerin anket formları değerlendirmeye katılmamıştır. Ayrıca anket sorularına tek cevap verilmesi

istenilmiş olup sonuçlarında daha net olması amaçlanmıştır. Son olarak toplanan anketlerde hata ve eksiklik olup olmadığı incelenip analiz ve değerlendirmeler yapılmıştır.

6.2 Araştırmanın Bulguları ve Bulguların Analizi

Pendik Uygulama Denetim Müdürlüğü'nde incelemeye tabi tutulan vergi mükelleflerine çeşitli sorular sorulmuş olup ;

- Mükelleflerin yaş, cinsiyet eğitim durumları vergi kayıp ve kaçağı üzerinde etkili midir?
- Mükelleflerin vergilendirmeye bakış açısı nasıldır?
- Mükellefler hangi hallerde vergi kayıp ve kaçağına sebep olur?
- Vergi kaçıran mükelleflere toplumun bakış açısı nasıldır?
- Uygulama Denetim Müdürlükleri vergi kayıp ve kaçağını önlemede etkin midir?

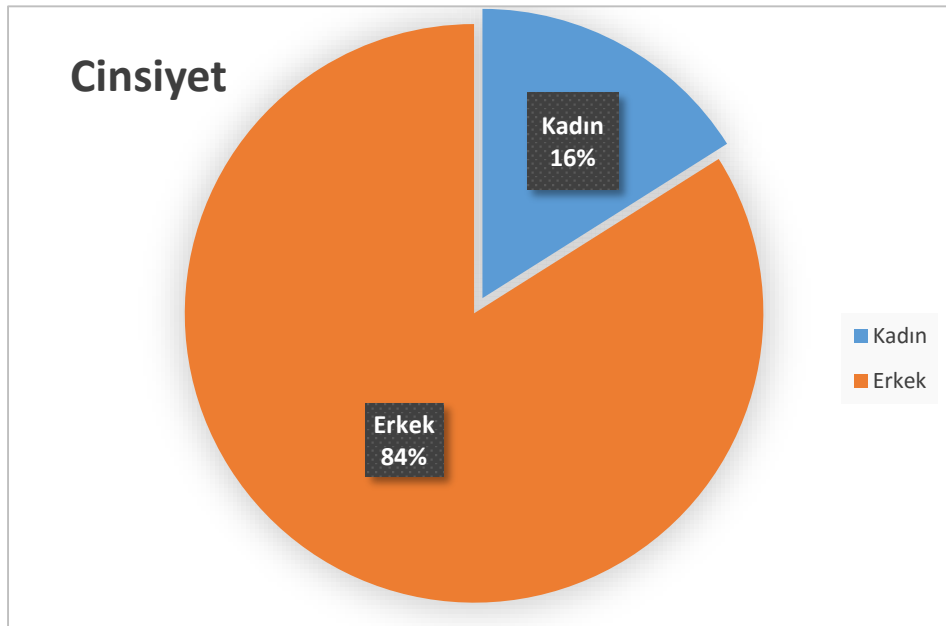
vb soruları ile mükelleflerin görüşleri alınmıştır.

6.3 Katılımcılar Hakkında Genel Bilgiler

a) Cinsiyet

Ankete katılan gerçek kişilerin (mükelleflerin) toplamı 81 olup bu mükelleflerin %84'ü (68 tanesi) erkek % 16'sı (13 tanesi) ise kadınlar oluşturmaktadır.

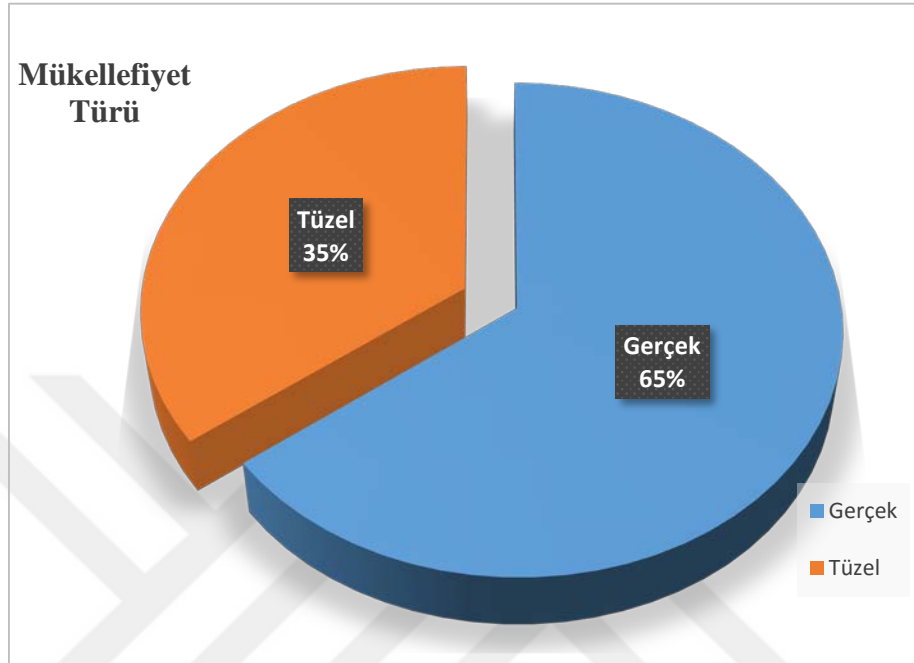
Grafik 6. 1 Ankete Katılan Gerçek Kişilerin Cinsiyetleri

b) Mükellefiyet Türü

Ankete katılan toplam 125 mükellefin 81 tanesi (% 65'i) gerçek, 44 tanesi (% 35'i) ise tüzel kişilerden oluşmaktadır.

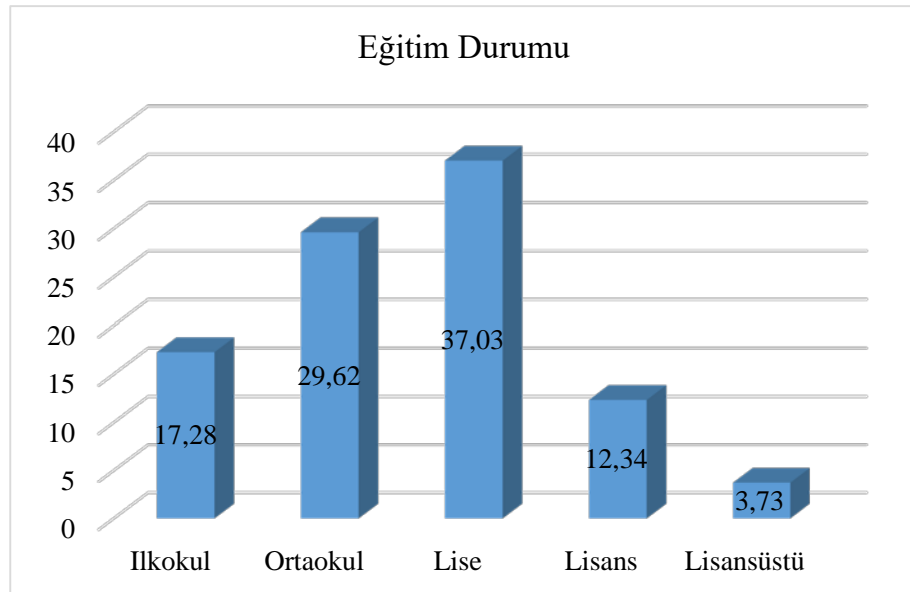
Grafik 6. 2 Ankete Katılan Kişilerin Mükellefiyet Türleri

c) Eğitim Durumu

Ankete tabi tutulan 81 gerçek kişinin eğitim durumları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir. Buradan mükelleflerin eğitim seviyesinin ortaokul-lise düzeyinde olduğu görülmüştür.

Grafik 6. 3 Ankete Katılan Kişilerin Eğitim Durumu

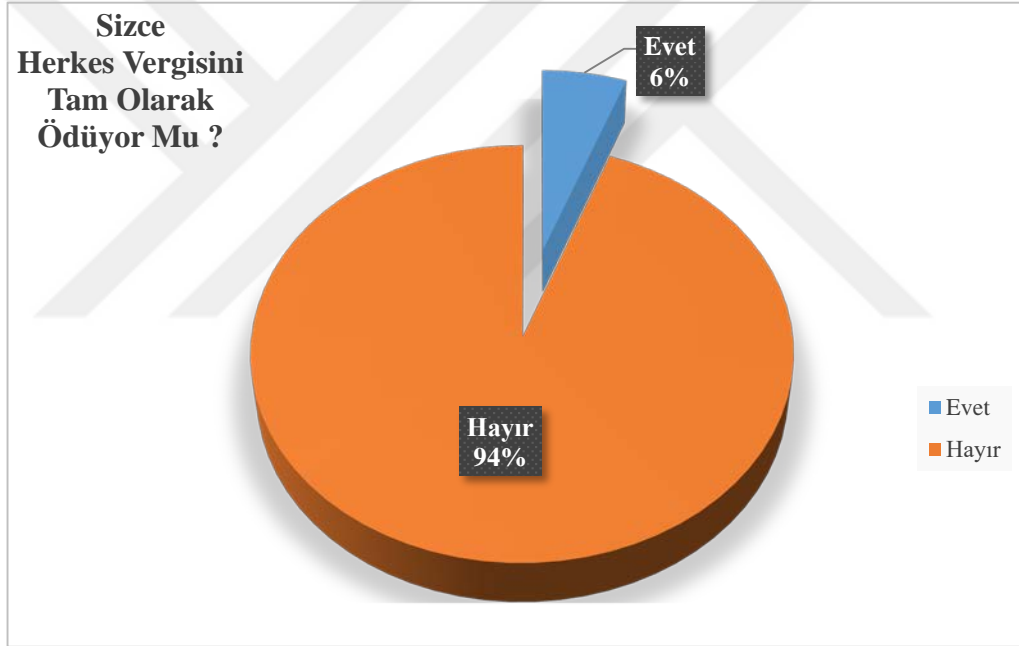
6.4 Mükelleflerin Vergiyi Tanımlama Algılama Biçimleri

Mükelleflerin kişisel olarak ya da çevresel faktörlerden etkilenmesi sonucu vergiyi nasıl algıladıkları son derece önemli olup vergi denetimi açısından da verimli şekilde vergi denetimi yapılabilmesi için mükelleflerin vergiyi ne şekilde algıladıkları oldukça önemli bir göstergedir.

a) Vergilerin Ödenmesi

Mükellefler “Türkiye’de herkes vergisini tam olarak ödüyor mu?” şeklindeki anket sorusuna %94 oranında “hayır” cevabını vermiştir. Bu durum ülkemizde mükelleflerin vergi ödevini yerine getirme konusunda hem kendilerine hem de diğer mükelleflere güvenmediğini göstermektedir.

Grafik 6. 4 Verginin Tam Olarak Ödenip Ödenmediği Algısı

Vergilerin tam olarak ödenmesini sağlayan en temel unsur ülkede yaşayan herkesin vergi ahlakının yüksek olmasıdır. Vergi ahlakı, vergiyi ödeme konusunda mükelleflerin (bir baskı veya zorlama olmaksızın) gönüllü olarak vergi ödemesini ifade etmektedir. Bu gönüllülük derecesini ise devletlerin topladığı vergi gelirlerinin ne kadarını sosyo-ekonomik faktörlere, adalet uygulamalarına, ülke halkının refahı, huzura ve mutluluğu adına harcadığı, ya da harcamadığı belirlemektedir.

Şöyle ki devletin mükelleflerden tahsil ettiği vergileri sosyal adalet ve sorumluluk ilkeleri kapsamında ekonomik hayatın güçlenmesi, toplumun güvenlik ve refahını artırmaya yönelik harcanması için özen göstermesi sonucu toplum bireylerinin

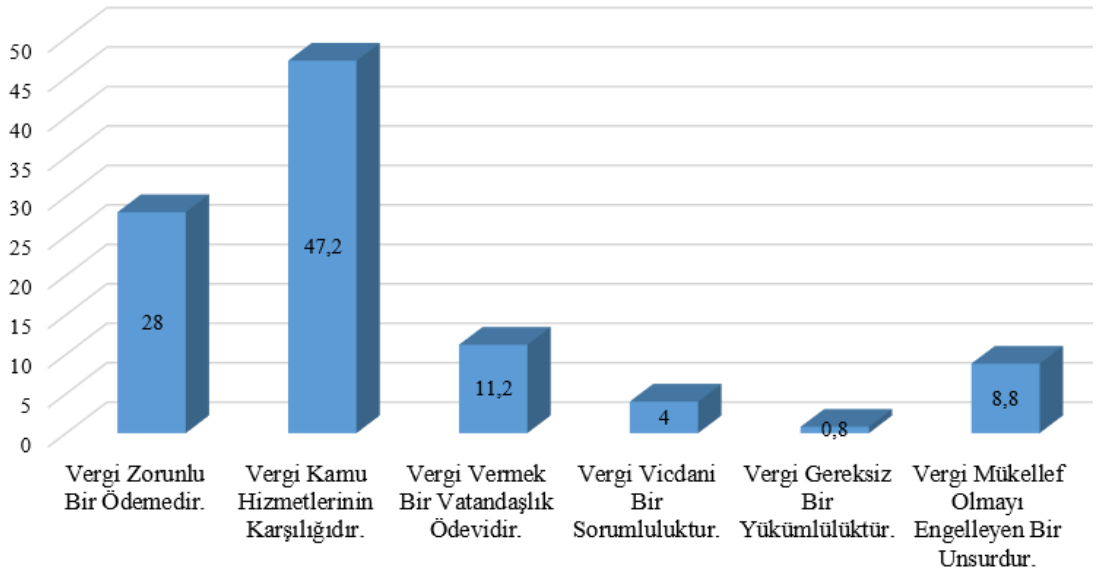
tümünde vergi ahlakının düzeyi yükselecektir. Ancak tahsil edilen vergileri plansız, programsız ve genellikle belli kesimler ile şahsi çıkar amaçlarına yönelik olarak harcayan ülkelerde vergi ahlakı çok düşüktür. Vergi ahlakı düşük olan ülkelerde ise vergi kayıp ve kaçaklarının boyutu çok yüksektir. Ayrıca vergi ahlakı düşük olan toplumun genel ahlak düzeyi de oldukça düşüktür.

b) Verginin Anlamı

Ankete katılan mükelleflere “Sizce vergi ne anlama gelmektedir?” şeklinde sorulan soruya mükelleflerin % 47,20’si verginin kamu hizmetlerinin karşılığı olduğu, % 28,00’i ise zorunlu bir ödeme olduğunu ifade etmiştir. Bu cevaplara göre mükellefler vergilerin zorunlu olarak toplanıp kamu hizmetlerinin karşılığı olarak kullanıldığını düşünmektedirler.

Grafik 6. 5 Verginin Anlamı

Sizce Vergi Ne Anlama Gelmektedir ?

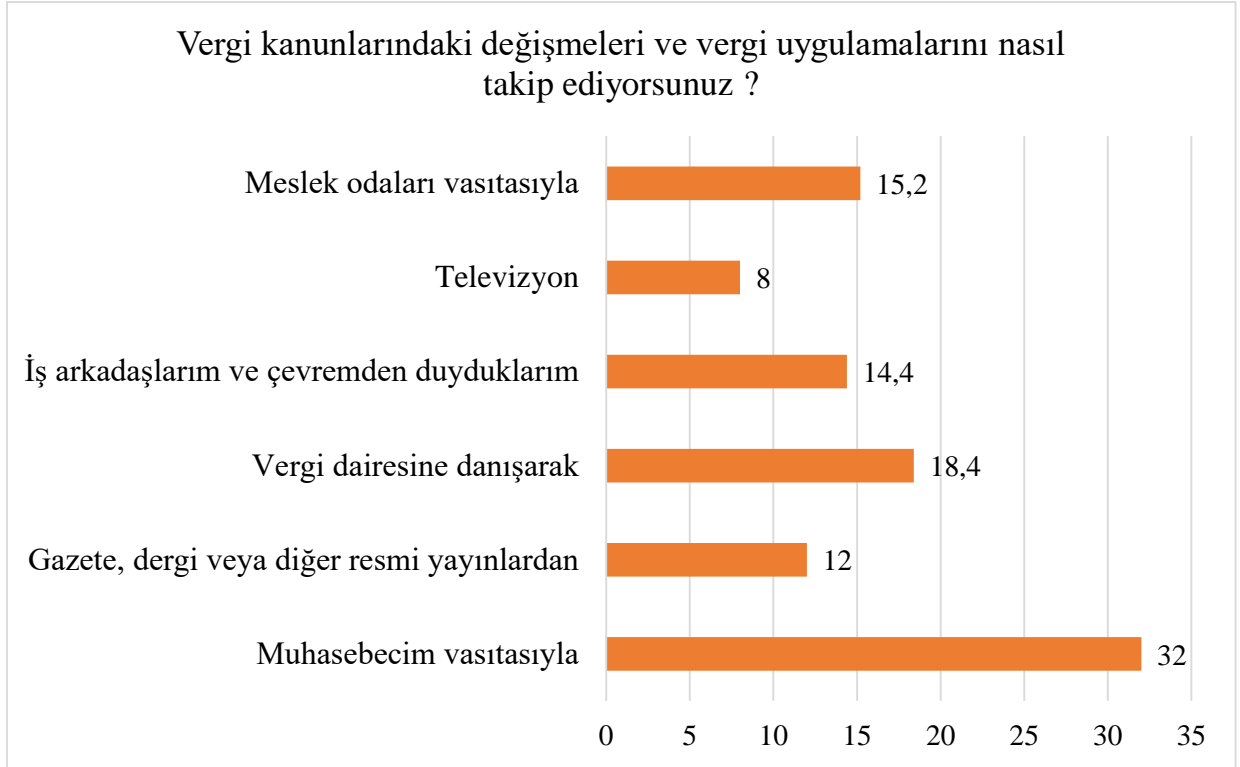

c) Vergi Mevzuatındaki Değişiklikler

Ankete katılan mükelleflere “Vergi kanunlarındaki değişimleri ve vergi uygulamalarını nasıl takip ediyorsunuz?” sorusuna ağırlık olarak mali müşavir vasıtasıyla cevabını vermişlerdir. Burada mükellefler öncelikli olarak vergi kanunlarının resmi kaynaklardan öğrenmek yerine (Resmi yayınlar, vergi dairesi vs) mali müşavirlerine danıştıklarını ifade etmişlerdir. Yani mükellefler “mali müşavire o kadar para veriyorum, bir de vergi mevzuatını da ben mi takip edeyim?” mantığı ile hareket etmektedirler.

Buradan şu çıkarım yapılması mümkündür. Mükelleflerin vergi ile ilgili bilgi kaynaklarına ulaşmada yararlandıkları araçların seçiminde eğitim durumları belirleyici rol oynamaktadır. Eğitim durumu ortaokul lise seviyesinde kalan mükelleflerimizin dergi veya resmi yayınları takip etme yerine hazır bilgiyi tercih etmesi çok da yadırganacak bir durum değildir. Öğrenim düzeyi arttıkça dergi veya resmi yayınları izleme oranı da artacak, daha bilinçli bir mükellef grubu oluşacaktır.

Grafik 6. 6 Vergi Kanunlarındaki Değişikliklerin Takip Edilip Edilmediği

6.5 Mükelleflerin Vergi Kayıp ve Kaçağını Algılama Biçimleri

a) Vergi Kaçakçılığının Temel Nedenleri

Ankete katılan mükelleflere vergi kayıp ve kaçağının oluşmasındaki temel nedenler sorulmuştur. Dengeli bir dağılım olmakla birlikte ağırlıklarına göre diğer mükelleflerin vergi ödevini yapmaması %17,60 vergi oranlarının yüksekliği %16,80 ve mükelleflerde vergi bilinç ve ahlakının bulunmaması %13,60 olarak hesaplanmıştır.

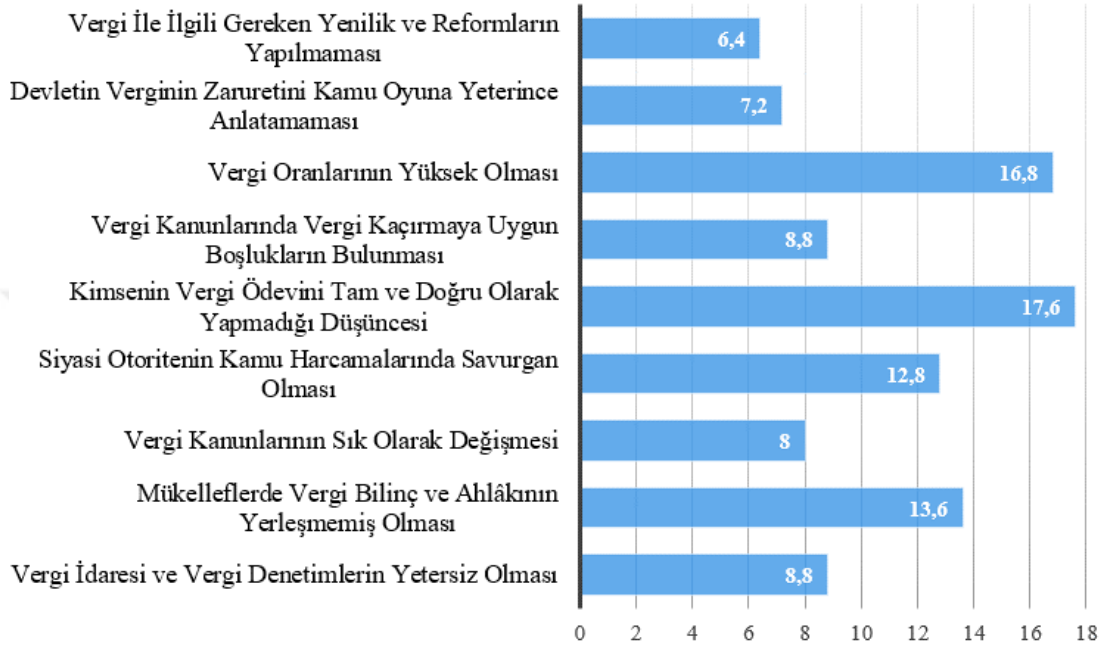
Buradan şu sonuç görülmektedir:

- Mükelleflerde vergi bilincinin ve vergi ahlakının bulunmaması
- Yürürlükteki vergi oranlarının yüksek olması
- Mükelleflerin topluluk psikolojisi ile hareket etmeleri

sonucu vergi kayıp ve kaçakları oluşmaktadır. Mükellefler vergi kayıp ve kaçaklarının azaltmak için çözüm arayan karar vericilere öncelikle bu sorunların çözümüne odaklanılması gerektiğini bu cevaplar ile ifade etmektedir.

Grafik 6. 7 Vergi Kaçakçılığının Nedenleri

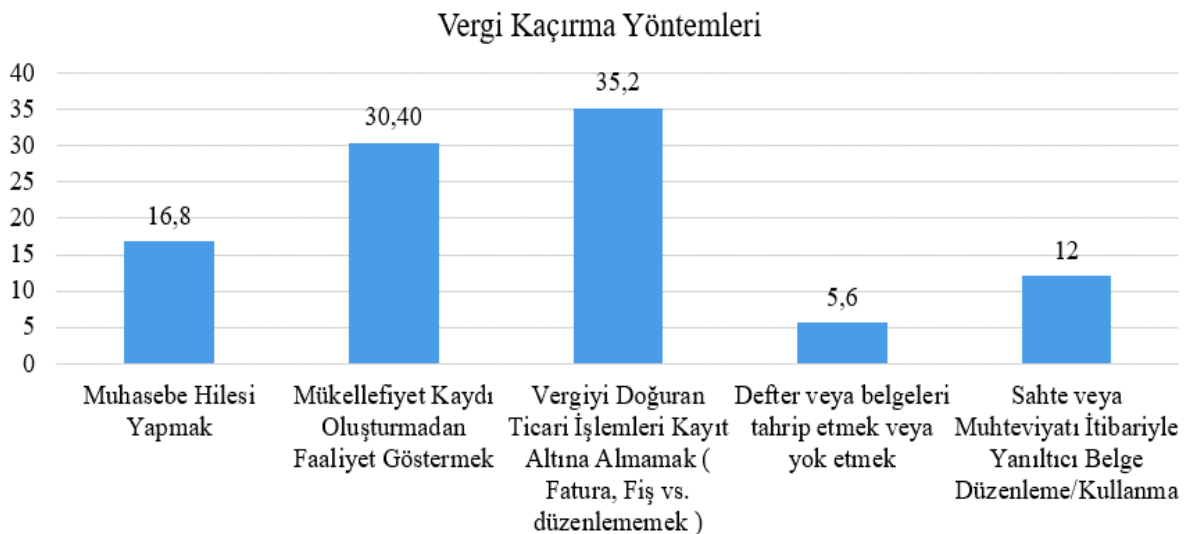
Vergi Kaçakçılığının Nedenleri

b) Vergi Kaçırma Yöntemleri

Mükellefler tarafından vergi yüküne tepki olarak ortaya çıkan vergi kayıp ve kaçaklıkları hem kamu düzenine aykırılık oluşturmakta hem de vergi gelirlerini büyük bir oranda zedelemektedir.

Grafik 6. 8 Vergi Kaçırma Yöntemleri

Ankete katılan mükelleflere “sizce vergi kayıp ve kaçağı hangi yollarla yapılmaktadır?” şeklindeki yöneltilen soruya %35,20 oranında vergiyi doğuran işlemleri kayıt altına alınmayarak (belge düzenlemeden satış yapılması vb) %30,40 oranında mükellefiyet kaydı olmaksızın faaliyetini sürdürmek şeklide cevap vermişlerdir. Bu durum yaygın ve yoğun denetimlerin yeterli düzeyde yapılmadığını göstermektedir.

Ülkemizde yaygın ve yoğun denetime çıkan memurların sayısının çok fazla olmaması sonucu vergi idaresi ancak beyan üzerinde bir olumsuzluk görmesi, mükellefin ihbar edilmesi ya da denetim esnasında olumsuzluk tespit edilmesi ile vergi kayıp ve kaçağının önüne geçmeye çalışmaktadır. (Örneğin kapanış yapılmak üzere gidilen adreste başka bir mükellefin kayıtsız olarak çalışmaya başladığının 1 hafta sonra anlaşılması gibi) Tabloda sayılan ve vergi kayıp ve kaçağına sebebiyet veren hususların daha az yaşanması için;

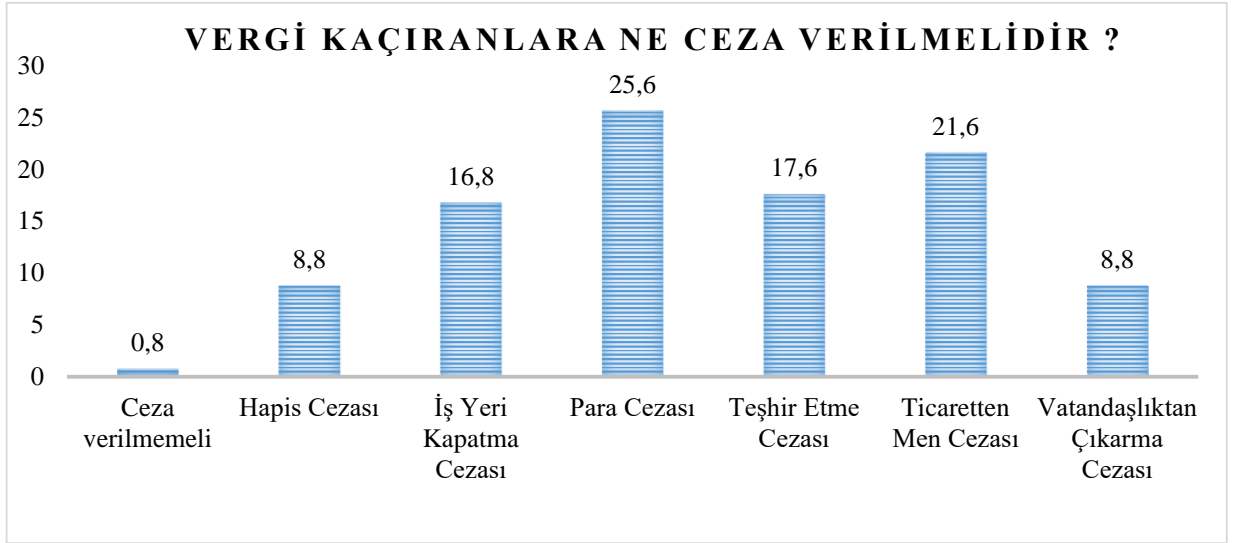
- Denetimlerin niteliğinin ve niceliğinin artırılması,
- E-yoklama-denetim sistemin verimli bir şekilde çalışması,
- Vergi idaresinin mükelleflerin hesaplarını kısa dönemler halinde takip etmesi gerekmektedir.

Bunun sonucunda mükellefler üzerinde denetim korkusu oluşacak olup vergi kayıp ve kaçağını azalacak bununla birlikte daha fazla vergi tahakkuk ettirilebilecektir.

c) Vergi Kayıp ve Kaçağına Neden Olanlara Verilmesi Gereken Ceza

Mükellefler “vergi kayıp ve kaçağına neden olanlara nasıl bir ceza verilmelidir” yönündeki soruya %25,60 oranında para cezası verilmeli, %21,60 oranında ticaretten men edilmeli , %17,60 oranında ise vergi kaçırانların teşhir edilmesi gerekir şeklinde cevap vermiştir.

Grafik 6. 9 Vergi Kayıp ve Kaçağına Sebep Olan Mükelleflere Verilecek Ceza

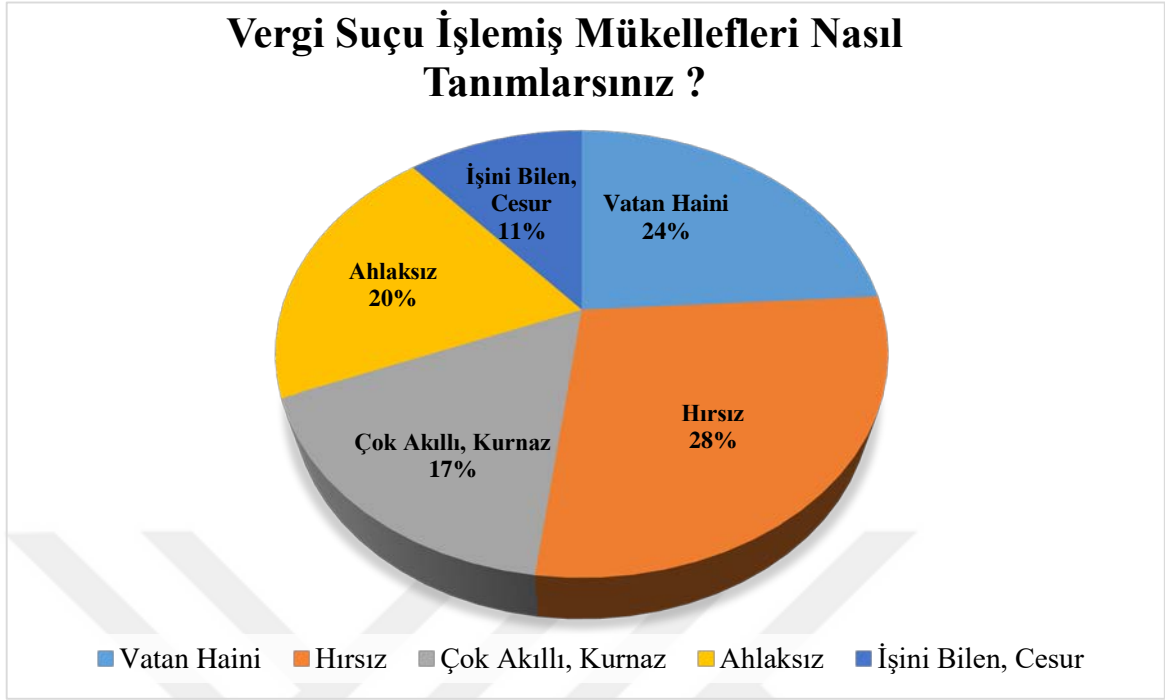

Bu verilere göre mükellefler vergi kayıp ve kaçağına sebep olan mükelleflerin kamu önünde açıklanması, ağır para cezalarına çarptırılıp gerekiyorsa ticaretten men edilmesini uygun görmüştür. Mükelleflere hapis cezası verilmesi mükellefin bakmakla yükümlü olduğu yakınlarına da verilmiş bir ceza olacağı düşünüldüğünden, vatandaşlıktan çıkartma ise ne kadar vergi kaybına sebebiyet verse de “hırsız bizim hırsızımız” mantığı ile (vatandaşlık duygularının ağır basmasıyla) oran olarak diğerler cevapların oldukça geride kalmıştır.

d) Vergi Kayıp Kaçağına Neden Olan Mükellefleri Tanımlama Çeşidi

Vergi suçunun mükellefler arasında nasıl algılandığı ve mükelleflerin bu duruma nasıl bir tepki verdikleri vergi kayıp ve kaçaklarının değerlendirilmesi hususunda önemli bir faktördür. Vergi kaçırmanın toplumsal bir suç olduğunun bireyler tarafından algılanması, vergi sisteminin rahat ilerlemesinde ve vergi tahsilâtının verimli bir şekilde sağlanabilmesi açısından oldukça önemlidir.

Grafik 6. 10 Ankete Katılan Kişilerin Vergi Suçu İşleyen Mükellefleri Tanımlaması

Ankete katılan mükelleflere “vergi kayıp ve kaçığına sebep olan mükellefleri nasıl tanımlarsınız?” sorusu sorulmuştur. Mükellefler Devletin kasasına girmesi gereken verginin ilgili mükellef tarafından ödemediği için bu kişileri %28,00 oranında hırsız, ülke insanının hakkına tecavüz edildiği düşüncesiyle %24,00 oranında vatan haini, (tüy bitmemiş yetimin hakkı olduğundan) vergi kaçırmanın suç olması ve suç işlemiş kişinin ahlaklı olamayacağından yola çıkarak da %20 oranında ahlaksız olarak tanımlamışlardır.

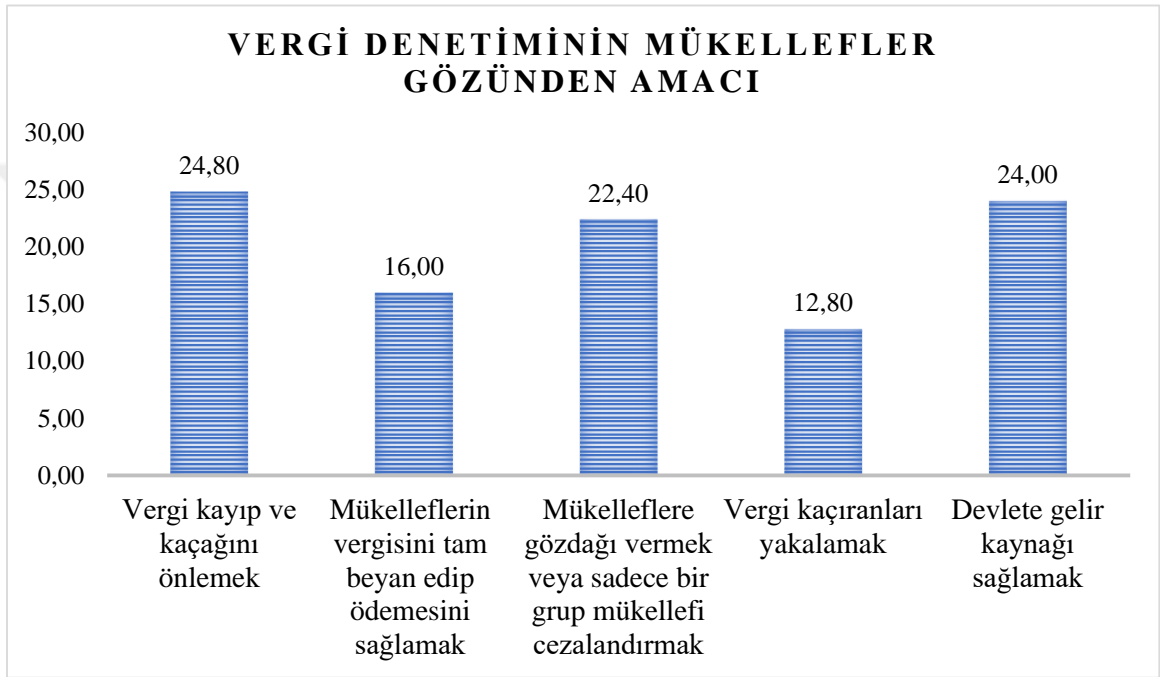
Burada enteresan bir durum göze çarpmaktadır. Ankete katılan mükellefler azımsanmayacak oranda vergi suçu işlemiş mükelleflere kurnaz, işi bilen ve cesur olarak tanımlanmıştır. Bu tanımlamadan şu anlaşılabilir: Mükelleflerin ticari faaliyetleri sonucu elde ettikleri kazançlarını devletle paylaşmak istememelerine rağmen vergi denetimleri, cezaları ya da toplum baskısından (el alem ne der) dolayı vergi kaçırılmamaktadır. Vergi kayıp ve kaçığına sebebiyet verenleri ise kendileri bu fiili planlayamaması veya cesaret edememesi sonucu çok akıllı ve cesur olarak tanımlamaktadırlar. Yani mükelleflerimiz arasında vergi kayıp ve kaçığına sebep olma yaklaşık %28 oranında takdir konusu olmuş, bu da bize ülke olarak vergi ahlakı konusunda almamız gereken daha çok yolun olduğunu göstermiştir.

6.6 Mükelleflerin Vergi Denetimine Bakış Açıları

a) Vergi Denetiminin Mükellefler Gözünden Amacı

Ankete katılan mükelleflerin “ sizce vergi denetimin amacı nedir?” sorusuna verdiği yanıtlar birbirine yakın oranlardadır. Mükellefler denetimin amacını %24,80 oranında vergi kayıp ve kaçağını önlemek ve %24,00 oranında devletin gelir kaynağı sağlama şeklinde görmektedir.

Grafik 6. 11 Vergi Denetimin Amacı

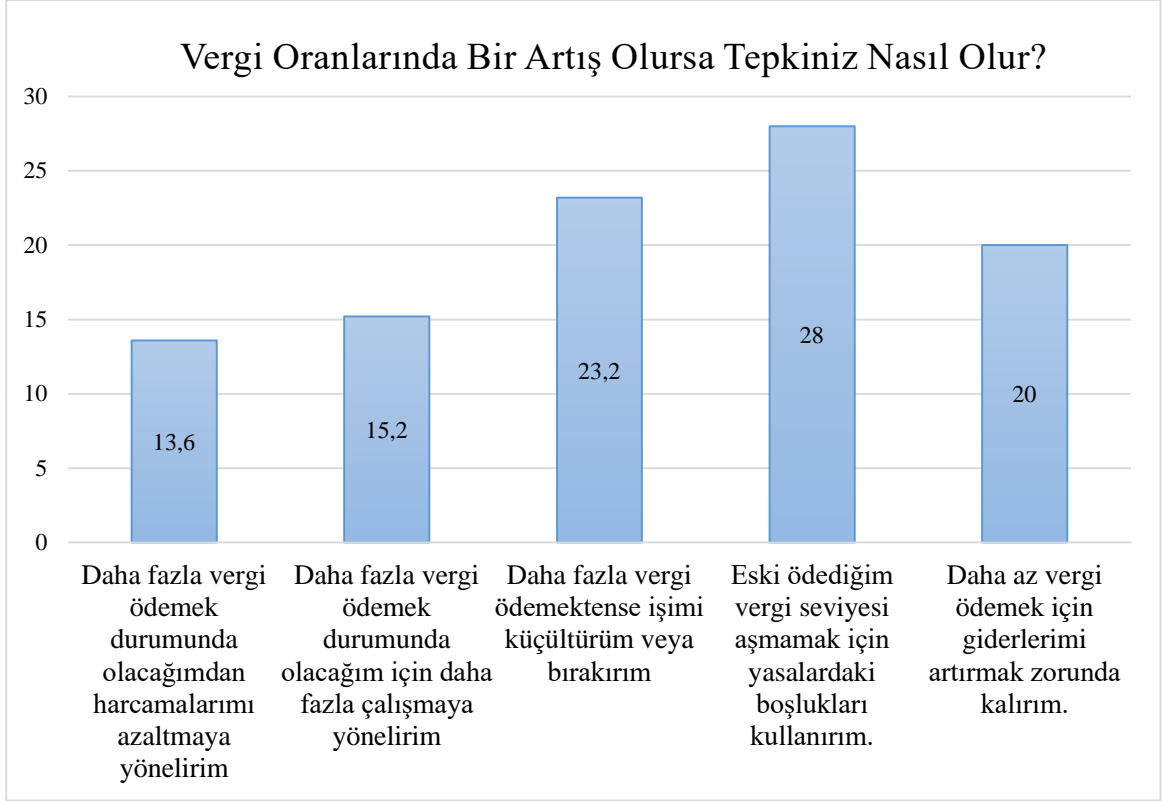

Mükelleflerin %22,40'ının vergi denetimlerinin mükellefe sadece gözdağı verilmesi veya belirli bir grup mükellefi cezalandırmak amacıyla yapıldığını ifade etmesi ise denetimin anlam ve amacının son derece yanlış olarak anlaşıldığı göstermektedir. Burada mükelleflerin vergi idaresinin örneğin küçük ve orta ölçekli esnafı vergi denetimleriyle cezalandırıp yüksek ticari faaliyette bulunan mükellefleri aynı oranda denetlemeyip “es geçtiğini” ifade etmesi oldukça düşündürücüdür.

Bu sonuç ankete katılanların 1/5'ne vergi kayıp ve kaçağının ülkemiz adına getirdiği olumsuzlukları ve vergi denetimin vergi kayıp ve kaçağını önlemedeki etkinliğinin tam olarak anlatılamadığını göstermektedir. Dolayısıyla bu mükelleflere vergi denetiminin gerçek amaçları çeşitli ve etkili yollarla anlatılıp, mükelleflerin vergilendirmeye gönüllü uyumunun sağlanması gerekmektedir.

b) Vergi Oranlarında Yapılacak Değişikliklerin Mükellef Davranışlarına Yansıması

Grafik 6. 12 Vergi Oranlarındaki Artışlara Mükelleflerin Tepkisi

Mükellefler “Vergi oranlarında bir artış ya da vergi yükünüzü artıracak bir kanun çıkarsa sizin tepkiniz nasıl gelişir?” şeklindeki soruya %23.20 oranında işimi küçültür veya kapatırım şeklinde cevap vermişlerdir. Ancak %28 oranında daha az vergi ödemek için yasadaki boşlukları kullanırım ve %20 oranında giderlerimi artırırım (dışarıdan işletmede kullanılmayan mal veya hizmetler ile ilgili gider artırıcı alış faturası toplamak vb) cevapları üzerine eğilmek gerekmektedir. Şöyle ki:

Her ekonomide mükellefler düşük oranlı vergiler karşısında olumlu bir tutum sergilemektedirler. Yani düşük oranlı vergilere mükelleflerin seyerek ve isteyerek ödediği vergiler de denilebilir. Mükellefler düşük oranlı vergilerin tüm vergi mükellefleri tarafından kabul göreceğini ve vergi kayıp ve kaçığının olmayacağını bilmesi sonucu kendisini toplumun bir parçası olarak görür.

Maalesef ülkemizde mükelleflerin artan vergi oranlarına karşı tutumu, çeşitli iktisadi, mali ve siyasi nedenlerden dolayı “nefret” haline dönüşmektedir. Mükelleflerin vergilere ve vergi oranlardaki artışa bu denli nefretle bakmasını bir hastalık olarak düşünürsek bu hastalık ileri düzeyde “vergi alerjisi” olarak

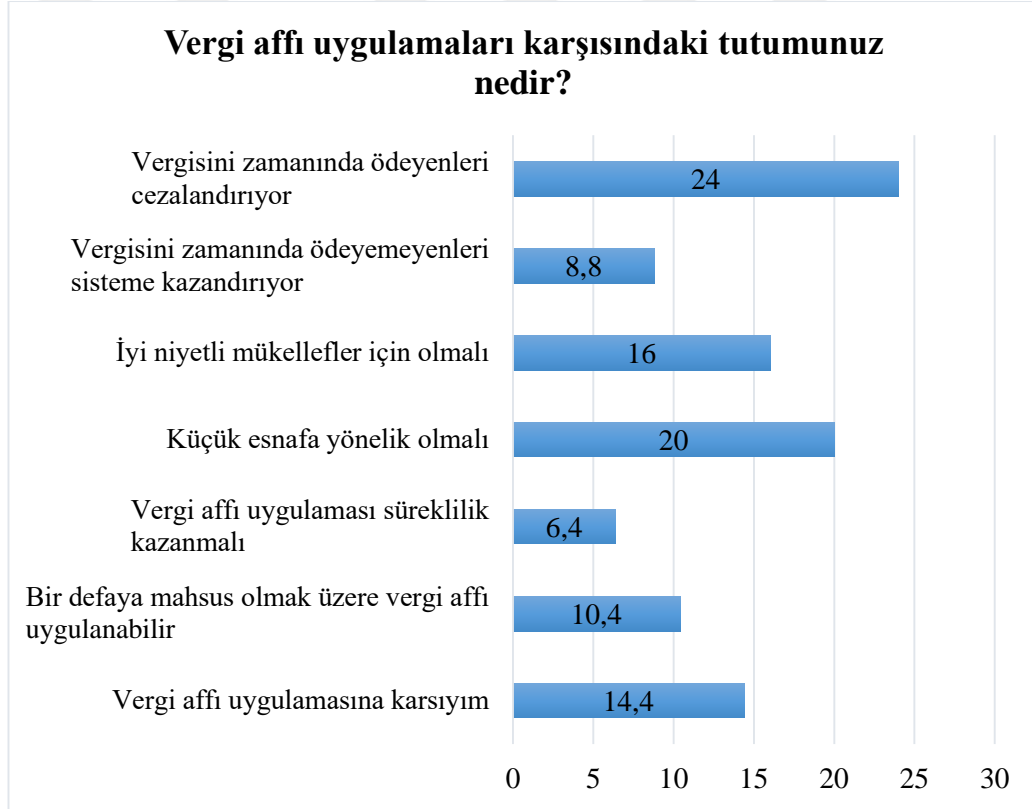
adlandırılabilir. Bu aşama mükelleflerin vergiye karşı tutumların en sert olduğu aşamadır. Mükellefler bu aşamada daha az vergi ödemek için yasalardaki boşlukları kullanmak veya hile yaparak daha az vergi ödemek isterler.

c) Vergi Aflarına Mükelleflerin Bakışı

Vergi afları; vergi yasalarına aykırı davranan mükelleflere vergi cezalarında indirim sağlama veya vergi cezalarını tümüyle kaldırma ve mükelleflerin ödemede zorlandığı vergi borçlarını yapılandırmak suretiyle ödemede kolaylıklar sağlama yoluyla mükellefleri vergisel uyuma davet etmedir.

Mükellefler aşağıdaki grafikte de anlaşılacağı üzere vergi aflarını; vergi idaresi ile mükellef arasındaki borç alacak ilişkisine göre değerlendirmişlerdir.

Grafik 6. 13 Ankete Katılan Kişilerin Vergi Aflarına Bakış Açısı

Ankete katılan mükellefler “Vergi affi uygulamaları karşısındaki tutumunuz nedir?” sorusuna 2 farklı açıdan yaklaşmıştır. Birinci görüşe göre vergi affi uygulaması vergisini zamanında veren mükelleflere yapılan bir haksızlıktır. İkinci görüş ise eğer vergi afları yapılacaksa bu kapsama iyi niyetli mükellefler ile büyük firmalar ile artık rekabet edemeyen küçük esnaflara (mağdurlara) alınması gerektiğini savunmuştur.

6.7 Mükelleflerin Pendik Uygulama Denetim Müdürlüğü ve Çalışanları Hakkındaki Görüşleri

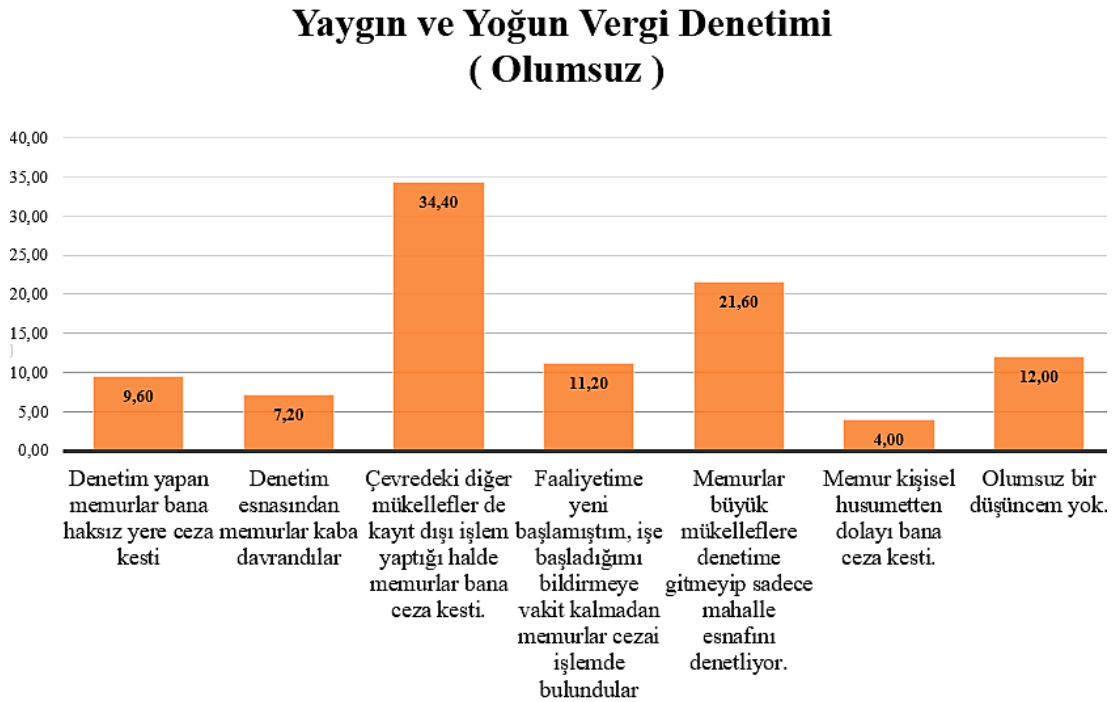
Uygulama Denetim Müdürlükleri'nin kuruluş yönetmeliğinde geçen görevleri;

- Yaygın ve yoğun vergi denetim faaliyetlerini
- Yoklama ve tebligat işlemlerini
- Vergi incelemesine ilişkin işlemleri yapmak olduğu için mükelleflere UDM'nin görevleri eksenli 3 ana başlıkta Pendik Uygulama Denetim Müdürlüğü çalışanlarına ilişkin sorular sorulmuştur. Cevap şıkları hazırlanırken mükelleflerin hal, hareket tavrı, davranış ve eleştirileri göz önüne alınmıştır.

a) Yaygın ve Yoğun Vergi Denetimi

Ankete katılan mükelleflere vergi dairesi dışında yaygın ve yoğun vergi denetiminde görevli olan memurlar ile ilgili olumsuz düşünceleri sorulmuştur.

Grafik 6. 14 Ankete Katılan Kişilerin Yaygın ve Yoğun Vergi Denetimi İle İlgili Olumsuz Düşünceleri

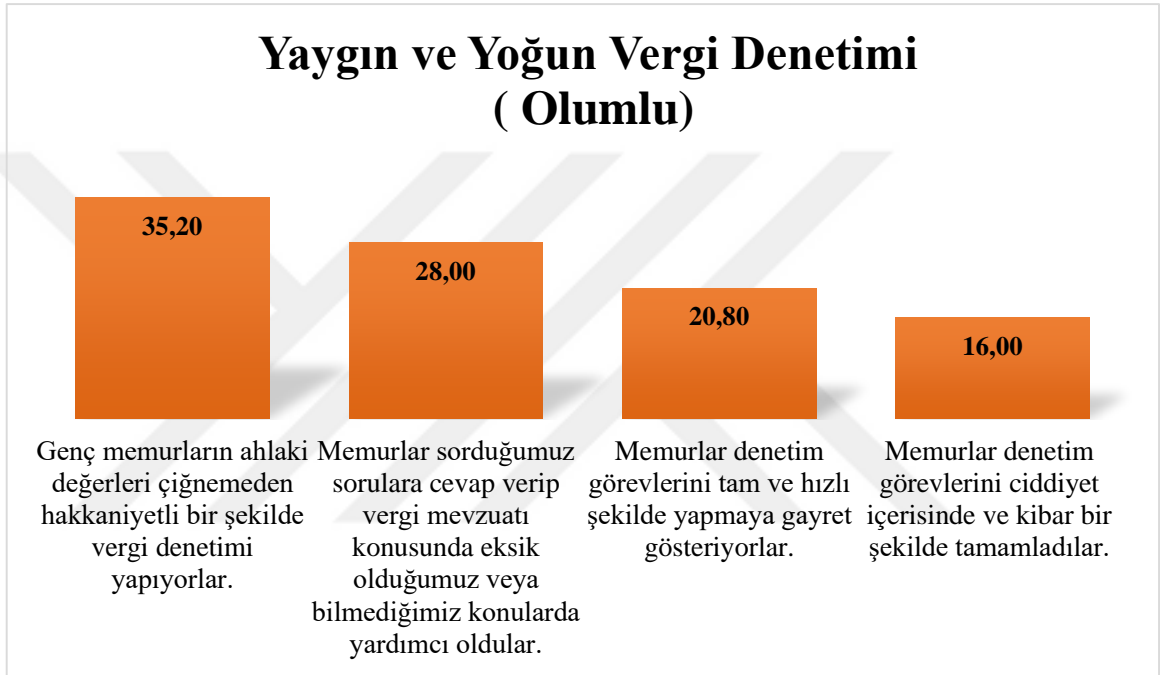

Mükelleflerin %34,40'ı diğer mükelleflerin de kayıt dışı işlem tesis etmelerine rağmen kendilerine ceza kesilmesini eleştirmiş, bir anlamda “herkes vergi kaçırıyor

gelip beni mi buldunuz “şeklinde cevap vermişlerdir. %21,60’ı ise yine benzer bir zihniyet ile denetimin sadece kendilerine yapıldığını düşünmektedir. Yani mükellefler yaygın ve yoğun vergi denetiminin sonunda “neden ben?” sorusunu kendilerine sormaktadırlar.

Mükelleflere anket sorusunda yaygın ve yoğun vergi denetimi yapan memurların kendilerinde bıraktığı olumlu davranışlar sorulmuştur.

Grafik 6. 15 Ankete Katılan Kişilerin Yaygın ve Yoğun Vergi Denetimi İle İlgili Olumlu Düşünceleri

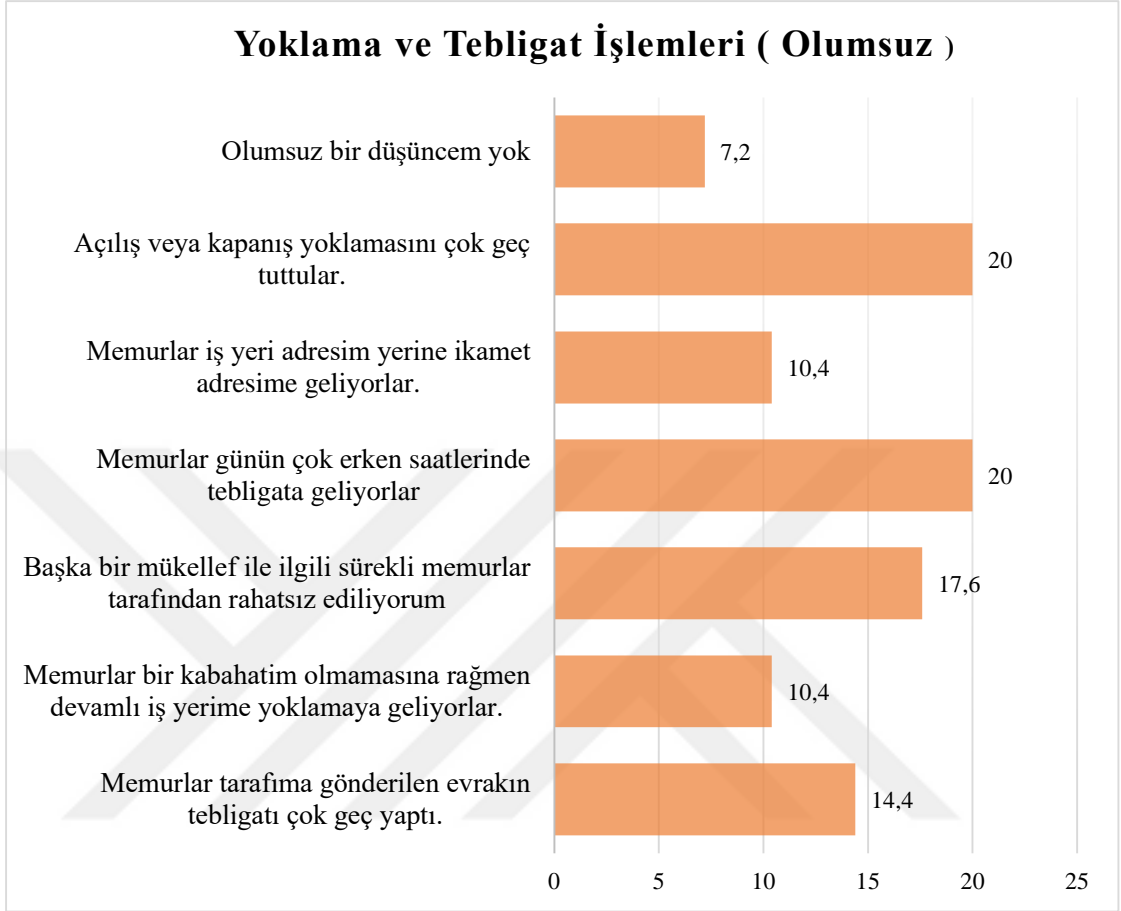
Mükellefler üzerinde ilgili memurların görevlerini ciddiyet içerisinde kibar ve hızlı bir şekilde yapması, görev esnasında mükelleflerin sorularına cevap vermeleri ve görevleri esnasında ahlak dışı hareketlerde bulunmamaları olumlu etki bırakmıştır.

b) Yoklama ve Tebligat İşlemleri

Vergi idaresi tarafından mükelleflere nezdinde tutulması gereken veya mükelleflere tebliğ edilmesi gereken resmi evraklar sonuçlandırılmak üzere ilgili bölgede yoklama ve tebligat işlemini yapmakla görevli ekip sorumlusuna teslim edilir. Yoklama faaliyeti gerçekleştirildikten sonra yoklama fişleri uygulama denetim müdürlüğü tarafından ilgili vergi dairesine gönderilir.

Mükelleflere yoklama ve tebligat işlemleri yapılırken olumsuz olarak gördüğü davranışlara ilişkin görüşleri aşağıdaki gibidir.

Grafik 6. 16 Ankete Katılan Kişilerin Yoklama ve Tebligat İşlemleri İle İlgili Olumsuz Düşünceleri

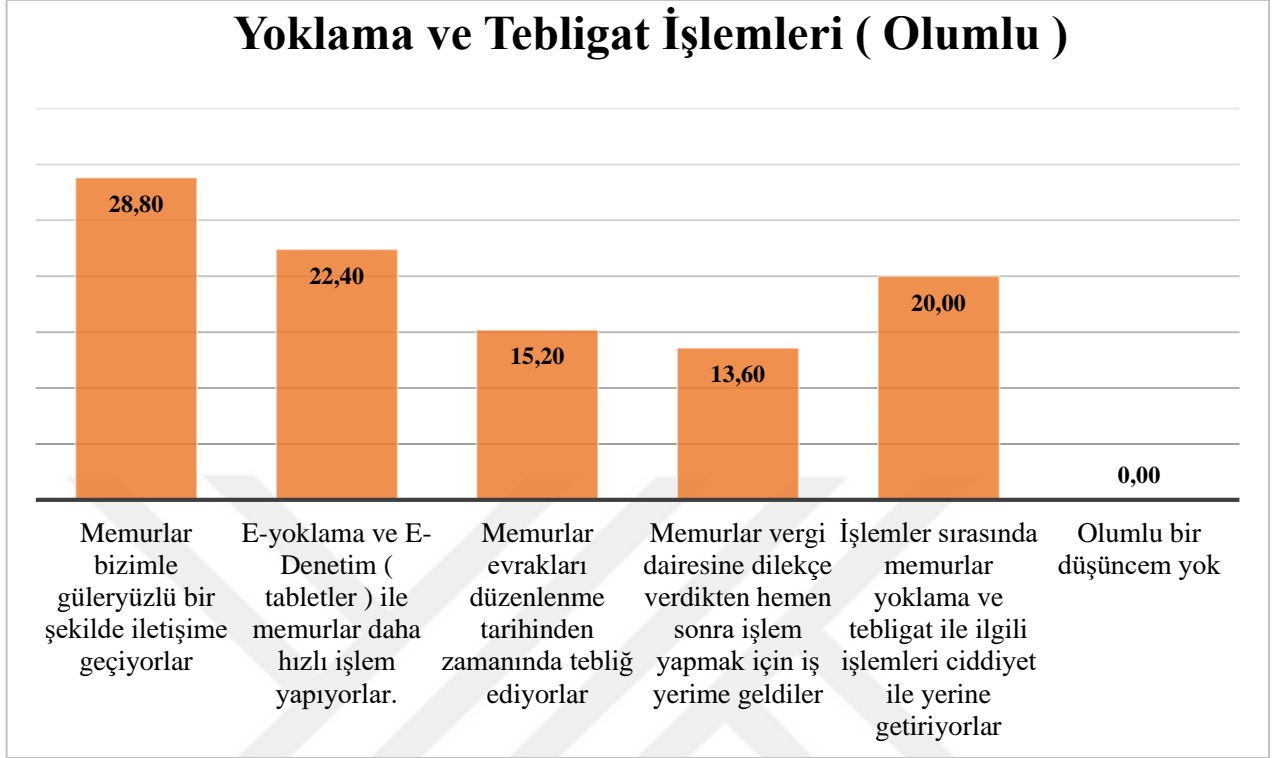

Anket sonuçlarına göre mükellefler yoklama ve tebligat ile ilgili zamanlama yönünden eleştiride bulunmuşlardır. Mükellefler vergi idaresi tarafından tebligat işlemlerinin daha hızlı bir şekilde yapılması isterken mükellefiyet ile ilgili açılış/kapanış yoklamalarının da başvuru tarihinden sonra ivedilikle tutulmasını istemektedirler.

Ayrıca sistem üzerinde A mükellefinin kayıtlı adresinde B mükellefinin bulunması mükellefleri rahatsız eden bir başka konu olmuştur.

Mükelleflere yoklama ve tebligat işlemleri yapılırken olumlu olarak nitelendirdikleri durumlar sorulmuştur.

Grafik 6. 17 Ankete Katılan Kişilerin Yoklama ve Tebligat İşlemleri İle İlgili Olumlu Düşünceleri

Mükellefler verdikleri cevaplar ile özellikle yoklama ve tebligat işlemleri yapılırken memurların kendileriyle güler yüzlü şekilde iletişim kurmasını, tabletler ile yapılan e-yoklama ve denetimler sayesinde daha hızlı ve verimli şekilde işlem tahsis edilmesini öne çıkarmışlardır.

c) Vergi İncelemesi

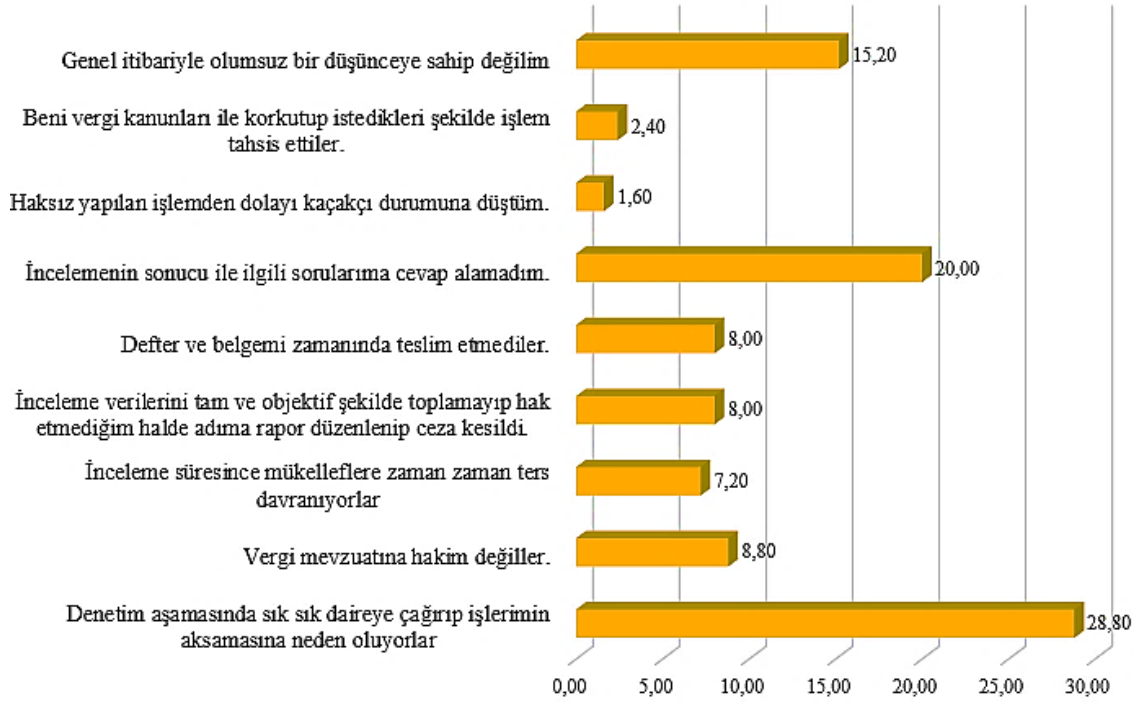
İVDB tarafından vergi incelemelerinde etkinlik ve verimliliğin sağlanması, işlemlerin kısa sürede sonuçlandırılması, takip ve koordinasyonun sağlanması ve çoklu raporların yazılmasına imkân sağlanması amacıyla uygulama denetim müdürlükleri kurulmuştur. Uygulama Denetim Müdürlükleri'nin kurulması ile mükellefler vergi dairelerine çağırılmayıp vergi incelemelerine ilişkin iş ve işlemleri Uygulama Denetim Müdürlüğü adresinde tesis edilmektedir.

Pendik Uygulama Denetim Müdürlüğü'nde 2016 döneminde vergi incelemelerine ait çalışmaları 12 Gelir Uzmanı, 1 VHKİ, 1 Şef, 1 Vergi Dairesi Müdür Vekili yapmaktadır. Anket sorumuzda mükelleflere inceleme esnasında Pendik Uygulama Denetim Müdürlüğü'nün vergi incelemesi yapmakla görevlendirilmiş personelleri hakkındaki olumsuz görüşleri sorulmuştur.

Bu anketimiz özellikle hakkında inceleme yapılmış ve inceleme sonunda adına vergi ve ceza tarh edilmiş (tabiri caizse canı yanmış) mükelleflerin cevaplarından oluşmaktadır.

Grafik 6. 18 Ankete Katılan Kişilerin Vergi İncelemesi İle İlgili Olumsuz Düşünceleri

Mükelleflerin Pendik Uygulama Denetim Müdürlüğü Çalışanları Hakkındaki Düşünceleri Olumsuz (Vergi İncelemesi)

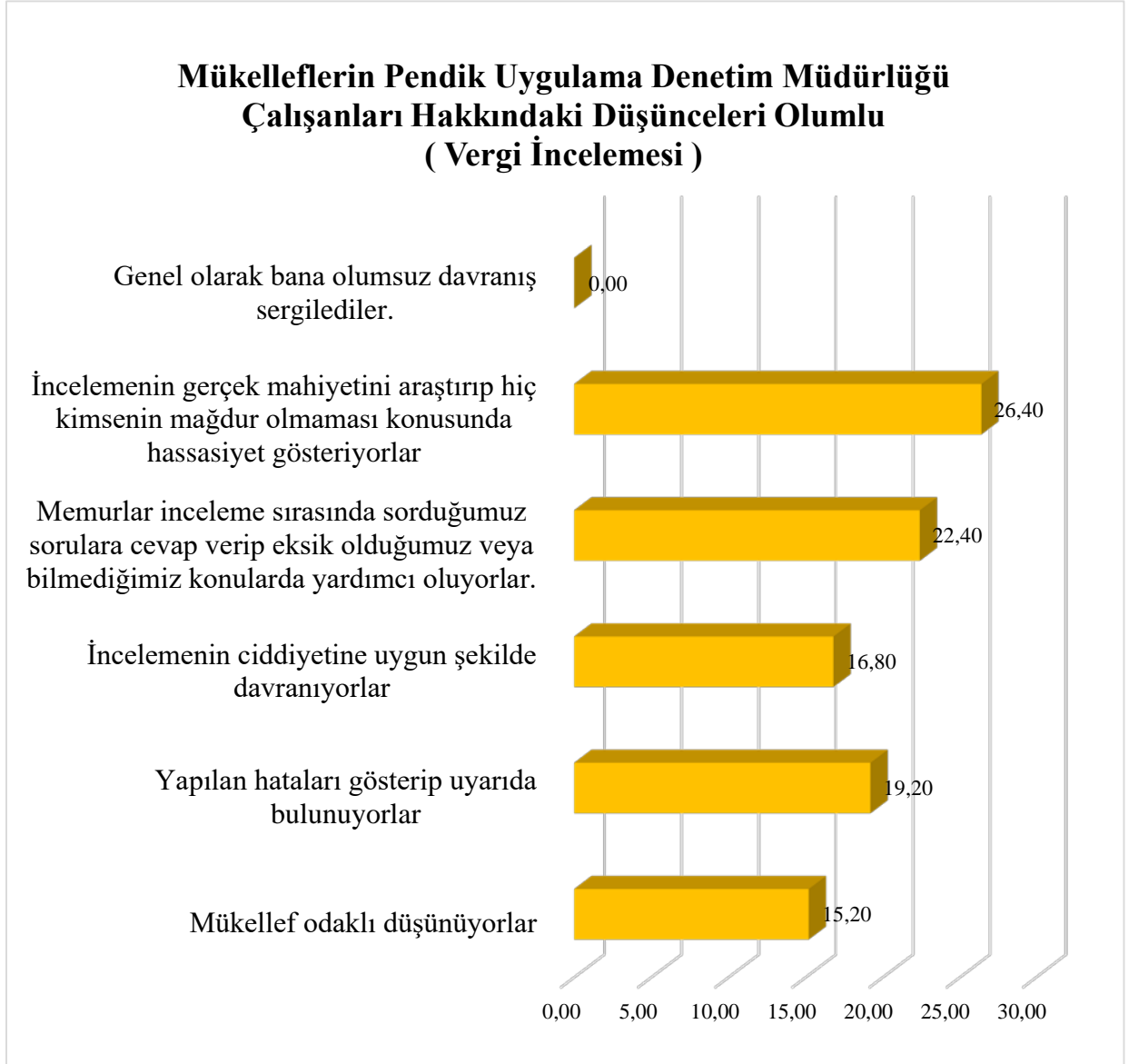

Mükelleflerin şikâyetçi oldukları durumların başında çeşitli nedenlerle mükelleflerin sıkça Müdürlüğümüze çağrılmış olmaları gelmektedir. Devamında ise inceleme sonucunda ceza alacak mıyım endişesi ile vergi incelemesinin sonuçlarını hemen öğrenmek istemelerinden dolayı bilgi sahibi olmamalarını eleştirmişlerdir.

Ayrıca %15'lik bir kısmının olumsuz bir düşüncem bulunmamaktadır şeklideki cevapları da olumlu olarak dikkate alınmalıdır.

Bu anket sorumuzda ise mükelleflere inceleme esnasında Pendik Uygulama Denetim Müdürlüğü'nün vergi incelemesi yapmakla görevlendirilmiş personelleri hakkındaki olumlu gördükleri görüşleri sorulmuştur.

Grafik 6. 19 Ankete Katılan Kişilerin Vergi İncelemesi İle İlgili Olumlu Düşünceleri

Mükellefler yapılan inceleme esnasında kafalarında herhangi bir soru işaretinin bulunmadığını, incelemenin gerçek mahiyeti ile yapılan incelemenin birbiri ile uyumlu olduğunu, kimsenin mağdur edilmeden gerçek durumun ortaya çıkarılması amacıyla hassas davranıldığından bahsetmişlerdir. Ayrıca inceleme sırasında memurların kendilerine karşı herhangi bir olumsuz bir tutum veya davranış sergilemediğini belirtmişlerdir. (%0)

7. SONUÇ

Günümüzdeki devlet anlayışlarında sosyo- ekonomik bir yapının hâkim olması devletlerin üstlenmiş olduğu kamu harcamalarının gittikçe artmasına neden olmuştur. Bu nedenle vergi gelirlerinin mali amaçlarının yanında ekonomik, sosyal ve psikolojik amaçları da önem taşımaktadır. Devletin vergi oranlarını artırması sonucu artırılan vergi oranları mükellefler üzerinde yük oluşturmakta ve mükelleflerin bu duruma göstermiş oldukları tepkilerden en önemlisi olan vergi kaçakçılığı; vergi sistemi, hukuksal yapı ve mükellef psikolojisi üzerinde olumsuz etkilere yol açmaktadır.

Mali, ekonomik, hukuki, idari, sosyal ve psikolojik birçok nedeni olan vergi kayıp ve kaçaklarına yol açan nedenlerin doğru olarak tespiti, vergi kayıp ve kaçagını önlemeye yönelik etkin ve tutarlı tedbirlerin alınabilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Vergi kayıp ve kaçaklarından arındırılmış bir ekonomiye sahip olunması imkânsız olup hedeflenen, vergi denetimlerinin etkinliğini artırarak vergi kayıp ve kaçagını en aza indirmek olmalıdır.

Ülkemizde vergiler beyan esasına göre alınmaktadır. Yani Türk vergi sistemi, mükelleflerin beyanını esas alan bir sistemdir. Bu sistemde mükellefler kendi gelirlerini kendileri beyan etmekte ve oluşturulan matrah üzerinden vergisini ödemektedir. Dolayısıyla mükelleflerin beyanı, aksi ispat edilinceye kadar doğru olarak kabul edilmektedir. Bu noktada mükelleflerin beyanlarının hatalı veya hileli olması durumunda devlet büyük sıkıntıya düşmekte ve beyanların doğru olup olmadığını araştırmak durumunda kalmaktadır. Beyan esasında; mükelleflerin vergi ahlakına ve vergi bilincine sahip olmaması halinde vergi kayıp ve kaçagının oluşma riski bulunmaktadır. Çünkü mükellefler isteyerek veya sehven eksik, yanlış veya yanıltıcı beyan verebilmektedirler. Bu yanlış veya hatalı beyanların ortaya çıkarılabilmesi için güçlü bir vergisel denetim yapısına sahip olunmalı, vergi denetimi ile ortaya çıkan vergi suçlarına caydırıcı cezaların verilebilmesi için de ceza müessesesinin varlığına ihtiyaç duyulmaktadır.

Vergi denetimi; bir ülkede yürürlükte olan vergi kanunlarının mükellefler tarafından yerine getirilip getirilmediğini denetlemek amacıyla yapılmaktadır. Vergi denetiminin mükelleflerin bilerek veya sehven yaptıkları vergisel hata veya hileleri ortaya çıkarmak, verginin aslı, ceza ve zamlarıyla beraber mükelleflerden tahsil edilmesini sağlamak, bunun sonucunda da devleti vergi alacağına kavuşturmak

amaçları da bulunmaktadır. Bu amaçlarının yanı sıra; vergi denetimi geçiren bir mükellefin daha sonra ki faaliyetlerinde kanunlara uyması ve henüz denetim yapılmayan mükelleflerin de hakkımda vergi denetimi yapılır mı düşüncesiyle kanunlara uyması sağlanmış olacaktır. Vergi denetiminin yaygın-yoğun ve sık olarak yapılması durumunda denetleneceğinin bilincinde olan mükellefler daha dikkatli davranacak ve hata ve hileye yönelmeyecektir. Böylelikle mükelleflerin vergi kayıp ve kaçacağını oluşturacak faaliyetlere yönelme durumu da ortadan kalkacaktır.

Bir ülkede eğer devletin koyduğu vergi kanunlarına ve vergi kanunlarının yaptırım gücüne vatandaşlar güven duyulmuyorsa öncelikle bu aksaklıkların giderilmesi akabinde vergi denetiminin de artırılması gerekmektedir. Vergi denetimleri sonucunda mükelleflerin vergi ahlakı ve vergi bilinci konularında yetersiz olduğu görüldüğü takdirde bu konularla ilgili mükelleflere gerekli bilgiler verilmesi ve tüm vatandaşların birer potansiyel mükellef olduğu varsayımı ile herkesin bu konular hakkında bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Çünkü sadece bilerek ve kasten vergi kaçıran mükelleflerin yanı sıra, iyi niyetli ancak mevzuat hakkında bilgisi bulunmayan bilmeden, istemeden vergisel veya matrahsal hatalar yaparak vergi kayıp ve kaçaklarının oluşmasına neden olan mükellefler de bulunmaktadır.

Mükellefler vergi konusunda yukarıda sayıldığı üzere eğitimsizlik, bilgisizlik gibi nedenlerin yanı sıra özensizlik ve dikkatsizlik nedeniyle de vergi kayıplarına sebep olabilmektedirler. Bunları engellemek için mükelleflere vergi bilincinin aşılması ve üzerine düşen görevlerin neler olduğu anlatılması gerekmektedir.

Üzerinde durulması gereken önemli diğer bir husus ise; vergi kayıp ve kaçığına neden olan mükelleflere uygulanan cezaların caydırıcılık özelliğinin olmaması problemidir. Gelirlerini gizleyen bir vatandaş veya kurum, vergisini ödemekten kaçındığı veya eksik beyan ettiği kazancı ile yatırım yaptığı takdirde elde edeceği yeni gelir, ödemesi gereken verginin aslı ve cezasından daha yüksekse mükellef vergisini ödemeyi tercih etmeyecektir. Bu durumda mükellefler ödeyeceği vergi tutarında yatırım yapıp, ilave bir kazanç sağladıktan sonra vergisini ve cezasını ödemeyi düşüneceklerdir. Bu da devletin kamu alacağına geç (uzlaşma veya af kapsamında ise eksik) kavuşmasına neden olacaktır. Bu problemin çözüm vergi denetimleri ile vergi cezalarının artırılmasıdır. Böylelikle; vergisini kaçıran mükellef yüksek miktarda ceza ödediğinde bir daha vergisini kaçırmaya yeltenmemesinin sağlanmasıyla beraber diğer mükelleflerin de gözü korkacağı için vergisini gününde ve tam ödemeye teşvik edilmiş olacaktır. Bu şekilde vergi kaçırmayı tercih eden mükellefler denetimlerin fazlalığı ve

cezaların caydırıcılık özelliğini ile vergisel uyuma (gönüllü uyuma) yönlendirilecektir.

Son yıllarda ülkemizde vergi kayıp ve kaçaklarının önlenmesine yönelik bazı tedbirler alınmıştır. Bu anlamda, Türk vergi denetim sistemindeki vergi denetim birimlerinin yapısında değişiklik meydana getiren 646 sayılı KHK ile vergi kayıp ve kaçakları ile kayıt dışı ekonominin önlenmesi adına atılan çok önemli bir adım olduğunu söyleyebiliriz. İlgili kararname ile “Vergi Denetim Kurulu Başkanlığı” kurulmuş, öteden beri yapılması planlanan denetim elemanlarının tek çatı altına alınması sağlanmıştır. Bu sayede vergi incelemesinin tek elden yürütülecek olması denetimde etkinliği sağlayabilecek bir uygulama olduğunu söyleyebiliriz. En azından mükerrer incelemeleri ortadan kaldırması açısından önemli olup çok başlılığı ortadan kaldıracaktır.

Tüm bu tespitlerin yanında Vergi Denetim Kurulu Başkanlığı ile birlikte Gelir İdaresi Başkanlığının da daha etkin bir şekilde inceleme faaliyetlerinde bulunması vergi denetimlerinin etkinliğinin artırılması açısından büyük önem arz etmektedir. Vergi denetimde etkinliğin artırılabilmesi için mevzuatın yenilenip sade ve anlaşılır hale getirilmesi, vergi inceleme elemanları için etkin performans değerlemesi yapılması ve incelemelere hız kazandırıcı teknolojik olanakların kullanılması şarttır. Bununla birlikte toplumda vergi bilincinin oluşturulması, vergi incelemelerinin vergi istihbarat çalışmalarıyla desteklenmesi gerekliliği idarece alınacak önlemlerle sağlanmalıdır.

Çalışmamızda da belirttiğimiz gibi vergi denetimlerinin vergi kayıp ve kaçaklarını önlemesi açısından daha işlevsel hale gelebilmesi, denetim elemanlarının nitel ve nicel olarak kapasitelerinin artırılması ile mümkündür. Her ne kadar mevcut uygulama ile merkezi denetim elemanlarının gerek mesleğe seçiliş, gerekse yetiştirilmeleri açısından nitelikli olduklarını kabul etsek de, sayı olarak milyonlarca mükellefin bulunduğu bir ülke için etkin olarak vergi denetiminin halen daha yapılmadığını ifade edebiliriz. Bunun en önemli nedenlerinin başında vergi denetimlerinin kılcallara kadar inememesi (yerelleşmemesi) gelmektedir.

İşte Gelir İdaresi Başkanlığı'nın daha etkili ve verimli bir şekilde vergi denetimi yapması açısından Başkanlığa bağlı Uygulama Denetim Müdürlüklerinin etkisi burada ortaya çıkmaktadır. Daha önceleri (İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı'nca 19.03.2014 tarih ve 3909 sayılı yazı ile kurulan UDM'den önce) Vergi Dairesi Müdürleri tarafından gerçekleştirilen vergi incelemeleri ile Denetim

Koordinatörlükleri tarafından yürütülen yaygın ve yoğun vergi denetim faaliyetleri ile Gelir İdaresi Başkanlığı yerel vergi denetimi yapmaktaydı. Ancak iş yükünü artması, denetimde uygulama birliğinin olması, vergi denetimlerinde etkinliğin ve belirli bir uzmanlaşmanın sağlanması ve çoklu raporların yazılmasına olanak tanınması amacıyla 19.03.2014 tarihinde Uygulama Grup Müdürlüklerine bağlı olarak faaliyet göstermek üzere Uygulama Denetim Müdürlükleri kurulmuştur. Çalışmamızda Uygulama Denetim Müdürlüklerinin kurulmasından önceki ve sonrasına ait vergi istatistiki verilerden de rahatça anlaşılacağı üzere konusunda uzmanlaşmış Yeterliliğe Tabi Gelir Uzmanlarını bünyesinde barındıran Uygulama Denetim Müdürlüklerinin yaptıkları vergi denetimleri sonucu kamu alacağının tahsil edilmesine olumlu anlamda etkisi olmuştur.

Bu olumlu sonuçlar sebebi çok net olarak şöyle açıklanabilir. Birincisi Vergi Denetim Kurulu'nun 2015 yılında mükellef bazında yapmış olduğu vergi incelemesi oranı %3 seviyesinin altında kalmıştır. Yani VDK tek başına kara delik haline gelen vergi kayıp ve kaçaklarını önlemede teknik olarak yetersiz kalmıştır. Burada İdare vergi dairelerinde görev yapmakta olan tabiri caizse vergilendirme mutfağının her birimde çalışan, her köşesini bilen ve yeterliliğe tabi olarak özel yarışma sınavıyla mesleğe seçilen 6000'in üzerinde gelir uzman ve yardımcısını vergi denetimine kanalize etmek suretiyle (vergi denetimlerini tabana yayma yoluyla) vergi denetiminin etkinliğini artırabilir.

Yeterliliğe Tabi Gelir Uzmanlığı mesleği Devlet Memurları Kanunu'nun 36.Maddesinin 11-A fıkrasında düzenlenmiş Kaymakamlık, Müfettişlik, Kontrolörlük kadroları gibi yarışma sınavı ile girilip, özel bir yetişme dönemi ve yardımcılık sürecinden sonra yeterlik sınavı verilerek uzman unvanının alındığı bir meslektir. Gelir uzmanları Maliye Bakanlığı'nın bağlı kuruluşu olan Gelir İdaresi Başkanlığı'nda çalışmakta olup yoklama, denetim, inceleme, vergi iadesi gibi işlemlerle vergilendirme sürecinin her aşamasında görev yapmaktadırlar.

Dolayısıyla vergi denetimini yerelleştirmek (kılcallara kadar inebilmek) için genel olarak vergi dairelerinin her servisinde (Kdv, İcra, Muhasebe, Vergilendirme gibi) deneyim kazanmış mevcut gelir uzman ve yardımcılarının ilave bir eğitimden geçirilerek denetim kadrolarına alınmaları ya da çalışmamızda da belirttiğimiz gibi Uygulama Grup Müdürlüklerine bağlı Uygulama Denetim Müdürlüklerinde sınırlı da olsa etkin bir vergi denetimine katkıda bulunmaları sağlanabilir. (Şu anda sadece

Uygulama Denetim Müdürü vergi incelemesi yapmaya yetkilidir. Gelir Uzmanlarının vergi denetimi yapmaya yetkileri yoktur.)

İstatistiklerde GİB’de Müdür kadrosunda bulunan inceleme elemanlarının 2015 yılında vergi müfettişlerinden ortalama incelenen mükellef sayılarına göre daha fazla mükellefi incelediği görülmektedir. Vergi denetiminin daha da etkili ve verimli bir şekilde yapılabilmesi için sadece Müdür kadrosunda olanların değil Gelir Uzmanlarının da (sınırlı) vergi denetimi yapabilmesi gerekmektedir. Çünkü Gelir Uzmanları gelir mevzuatı konusunda hazır yetişmiş eleman durumundadırlar ve GİB bünyesinde aldıkları eğitimlere, yetenek ve vizyonlarına göre nispeten verimsiz ve atıl olarak vergi dairelerinde istihdam edilmektedirler. Dolayısıyla söz konusu bu personelin ve güçlü alt yapısının da harekete geçirilmesiyle gerekli mevzuat eksikliklerinin eğitim faaliyetleri ile tamamlanması kaydıyla Vergi Denetim Kurulu Başkanlığı ile koordineli olarak sınırlıda olsa Gelir İdaresi Başkanlığına bağlı Uygulama Grup Müdürlüklerinde veya farklı unvanlar ile (Vergi Uzmanı) farklı bir birimde vergi inceleme faaliyetleri yürütülmeli ve etkin hale getirilmelidir. Bu sayede vergi denetim sisteminde daha kaliteli bir hizmet anlayışı ile birlikte mükelleflerin vergi uyumu da en üst seviyede sağlanabilecektir. Burada asıl hedef vergi kayıp ve kaçaklarını önlemede ve özellikle kayıt dışı ekonomi ile mücadelede Gelir İdaresi Başkanlığının etkisinin artırılması olmalıdır.

Yukarıda yapılan tüm açıklamalar, anket sonuçları ve istatistik veriler ışığında ve bu çalışmanın her bölümünde ekonomideki en büyük problemin vergi kayıp ve kaçakları olduğu ve bunların önlenmesinde vergi denetiminin nasıl bir rol üstlendiği anlatılmıştır. Ayrıca İVDB bünyesinde kurulan ve çalışanları yeterliğe tabi Gelir Uzman ve Yardımcılarından oluşan Uygulama Denetim Müdürlüklerinin (Pendik Uygulama Denetim Müdürlüğü) vergi kayıp ve kaçakları üzerindeki etkileri irdelenmiştir. Gerek istatistik veriler gerek mükelleflerin yorum ve düşüncelerini yansıtan anket verileri sonucu İVDB bünyesindeki UDM’lerin yaptığı sektörel,statik veya değişken vergi denetimleri ile vergi kayıp ve kaçaklarını azaltıcı, mükelleflerin vergiye gönüllü uyumunu artırıcı etkilerinin son derece olumlu olduğu görülmüştür.

Bunun yanında Gelir İdaresi Başkanlığı bünyesinde istihdam edilen Gelir Uzmanlarına gerekli yasal düzenlemelerin oluşturulması sonucu verilecek sınırlı inceleme yetkisi ile vergi denetiminin daha etkin bir şekilde yapılacağı anlatılmıştır.

KAYNAKLAR

Kitaplar

Akdoğan, A. (1979) “*Vergi İncelemesi*”, Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayın No; 127, Ankara s.7-8-9

Akdoğan, A.(2005) “*Kamu Maliyesi*”, Gazi Kitabevi, Ankara

Arıca, Nadir ve Ali İyibil. (1985), *İşletmelerde Vergi Denetimi, Defter ve Belgeler*, Ankara: Fon Matbaası s.1

Aydın, Ş. ve Lodos, K. (2007) “ *Türkiye’de Vergi Denetimi ve Vergi Kontrol Memurluğu, Kamu Giderlerinin Finansmanı Kayıt dışı Ekonomi ve Vergi Denetimi*” Vergi Denetmenleri Derneği Eğitim Yayınları Serisi 14, Ankara, s.166

Atılğan, H. (2004), “*Verginin Ekonomik Büyüme Üzerindeki Etkileri: Türkiye’deki Durumunun Analizi*” Maliye Bakanlığı, Ankara, s.238.

Furtun, İdris Hakan (2010), “*Türk Hukukunda Vergi Mükelleflerini Denetleme Araçları*”, s. 299-321.

Güçlü, F. (2001) “*Ülkemizde Vergi Kaçakçılığı ve Uygulamaları (Yargıtay ve Sayıştay Kararları Işığında)*”, Detay Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara s.1

Karakoç, Y. (2012) “*Vergi Hukuku*” Altıncı Baskı, Ankara: Yetkin Yayınları

Kızılot, Ş. Şenyüz, D. Taş, M. ve Dönmez, R. (2008) “*Vergi Hukuku*”, Yaklaşım Yayıncılık, Ankara. s.73

Organ, İ. (2008) “*Vergi Denetimi ve Türkiye Uygulaması Sorunlar, Çözüm Önerileri.*” Ankara: Gazi Kitabevi, s.39,146

Şeker, N. (1994): “*Hukuksal Yapısıyla Vergi İncelemesi*”, Yayın No:436, İstanbul, Beta Yayınları, 1. Bası, Şubat. S.38

Tekin, F.ve Çelikkaya, A. (2005) “*Vergi Denetimi*”, Ankara, Seçkin Yayınevi, 1. Baskı s.57-58-69

Tekin, Fazıl ve Ali Çelikkaya; (2007), “*Vergi Denetimi*”, Altıncı Baskı, Ankara: Seçkin Yayınevi s.22

Turhan, S. (1998) “*Vergi Teorisi ve Politikası*”, Filiz Kitabevi, İstanbul s.107

Uyanık, Ali (2005): “*Vergi Teorisi, Hukuku ve Tekniği, Avrupa Birliği’nin Vergilendirme Yapısı ve Sigorta Sektörü,*” Sigorta Araştırma ve İnceleme Yayınları-

Türk Vergi Sistemi ve 50. Yılında Hesap Uzmanları Kurulu:(1995), HUK 50. Yıl Armağanı, Acar Matbaacılık AS. ,İstanbul.

Makale ve Yayınlar

Akbay Mehmet (1990) Vergi İncelemeleri ve Vergi Denetimi, “1990 Yılına Giren Türkiye’de Denetimin Etkinlik ve Verimliliği” Konulu Sempozyum, Ankara: Maliye Gümrük Araştırma Koordinasyon Kurulu, Yayın No: 1990/308 , 1990, s. 213

Abdioğlu, Hasan; (2007), “*Vergi Denetiminde Kırmızı Bayrakların Kullanımı*”, Muhasebe ve Finansman Dergisi, 36, s.16

Akdoğan A. (1999) “ *Vergilendirme Politikası, Gelir ve İkame Etkileri Açısından İzlenilebilecek Gelir Vergisi Politikasının Değerlendirilmesi*” Gazi Üniversitesi İİBF Dergisi s.97

Arıkan A.Naci (2013) “*Vergi Usul Kanununda Vergi İncelemesi ile İlgili Yer Alan Hükümler ve Vergi İnceleme Elemanlarının Yetkileri*” Vergi Dünyası Dergisi Haziran 382.Sayı

Batirel Ömer Faruk, “*Türk Vergi Gelirlerini Artırma Yolları Alternatifleri ve Beklentiler*”, İTO Yayını, Sayı: 1985/15, İstanbul, 1985 s.31-32

Cansız H. (2006) “*Vergi Mükelleflerinin Vergiyi Algılama Hakkındaki Görüşleri: Afyonkarahisar ili Örneği*” Afyon Kocatepe Üniversitesi, İİBF Dergisi, C, VIII, Sayı, 2, s.117

Gündüz Z. (2005) “ *Türkiye’de Vergi Nasıl Kaçırılıyor ?*” Mali Çözüm Dergisi 73. Sayı s.24-35

Kızılot, Ş. (2000) “*Vergi İnceleme Sonuçları ve Değerlendirilmesi*”, Yaklaşım Dergisi, Ankara, Sayı: 91, Temmuz, S: 6

Korkmaz U. (2007) “*Kamuda İç Denetim*” –I.Bütçe Dünyası Dergisi, Cilt 2, Sayı 25,2007, s. 4.

Saraçoğlu F. (2004) “*Verginin Vergiyle Denetimi ve Ücretlilere Vergi İadesi*”, Vergi Dünyası Dergisi, Sayı:270, ss.173-179

Seviğ, V. (2007, 14 Nisan), “*Paket Fiş Denetimi*”, Referans Gazetesi, s. 5.

Somuncu A. (2014) “*Yaygın ve yoğun vergi denetimi: hukukî yapı ve uygulamanın değerlendirilmesi*” Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Sayı: 43, ss. 152-153-154-155-156-157-158

Yurteri İ.(2012) “*Türk vergi sisteminde yoklama ve yaygın ve yoğun vergi denetimi*” TBB Dergisi 2012 S.264

Tezler

Saraç, O. (2006) “*Gelir Vergisi Kanununda En Az Geçim İndirimi Uygulaması ve Vergilemeye Etkisi*”. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Ankara. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Baytar, Y. (2006), “*Kayıt dışı Ekonomi ile Mücadelede Dikey Denetim Yöntemi,*” Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Adana, s.72-74.

Elektronik Makale ve Yayınlar

Gürler, Harman G. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi Y.2011, C.16, S.1 s.205-216. (14.02.2016)
<http://dergipark.ulakbim.gov.tr/sduibfd/article/download/5000122331/5000112636>

Elektronik Yazarsız Yayınlar

Gelir İdaresi Başkanlığı Rehberleri : erişim tarihi: 06.04.2016
<http://www.gib.gov.tr/fileadmin/beyannamerehberi/kurumvergisirehber.htm#1>

Gelir İdaresi Başkanlığı İnternet Sitesi : www.gib.gov.tr

Gelir İdaresi Başkanlığı İnternet Sitesi : <http://www.gib.gov.tr/gibmevzuat>

İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı İnternet Sitesi: www.ivdb.gov.tr

İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı Gelir İstatistikleri,2015

İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı Tamimleri, 2014 Seri: B Sıra No:146

Gelir İdaresi Başkanlığı Faaliyet Raporları : (Çevrimiçi)
<http://www.gib.gov.tr/kurumsal/stratejik-yonetim/faaliyet-raporlari> , erişim tarihi: 08.02.2016

GİB 2016 yılı Performans Programı, Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı Yayın No: 207 Nisan – 2016 erişim 06.04.2016 Çevrimiçi
http://www.gib.gov.tr/sites/default/files/fileadmin/beyannamerehberi/GIB_2016_Performans_Programi.pdf

GİB Organizasyon Şeması: <http://www.gib.gov.tr/kurumsal/organizasyon-semasi>

GİB Faaliyet Raporu, 2015 erişim 06.04.2016 Çevrimiçi
http://www.gib.gov.tr/sites/default/files/fileadmin/faaliyetraporlari/2015/2015_faaliyet_raporu.pdf

Maliye Bakanlığı İnternet Sitesi :www.maliye.gov.tr

<http://www.maliye.gov.tr/Sayfalar/MisyonVeVizyon.aspx>

<http://www.maliye.gov.tr/Documents/TeskilatSemasi-TR.htm>

Türk Dil Kurumu (TDK)

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.56eae282031e4.98488420 erişim tarihi : 02.02.2016

Tobb (2013). "Türkiye Tarım Sektör Raporu" erişim tarihi: 1.05.2016

http://www.tobb.org.tr/Documents/yayinlar/2014/turkiye_tarim_meclisi_sektor_raporu_2013_int.pdf

Vergi Denetim Kurulu İnternet Sitesi :www.vdk.gov.tr

Vergi Denetim Kurulu Faaliyet Raporları: (Çevrimiçi)

<http://www.vdk.gov.tr/default.aspx?nsw=dcisil8zCRLPP9XnV0K5Q==H7deC+LxBI8=&nm=1048> , erişim tarihi :08.02.2016

Vergi Denetim Kurulu Yönetmeliği,2011 erişim 06.04.2016 Çevrimiçi

<http://www.vdk.gov.tr/File/?path=ROOT%2fDocuments%2fDosya%2fVDKYONETMELIK.pdf>

Vergi Denetim Kurulu Faaliyet Raporu, 2015 erişim 04.04.2016 Çevrimiçi

http://www.vdk.gov.tr/File/?path=ROOT%2fDocuments%2fDosya%2fFaaliyetRaporu_2015.pdf

Yasalar

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 07.11.1982

193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu T.C. Resmi Gazete, 10700, 06.01.1961

213 sayılı Vergi Usul Kanunu T.C. Resmi Gazete, 10703 10.01.1961

210 no'lu Gelir Vergisi Genel Tebliği 06.03.1998

5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu (Yeni) T.C. Resmi Gazete, 26205,21.06.2006

1 Seri No.lu KVK Genel Tebliği 03.04.2007

5345 Sayılı Gelir İdaresi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun, 2005

Vergi İnceleme ve Denetim İç Genelgesi,2015

Vergi Denetim Kurulu Yönetmeliği, 2011

Toplantı, Seminer ve Konferans Bildirimleri

Devlet Planlama Teşkilatı, 2007 yılı Dokuzuncu Kalkınma Planı:2007

GİB Kayıt Dışı Ekonomiyle Mücadele Stratejisi Eylem Planı, 2011

ÖZGEÇMİŞ

Emrah Berk ŞAMCI 04.12.1984 tarihinde İstanbul ili Fatih ilçesinde doğdu. İlköğrenimini İstanbul'da, orta ve lise eğitimini Kocaeli'nin Karamürsel İlçesinde tamamladı. 2004-2009 yıllarında Anadolu Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Maliye Lisans Programını tamamladı. 2013-2014 yılında Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muhasebe ve Denetim Tezli Yüksek Lisans programına başladı. 2011 yılında Gelir İdaresi Başkanlığına Gelir Uzman Yardımcı olarak atandı. 2015 yılında yeterlilik sınavında başarı göstererek Gelir Uzmanı oldu. Hala İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı'nda çalışmaktadır. Evli olup, İngilizce dilini bilmektedir.

